

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE YAPISINA BAKIŞI
Detaylı Analiz ve Yorum

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
ZİYA GÖKALP EĞİTİM FAKÜLTESİ
BAHAR 2026

İçindekiler

1. Kısım	3
Giriş ve Anket Soruları.....	3
1.1. Araştırmanın Arka Planı	4
1.2. Araştırmanın Kurumsal Bağlamı	4
1.3. Problem Durumu	4
1.4. Araştırmanın Amacı	5
1.5. Araştırmanın Önemi	5
1.6. Araştırmanın Kapsamı	5
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.8. Tanımlar.....	6
1.9. Bölüm Özeti	6
2. Kısım	7
Demografik Analiz	7
1. Genel Katılımcı Profili.....	8
2. Cinsiyet Dağılımı	8
3. Fakülte / Birim Dağılımı	8
4. Bölüm Dağılımı	9
5. Fakülteye Göre Cinsiyet Dağılımı.....	9
6. Bölümlere Göre Cinsiyet Profili	9
7. Sınıf Düzeyi Dağılımı	10
8. Fakülteye Göre Sınıf Yoğunluğu	10
9. Aile Tipi Dağılımı	10
10. Hâlen Birlikte Yaşanan Aile Üyeleri.....	11
11. Anne Eğitim Düzeyi	11
12. Baba Eğitim Düzeyi	11
13. Ebeveyn Eğitim Karşılaştırması	12
14. Gelir Dağılımı	12
15. Lise Eğitiminin Tamamlandığı Yerleşim Yeri.....	12
16. Kardeş Sayısı	13
17. Fakültelere Göre Kardeş Sayısı Eğilimi	13
18. Fakültelere Göre Bölüm Yoğunlaşması.....	13
19. Gelir Düzeyinin Bölümlere Göre Görünümü.....	14
20. Sosyoekonomik Genel Okuma.....	14
21. Dikkat Çeken Desenler	14

3. Kısım	23
Tematik Analiz	23
Tema 1: Ailede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	24
Tema 2: Geleneksel ve Modern Aile Rollerini	27
Tema 3: Aile İşlevselliği ve İletişimi	31
Tema 4: Kuşaklararası Aile Tutumları	35
Tema 5: Bireysel Sınırlar ve Özerklik	41
Tema 6: Kültürel ve Dini Etkiler	47
Tema 7: Alternatif Aile Yapılarına Yönelik Tutum	53
Tema 8: Ailenin Eğitsel Rolü	60
Tema 9: Ailenin Ekonomik Rolü	66
Tema 10: Aile Kavramına Yönelik Tutumsal Değerlendirme	73
Tema 11: Aileye Yönelik Kişisel Değerlendirme	80
4. Kısım	87
Genel Değerlendirme ve Bütüncül Yorum	87
1. Genel Eğilim: Aile Güçlü Bir Kurum Olarak Korunuyor, Fakat Yeniden Yorumlanıyor	88
2. Ailede Eşitlik: En Güçlü Modernleşme Alanlarından Biri	88
3. Geleneksel Roller Tamamen Kaybolmuyor; Seçici Biçimde Sürdürülüyor	88
4. Aile İşlevselliği: Bağ Güçlü, Açık Duygusal İletişim Daha Zayıf	89
5. Kuşaklararası Bağ: Saygı Güçlü, İtaat Sınırlı	89
6. Bireysel Sınırlar ve Özerklik: Aileden Kopuş Değil, Sınırları Tanınmış Bağlılık	89
7. Kültürel ve Dini Etkiler: Bağ Kurucu İşlev Güçlü, Rol Belirleyici Otorite Daha Tartışmalı	89
8. Alternatif Aile Yapıları: Aile Tanımı Biyolojiden İlişkiselliğe Genişliyor	90
9. Ailenin Eğitsel Rolü: Eğitim Sadece Okulun Görevi Değil	90
10. Ailenin Ekonomik Rolü: Aile Ekonomik Güvenlik ve Dayanışma Alanı	90
11. Aile Kavramı ve Kişisel Aile Deneyimi: Güçlü Bağlılık, Fakat Mutlak Bağımlılık Değil	91
12. Cinsiyet Kırılımına İlişkin Genel Yorum	91
13. Temalar Arası En Önemli Ortak Desenler	91
5. Kısım	93
EK A: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE YAPISINA BAKIŞ ÖLÇEĞİ	93
A.1. Demografik Bilgi Formu	94
A.2. Ölçe Maddeleri	95

1. Kısım

Giriş ve Anket Soruları

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Aile, bireyin toplumsal yaşama hazırlanmasında, değerler dünyasının oluşmasında, kimlik gelişiminde, sosyal destek mekanizmalarının kurulmasında ve kuşaklararası kültürel aktarımın sürdürülmesinde temel kurumlardan biridir. Toplumsal değişme süreçleriyle birlikte aile kurumu yalnızca geleneksel roller, akrabalık ilişkileri ve hane yapısı üzerinden değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği, bireysel sınırlar, özerklik, iletişim biçimleri, ekonomik dayanışma, eğitimsel destek, kültürel-dini değerler ve alternatif aile yapıları gibi çok boyutlu alanlar üzerinden de ele alınmaktadır.

Üniversite öğrencileri, aile kurumuna ilişkin tutumların incelenmesi bakımından özel bir öneme sahiptir. Bu dönem, bireylerin hem aileden getirdikleri değerleri yeniden değerlendirdikleri hem de yetişkinlik, meslek, evlilik, ebeveynlik, ekonomik bağımsızlık ve toplumsal sorumluluk gibi alanlara ilişkin düşüncelerini belirginleştirdikleri bir geçiş sürecidir. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin aile yapısına bakışı, yalnızca mevcut aile deneyimlerini değil, aynı zamanda gelecekte kurulacak aile ilişkilerine, toplumsal rollere ve kuşaklararası değer aktarımına ilişkin eğilimleri de yansıtmaktadır.

Türkiye’de aile kurumu, tarihsel olarak güçlü sosyal dayanışma, kuşaklararası bağlılık, kültürel süreklilik ve toplumsal aidiyetin temel taşı olarak görülmüştür. Bununla birlikte modernleşme, kentleşme, kadınların eğitim ve çalışma hayatına katılımının artması, yükseköğretimin yaygınlaşması, bireyselleşme eğilimleri ve değişen yaşam biçimleri aile algısında yeni tartışma alanları ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda aile, bir yandan korunması ve güçlendirilmesi gereken temel bir toplumsal kurum olarak değerlendirilirken, diğer yandan eşitlik, iletişim, özerklik ve çoğul aile biçimleri açısından yeniden yorumlanmaktadır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın tensipleriyle “Aile Yılı” olarak ilan edilen sürecin ardından, aile kurumunu korumak ve güçlendirmek amacıyla 2026–2035 Aile ve Nüfus On Yılı vizyonunun hayata geçirilmesi, aile konusunu yalnızca akademik değil, aynı zamanda toplumsal ve kamusal politika açısından da öncelikli bir başlık hâline getirmiştir. Bu kapsamda Millî Aile Haftası, 15 Mayıs merkezli etkinlikler, toplumsal dayanışma, aile içi iletişim ve sosyal inovasyon projeleri, aile kurumuna yönelik farkındalığı artırmayı amaçlayan önemli girişimler olarak değerlendirilebilir. Bu araştırma, söz konusu toplumsal ve kurumsal atmosfer içinde, üniversite öğrencilerinin aile yapısına yönelik tutumlarını çok boyutlu biçimde ortaya koymayı hedefleyen ampirik bir çalışma niteliği taşımaktadır.

Bu kapsamda kullanılan “Üniversite Öğrencilerinin Aile Yapısına Bakış Ölçeği”, demografik değişkenler ile aileye ilişkin farklı tutum boyutlarını birlikte ele alan kapsamlı bir ölçme aracı olarak geliştirilmiştir. Ölçek; cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, bölüm/fakülte, aile tipi, birlikte yaşanan aile üyeleri, anne-baba eğitim durumu, aile gelir düzeyi, lise dönemindeki ikamet yeri ve kardeş sayısı gibi demografik soruların yanı sıra aileye ilişkin tutumları ölçen 110 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 7 düzeyli Likert tipi bir derecelendirme ile yapılandırılmıştır. Ölçekte ailede toplumsal cinsiyet eşitliği, geleneksel ve modern aile rolleri, aile işlevselliği ve iletişimi, kuşaklararası aile tutumları, bireysel sınırlar ve özerklik, kültürel ve dini etkiler, alternatif aile yapılarına yönelik tutum, ailenin eğitsel rolü, ailenin ekonomik rolü, aile kavramına yönelik tutumsal değerlendirme ve aileye yönelik kişisel değerlendirme gibi temel boyutlar yer almaktadır.

1.2. Araştırmanın Kurumsal Bağlamı

Bu çalışma, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dekanı Sayın Şengül Kocaman’ın teşvikleri ve koordinasyonunda geliştirilmiş ve 2026 yılı bahar döneminde uygulanmıştır. Araştırmanın uygulanma sürecinde, başta Sayın Dr. Öğretim Üyesi İsmet Kaya olmak üzere Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi bünyesindeki birçok akademik personel veri toplama sürecine katkı sağlamıştır. Bu yönüyle çalışma, yalnızca bireysel bir araştırma girişimi değil, fakülte merkezli akademik iş birliği ve kurumsal katkı ile yürütülen geniş katımlı bir alan araştırması niteliği taşımaktadır.

Araştırmaya Dicle Üniversitesi’nin farklı fakülte, yüksekokul ve bölümlerinden önemli düzeyde katılım sağlanmıştır. Nihai veri seti temizlenmiş, geçersiz ve eksik yanıtlar ayıklanmış ve analiz süreci Dr. Öğretim Üyesi Ruşen Meylani tarafından yürütülmüştür. Temizlenmiş veri setinde 1.012 geçerli yanıt değerlendirilmeye alınmıştır. Demografik analiz sonuçları, örneklemin kadın katılımcı ağırlıklı olduğunu, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi öğrencilerinin örnekleme belirgin biçimde temsil edildiğini ve katılımcıların büyük bölümünün lisans düzeyinde öğrenim gördüğünü göstermektedir.

Bu özellikler, araştırmanın yorumlanmasında dikkate alınması gereken önemli bağlamsal unsurlardır. Çünkü örnekleme Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi ve öğretim bölümlerinin ağırlıklı olması, genel bulguların özellikle eğitim fakültesi öğrencilerinin aileye bakışını güçlü biçimde yansıtmaya yol açmaktadır. Bununla birlikte Dicle Üniversitesi genelinden farklı birimlerin katılımı, araştırmanın üniversite düzeyinde daha geniş bir öğrenci profiline temas etmesini sağlamaktadır.

1.3. Problem Durumu

Aile yapısı, yalnızca bireylerin doğup büyüdüğü sosyal çevreyi değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri, kuşaklararası ilişkiler, ekonomik dayanışma, eğitimsel destek, kültürel değerler, bireysel özgürlükler ve toplumsal sorumluluk anlayışını da şekillendiren çok katmanlı bir olgudur. Üniversite öğrencilerinin aileye ilişkin tutumları, hem aileden devralınan değerleri hem de modern yükseköğretim ortamında gelişen yeni bireysel ve toplumsal bakış açılarını yansıtmaktadır.

Bu noktada temel problem, üniversite öğrencilerinin aile kurumunu hangi boyutlarda geleneksel, hangi boyutlarda modern, hangi boyutlarda eşitlikçi, hangi boyutlarda kültürel-dini değerlere bağlı ve hangi boyutlarda bireysel özerklik temelinde değerlendirdiğinin yeterince bütüncül biçimde ortaya konmamış olmasıdır. Aileye yönelik çalışmalar çoğu zaman belirli bir boyuta, örneğin aile içi iletişim, toplumsal cinsiyet rolleri ya da ebeveyn tutumları gibi sınırlı alanlara odaklanmaktadır. Oysa üniversite öğrencilerinin aile yapısına bakışı, çok daha geniş bir tutumsal alan içinde değerlendirilmelidir.

Bu araştırma, söz konusu eksiklikten hareketle, üniversite öğrencilerinin aile yapısına ilişkin tutumlarını çok boyutlu bir ölçek aracılığıyla incelemektedir. Çalışma; öğrencilerin ailede eşitlik, geleneksel roller, iletişim, kuşaklararası bağlar, bireysel sınırlar, kültürel-dini etkiler, alternatif aile yapıları, eğitimsel ve ekonomik roller ile aile kavramına yönelik genel ve kişisel değerlendirmelerini bütüncül bir çerçevede ele almaktadır.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Dicle Üniversitesi öğrencilerinin aile yapısına yönelik tutumlarını çok boyutlu biçimde incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada, üniversite öğrencilerinin aile kurumuna ilişkin algıları, değer yönelimleri, toplumsal cinsiyet rolleri, iletişim deneyimleri, kuşaklararası ilişkileri, bireysel özerklik beklentileri, kültürel-dini referansları ve aileye attıkları eğitimsel, ekonomik ve kişisel anlamlar değerlendirilmektedir.

Bu genel amaç çerçevesinde araştırmanın alt amaçları şu şekilde ifade edilebilir:

1. Üniversite öğrencilerinin ailede toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarını belirlemek.
2. Öğrencilerin geleneksel ve modern aile rollerine yönelik eğilimlerini incelemek.
3. Aile işlevselliği, aile içi iletişim, duygusal destek ve kriz desteği algılarını değerlendirmek.
4. Kuşaklararası aile ilişkileri, aile büyüklerine saygı, kültürel-manevi miras ve değer aktarımı konusundaki tutumları ortaya koymak.
5. Öğrencilerin bireysel sınırlar, özel hayat, karar verme ve aileden bağımsızlaşma konularındaki özerklik algılarını incelemek.
6. Kültürel ve dini değerlerin aile ilişkileri üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri değerlendirmek.
7. Alternatif aile yapılarına yönelik kabul düzeyini belirlemek.
8. Ailenin eğitimsel ve ekonomik rollerine ilişkin öğrenci tutumlarını ortaya koymak.
9. Aile kavramına yönelik genel tutumsal değerlendirmeler ile öğrencilerin kendi ailelerine ilişkin kişisel değerlendirmelerini incelemek.
10. Demografik değişkenler bağlamında öğrencilerin aileye bakışındaki olası farklılaşmaları yorumlamak.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, aile kurumunun toplumsal, kültürel, eğitimsel ve psikososyal yönlerini üniversite öğrencileri üzerinden değerlendirmesi bakımından önem taşımaktadır. Üniversite öğrencileri, hem mevcut toplumsal yapının bir parçası hem de geleceğin aile kurucuları, ebeveynleri, eğitimcileri, meslek insanları ve toplumsal aktörleri olarak aileye ilişkin değerlerin dönüşümünde merkezi bir konuma sahiptir.

Araştırmanın en önemli yönlerinden biri, aileye ilişkin tutumları tek boyutlu bir yaklaşımla değil, çok boyutlu bir ölçek yapısı içinde ele almasıdır. Ölçekte yer alan 110 madde, aile kurumunu yalnızca geleneksel roller ya da aile içi ilişkiler bakımından değil; eşitlik, iletişim, kültür, din, ekonomi, eğitim, alternatif aile biçimleri, kişisel bağlılık ve bireysel özgürlükler bağlamında da değerlendirmektedir. Bu durum, çalışmanın aileye yönelik tutumları daha kapsamlı bir sosyolojik ve eğitimsel çerçevede incelemesini sağlamaktadır.

Araştırma, aynı zamanda 2026–2035 Aile ve Nüfus On Yılı vizyonu ve Aile Yılı kapsamında yürütülen toplumsal farkındalık süreçleriyle doğrudan ilişkili bir bağlama sahiptir. Aile kurumunu koruma ve güçlendirme hedefinin yalnızca geleneksel aile yapısının sürdürülmesiyle değil, aynı zamanda aile içi iletişimin güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi, kuşaklararası dayanışmanın geliştirilmesi, gençlerin aileye bakışının anlaşılması ve sosyal politika süreçlerine veri temelli katkı sunulmasıyla mümkün olduğu söylenebilir.

Bu açıdan araştırma, hem akademik hem de uygulamalı değere sahiptir. Akademik açıdan, üniversite öğrencilerinin aile yapısına ilişkin tutumlarını ölçen kapsamlı bir veri seti sunmaktadır. Uygulamalı açıdan ise öğrenci destek hizmetleri, psikolojik danışmanlık ve rehberlik uygulamaları, aile eğitimi programları, sosyal sorumluluk projeleri, gençlik politikaları ve aileyi güçlendirmeye yönelik kurumsal çalışmalar için veri temelli bir zemin oluşturmaktadır.

1.6. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamını Dicle Üniversitesi öğrencilerinin aile yapısına yönelik tutumları oluşturmaktadır. Çalışma, 2026 yılı bahar döneminde uygulanmış ve farklı fakülte, yüksekokul ve bölümlerden öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Temizlenmiş veri setinde 1.012 geçerli yanıt yer almaktadır. Örnekleme Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi öğrencileri belirgin bir ağırlığa sahiptir; bununla birlikte Ergani Meslek Yüksekokulu, Edebiyat Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Atatürk Sağlık Bilimleri Fakültesi ve diğer akademik birimlerden de katılım sağlanmıştır.

Çalışmanın kapsamı, demografik değişkenler ile aileye yönelik tutumsal boyutların birlikte değerlendirilmesini içermektedir. Demografik değişkenler arasında cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, bölüm/fakülte, aile tipi, birlikte yaşanan aile üyeleri, anne ve baba eğitim durumu, aile gelir düzeyi, lise dönemindeki ikamet yeri ve kardeş sayısı bulunmaktadır. Tutumsal boyutlar ise ailede toplumsal cinsiyet eşitliği, geleneksel ve modern aile rolleri, aile işlevselliği ve iletişimi, kuşaklararası aile tutumları, bireysel sınırlar ve özerklik, kültürel ve dini etkiler, alternatif aile yapıları, ailenin eğitsel ve ekonomik rolleri, aile kavramına yönelik genel tutumlar ve aileye yönelik kişisel değerlendirmelerden oluşmaktadır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, örneklem Dicle Üniversitesi öğrencileriyle sınırlıdır. Bu nedenle bulgular Türkiye'deki tüm üniversite öğrencilerine doğrudan genellenmemelidir. İkinci olarak, örnekleme Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ağırlıklı olması, genel sonuçların özellikle eğitim fakültesi ve öğretmenlik bölümü öğrencilerinin tutumlarını daha güçlü biçimde yansıtmasına neden olabilir.

Üçüncü olarak, araştırma öz-bildirim temelli bir ölçek aracılığıyla yürütülmüştür. Bu nedenle katılımcıların yanıtları kendi algı, tutum ve beyanlarına dayanmaktadır. Aile gibi kültürel, dini, mahrem ve duygusal yönleri güçlü olan bir konuda sosyal beğenirlik etkisi ortaya çıkabilir. Dördüncü olarak, gelir düzeyi gibi bazı değişkenlerde “bilmiyorum/belirtmek istemiyorum” yanıtlarının bulunması, sosyoekonomik yorumların kesinliğini sınırlayabilir. Demografik analizde gelir sorusunda belirtmeyenlerin oranının dikkat çekici düzeyde olduğu görülmektedir.

Son olarak, araştırma kesitsel bir veri setine dayanmaktadır. Bu nedenle elde edilen bulgular belirli bir dönemdeki tutumları göstermektedir; zaman içindeki değişimi doğrudan ortaya koymamaktadır. Ancak 2026 yılı bahar döneminde toplanan veriler, Aile Yılı ve 2026–2035 Aile ve Nüfus On Yılı vizyonu bağlamında üniversite öğrencilerinin aileye yönelik tutumlarını anlamak açısından önemli bir dönemsel veri sunmaktadır.

1.8. Tanımlar

Aile Yapısına Bakış: Öğrencilerin aile kurumuna, aile rollerine, aile içi ilişkilere, değer aktarımına, ekonomik ve eğitimsel sorumluluklara, bireysel sınırlara ve alternatif aile biçimlerine yönelik tutumlarının bütünüdür.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Aile içinde kadın ve erkeğin karar alma, çalışma, çocuk bakımı, ev işleri, söz hakkı ve duygusal ifade gibi alanlarda eşit hak ve sorumluluklara sahip olması gerektiğine ilişkin tutumları ifade eder.

Geleneksel Aile Roller: Aile içinde kadın ve erkeğe kültürel olarak atfedilen görev, otorite, sorumluluk ve davranış kalıplarını ifade eder.

Aile İşlevselliği: Aile üyeleri arasındaki bağ, destek, iletişim, empati, kriz yönetimi ve duygusal paylaşım düzeyini ifade eder.

Bireysel Özerklik: Bireyin aile içinde kendi kararlarını verebilmesi, özel alanını koruyabilmesi, sınırlarını ifade edebilmesi ve bağımsız kimliğini sürdürebilmesi anlamına gelir.

Alternatif Aile Yapıları: Ailenin yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek yapı ile sınırlı olmadığını; tek ebeveynli, çocuksuz, evlat edinmiş, kan bağına dayanmayan veya geniş aile biçimlerini de içerebileceğini ifade eden yaklaşımdır.

1.9. Bölüm Özeti

Bu bölümde araştırmanın genel arka planı, kurumsal bağlamı, problem durumu, amacı, önemi, kapsamı, sınırlılıkları ve temel kavramları ele alınmıştır. Araştırma, Dicle Üniversitesi öğrencilerinin aile yapısına yönelik tutumlarını çok boyutlu biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dekanı Sayın Şengül Kocaman'ın teşvikleriyle 2026 yılı bahar döneminde yürütülmüş; veri toplama sürecine başta Sayın Dr. Öğretim Üyesi İsmet Kaya olmak üzere birçok akademik personel katkı sağlamış; nihai veri seti ise Dr. Öğretim Üyesi Ruşen Meylani tarafından temizlenerek analiz edilmiştir.

Araştırma, Aile Yılı ve 2026–2035 Aile ve Nüfus On Yılı vizyonu bağlamında, aile kurumunu koruma ve güçlendirme yönündeki toplumsal hedeflerle ilişkili güncel ve anlamlı bir akademik zemine sahiptir. Bu yönüyle çalışma, üniversite öğrencilerinin aileye ilişkin değer, tutum ve beklentilerini anlamaya yönelik kapsamlı bir katkı sunmaktadır.

2. Kısım

Demografik Analiz

Bu analizde **geçerli 1.012 yanıt** değerlendirilmiştir. Dosyada toplam satır sayısı daha fazla görünse de boş/eksik satır dışında bırakılmıştır. Veriler; cinsiyet, fakülte, bölüm, sınıf düzeyi, aile tipi, birlikte yaşanan aile üyeleri, anne-baba eğitim düzeyi, gelir, lise yerleşim yeri ve kardeş sayısı değişkenlerini içermektedir.

1. Genel Katılımcı Profili

Değişken	En belirgin sonuç
Toplam geçerli yanıt	1.012
Kadın katılımcı oranı	%73,5
Erkek katılımcı oranı	%26,5
En yoğun fakülte	Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi — %65,7
En yoğun bölüm	Almanca Öğretmenliği — %13,5
En yoğun sınıf düzeyi	Lisans 2. sınıf — %22,8
En yaygın aile tipi	Çekirdek aile — %74,4
En yaygın lise yerleşimi	İl/Büyükşehir — %64,2
En yaygın kardeş sayısı	5 veya daha fazla — %35,5

Genel örneklem, **kadın ağırlıklı, eğitim fakültesi merkezli, lisans öğrencilerinin baskın olduğu** bir yapı göstermektedir. Özellikle Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi tek başına tüm örneklem yaklaşık **üçte ikisini** oluşturmaktadır.

2. Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	744	73,5
Erkek	268	26,5

Örnekleme kadın katılımcılar açık biçimde baskındır. Bu durum özellikle öğretmenlik, çocuk gelişimi, hemşirelik ve sosyal alanlarda yoğunlaşan bölüm dağılımıyla uyumludur.

Cinsiyet açısından yorum

Kadın oranının **%73,5** olması, demografik analizlerde genel eğilimlerin büyük ölçüde kadın katılımcı profili üzerinden şekillendiğini gösterir. Bu nedenle gelir, aile yapısı, kardeş sayısı veya ebeveyn eğitim düzeyi gibi değişkenlerde yapılacak yorumlar tüm öğrenci evrenini değil, bu örneklemin yapısını yansıtır.

3. Fakülte / Birim Dağılımı

Fakülte / Birim	n	%
Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	665	65,7
Ergani Meslek Yüksekokulu	107	10,6
Edebiyat Fakültesi	53	5,2
Hukuk Fakültesi	53	5,2
Atatürk Sağlık Bilimleri Fakültesi	44	4,3
Diyarbakır Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	19	1,9
İlahiyat Fakültesi	17	1,7
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	14	1,4
Tıp Fakültesi	9	0,9
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	5	0,5

İlk 5 birim toplamda **922 kişi** ile örneklemin yaklaşık **%91,1**'ini oluşturmaktadır. Bu nedenle veri seti oldukça yoğun biçimde belirli birkaç birime yığılmıştır.

Fakülte dağılımı yorumu

Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi'nin **%65,7** oranla çok baskın olması, analizde eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerinin genel tabloyu belirlediğini gösterir. Ergani Meslek Yüksekokulu ise ikinci büyük grup olmasına rağmen oranı **%10,6** düzeyindedir. Diğer fakülteler daha sınırlı temsil edilmiştir.

4. Bölüm Dağılımı

Bölüm	n	%
Almanca Öğretmenliği	137	13,5
Sınıf Öğretmenliği	119	11,8
İngilizce Öğretmenliği	105	10,4
Resim-İş Öğretmenliği	81	8,0
Bilgisayar Programcılığı	58	5,7
Türkçe Öğretmenliği	57	5,6
Hukuk	51	5,0
İngiliz Dili ve Edebiyatı	48	4,7
Hemşirelik	44	4,3
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	39	3,9
Çocuk Gelişimi	39	3,9
Fen Bilgisi Öğretmenliği	39	3,9
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	27	2,7
Okul Öncesi Öğretmenliği	26	2,6
İlahiyat	17	1,7

İlk 10 bölüm toplamda 739 kişi ile örneklemin yaklaşık %73,0'unu oluşturmaktadır. Bölüm dağılımı da fakülte dağılımı gibi belirli alanlarda yoğunlaşmıştır.

Bölüm yoğunlaşması

Öğretmenlik bölümleri veri setinde çok güçlü biçimde öne çıkmaktadır. Almanca Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Resim-İş Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği birlikte düşünüldüğünde örneklemin büyük kısmı öğretmenlik alanlarından oluşmaktadır.

5. Fakülteye Göre Cinsiyet Dağılımı

Fakülte / Birim	Toplam	Kadın	Erkek	Kadın %	Erkek %
Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	665	518	147	77,9	22,1
Ergani Meslek Yüksekokulu	107	73	34	68,2	31,8
Hukuk Fakültesi	53	34	19	64,2	35,8
Edebiyat Fakültesi	53	36	17	67,9	32,1
Atatürk Sağlık Bilimleri Fakültesi	44	29	15	65,9	34,1
Diyarbakır Teknik Bilimler MYO	19	14	5	73,7	26,3
İlahiyat Fakültesi	17	11	6	64,7	35,3
İİBF	14	6	8	42,9	57,1
Tıp Fakültesi	9	4	5	44,4	55,6

Genel örneklem kadın ağırlıklı olmasına rağmen **İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi** ve **Tıp Fakültesi** içinde erkek oranı daha yüksektir. Ancak bu iki birimin örneklem sayısı düşük olduğu için genelleme yapılırken dikkatli olunmalıdır.

6. Bölümlere Göre Cinsiyet Profili

Bölüm	Toplam	Kadın	Erkek	Kadın %	Erkek %
Almanca Öğretmenliği	137	109	28	79,6	20,4
Sınıf Öğretmenliği	119	95	24	79,8	20,2
İngilizce Öğretmenliği	105	74	31	70,5	29,5
Resim-İş Öğretmenliği	81	65	16	80,2	19,8
Bilgisayar Programcılığı	58	32	26	55,2	44,8
Türkçe Öğretmenliği	57	48	9	84,2	15,8

Hukuk	51	34	17	66,7	33,3
İngiliz Dili ve Edebiyatı	48	33	15	68,8	31,2
Hemşirelik	44	29	15	65,9	34,1
Çocuk Gelişimi	39	35	4	89,7	10,3
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	39	34	5	87,2	12,8
Fen Bilgisi Öğretmenliği	39	29	10	74,4	25,6
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	27	21	6	77,8	22,2
Okul Öncesi Öğretmenliği	26	21	5	80,8	19,2

Kadın oranı en yüksek görünen büyük bölümler arasında **Çocuk Gelişimi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Resim-İş Öğretmenliği** yer almaktadır. **Bilgisayar Programcılığı** ise diğer büyük bölümlere göre cinsiyet açısından daha dengeli görünmektedir.

7. Sınıf Düzeyi Dağılımı

Sınıf düzeyi	n	%
Hazırlık	21	2,1
Ön lisans 1. sınıf	83	8,2
Ön lisans 2. sınıf	65	6,4
Lisans 1. sınıf	220	21,7
Lisans 2. sınıf	231	22,8
Lisans 3. sınıf	211	20,8
Lisans 4. sınıf	157	15,5
Lisansüstü Master	21	2,1
Lisansüstü Doktora	3	0,3

Lisans düzeyi öğrenciler toplamda **819 kişi** ile örneklemin **%80,9**'unu oluşturmaktadır. Ön lisans öğrencileri **%14,6**, lisansüstü öğrenciler ise **%2,4** düzeyindedir.

Sınıf düzeyi yorumu

En güçlü temsil **Lisans 1, 2 ve 3. sınıflarda** görülmektedir. Özellikle Lisans 2. sınıf **%22,8** ile en büyük gruptur. Bu dağılım, örneklemin büyük ölçüde aktif lisans öğrencilerinden oluştuğunu göstermektedir.

8. Fakülteye Göre Sınıf Yoğunluğu

Fakülte	n	En yoğun sınıflar
Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	665	Lisans 2. sınıf: 192 (%28,9); Lisans 3. sınıf: 165 (%24,8); Lisans 1. sınıf: 145 (%21,8)
Ergani Meslek Yüksekokulu	107	Ön lisans 2. sınıf: 56 (%52,3); Ön lisans 1. sınıf: 50 (%46,7)
Edebiyat Fakültesi	53	Lisans 1. sınıf: 45 (%84,9); Ön lisans 1. sınıf: 6 (%11,3)
Hukuk Fakültesi	53	Lisans 3. sınıf: 29 (%54,7); Lisans 4. sınıf: 13 (%24,5)
Atatürk Sağlık Bilimleri Fakültesi	44	Lisans 1. sınıf: 23 (%52,3); Lisans 2. sınıf: 9 (%20,5); Lisans 3. sınıf: 7 (%15,9)

Fakülteler arasında sınıf yapısı belirgin şekilde farklıdır. Ergani MYO doğal olarak ön lisans sınıflarında yoğunlaşırken, Hukuk Fakültesi daha çok üst sınıflarda, Edebiyat Fakültesi ise ağırlıklı olarak birinci sınıfta temsil edilmiştir.

9. Aile Tipi Dağılımı

Aile tipi	n	%
Çekirdek aile	753	74,4
Geniş aile	214	21,1
Tek ebeveynli aile	32	3,2
Diğer	13	1,3

Katılımcıların yaklaşık **dörtte üçü** çekirdek aile yapısından gelmektedir. Geniş aile oranı da oldukça yüksektir ve **%21,1** düzeyindedir.

Aile tipi yorumu

Çekirdek aile baskın olsa da geniş aile oranının **beşte birin üzerinde** olması, örnekleme geleneksel/kalabalık aile yapısının belirgin bir yer tuttuğunu gösterir. Tek ebeveynli aile oranı ise sınırlıdır.

10. Hâlen Birlikte Yaşanan Aile Üyeleri

Birlikte yaşanan kişiler	n	%
Anne, Baba, Kardeş(ler)	560	55,3
Diğer	101	10,0
Anne	71	7,0
Kardeş(ler)	53	5,2
Anne, Baba	51	5,0
Anne, Kardeş(ler)	46	4,5
Anne, Baba, Kardeş(ler), Büyükanne	31	3,1
Baba	25	2,5

Ayrı ayrı bakıldığında:

Aile üyesi	Bu kişiyle yaşayanların oranı
Anne	%79,7
Baba	%70,0
Kardeş(ler)	%72,6
Büyükanne	%6,6
Büyükbaba	%2,4
Diğer	%12,9

En yaygın yaşam düzeni **anne + baba + kardeş(ler)** ile birlikte yaşama biçimidir. Bu tek kombinasyon örneklemin **%55,3**'ünü oluşturmaktadır.

11. Anne Eğitim Düzeyi

Anne eğitim düzeyi	n	%
Okuryazar değil	222	21,9
İlkokul	294	29,1
Ortaokul	140	13,8
Lise	133	13,1
Ön lisans	39	3,9
Lisans	154	15,2
Yüksek lisans / doktora	30	3,0

Annelerin eğitim düzeyinde en büyük grup **İlkokul** mezunlarıdır. Ayrıca **okuryazar değil** oranı **%21,9** ile oldukça dikkat çekicidir. Anne eğitiminde lisans ve üzeri oranı toplamda **%18,2**'dir.

12. Baba Eğitim Düzeyi

Baba eğitim düzeyi	n	%
Okuryazar değil	47	4,6
İlkokul	269	26,6
Ortaokul	241	23,8
Lise	252	24,9
Ön lisans	32	3,2
Lisans	141	13,9
Yüksek lisans / doktora	30	3,0

Baba eğitim düzeyi anne eğitimine göre daha yüksektir. Özellikle **okuryazar değil** oranı annelerde **%21,9** iken babalarda **%4,6**'dir. Baba eğitiminde lise ve üzeri oran daha belirgindir.

13. Ebeveyn Eğitim Karşılaştırması

Gösterge	n	%
Her iki ebeveyn lise altı	447	44,2
En az bir ebeveyn lisans ve üzeri	276	27,3
Anne lisans ve üzeri	184	18,2
Baba lisans ve üzeri	171	16,9
Anne okuryazar değil	222	21,9
Baba okuryazar değil	47	4,6

Bu tablo iki önemli sonucu gösteriyor:

Birincisi, örneklemin **%44,2**'sinde her iki ebeveynin eğitim düzeyi lise altındadır. Bu, birinci kuşak üniversite öğrencisi olma ihtimalinin güçlü olduğu geniş bir grup olduğunu düşündürür.

İkincisi, anne okuryazarlığı açısından dezavantaj daha belirgindir. Annelerde okuryazar olmayan oranı babalara göre yaklaşık **4,8 kat** daha yüksektir.

14. Gelir Dağılımı

Aylık aile geliri	n	%
0-10.000 TL	77	7,6
10.001-20.000 TL	112	11,1
20.001-30.000 TL	137	13,5
30.001-40.000 TL	118	11,7
41.000-50.000 TL	87	8,6
50.001-60.000 TL	67	6,6
60.001 TL ve üstü	171	16,9
Bilmiyorum / belirtmek istemiyorum	243	24,0

Gelir sorusunda en büyük tek kategori "**Bilmiyorum/Belirtmek istemiyorum**" seçeneğidir. Bu grup **%24,0** ile oldukça yüksektir ve gelir analizinin yorumlanmasını sınırlar.

Gelir grupları

Gelir grubu	n	%
Düşük gelir: 0-20.000 TL	189	18,7
Orta gelir: 20.001-50.000 TL	342	33,8
Yüksek gelir: 50.001 TL ve üstü	238	23,5
Belirtmeyen / bilmiyor	243	24,0

Gelirini belirtenler içinde bakıldığında orta gelir grubu en geniş kesimdir. Ancak toplam örnekleme **her 4 kişiden 1'i** gelir bilgisini belirtmediği için gelir temelli yorumlarda dikkatli olunmalıdır.

15. Lise Eğitiminin Tamamlandığı Yerleşim Yeri

Yerleşim yeri	n	%
İl / Büyükşehir	650	64,2
İlçe	323	31,9
Köy / Kasaba	39	3,9

Katılımcıların yaklaşık **üçte ikisi** lise eğitimini il veya büyükşehir merkezinde tamamlamıştır. İlçe kökenli öğrenciler de oldukça güçlü bir gruptur. Köy/kasaba kökenli grup ise sınırlı düzeydedir.

Yerleşim yeri ve gelir ilişkisi

Lise yerleşimi	Düşük gelir 0-20.000 TL	Yüksek gelir 50.001 TL ve üstü	Belirtmeyen
İl/Büyükşehir	%14,4	%28,7	%22,5
İlçe	%25,4	%14,9	%26,3
Köy/Kasaba	%33,4	%7,7	%30,8

Köy/kasaba kökenli öğrencilerde düşük gelir oranı daha yüksektir. İl/büyükşehir kökenli öğrencilerde ise yüksek gelir oranı daha belirgindir. İlçe grubu iki uç arasında yer almakla birlikte düşük gelir oranı il/büyükşehir grubundan daha yüksektir.

16. Kardeş Sayısı

Kardeş sayısı	n	%
0	21	2,1
1	106	10,5
2	174	17,2
3	208	20,6
4	144	14,2
5 veya daha fazla	359	35,5

Kardeş sayısı dağılımı oldukça kalabalık aile yapısına işaret etmektedir. En büyük grup **5 veya daha fazla kardeşi olanlardır**. Bu grup tek başına örneklemin **%35,5**'ini oluşturmaktadır.

"5 veya daha fazla" kategorisi en az 5 olarak kabul edilirse, ortalama kardeş sayısı yaklaşık **3,41**, medyan kardeş sayısı ise **3** düzeyindedir. Gerçek ortalama bundan daha yüksek olabilir çünkü "5 veya daha fazla" açık uçlu bir kategoridir.

17. Fakülteleere Göre Kardeş Sayısı Eğilimi

Fakülte / Birim	n	Ortalama kardeş sayısı minimum	Medyan
Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	665	3,42	3
Ergani Meslek Yüksekokulu	107	3,55	4
Hukuk Fakültesi	53	3,11	3
Edebiyat Fakültesi	53	2,75	3
Atatürk Sağlık Bilimleri Fakültesi	44	3,52	4
Diyarbakır Teknik Bilimler MYO	19	3,74	4
İlahiyat Fakültesi	17	3,88	4
İİBF	14	3,29	3
Tıp Fakültesi	9	3,67	4

Kardeş sayısı özellikle **İlahiyat Fakültesi**, **Diyarbakır Teknik Bilimler MYO**, **Tıp Fakültesi**, **Ergani MYO** ve **Atatürk Sağlık Bilimleri Fakültesi** gruplarında daha yüksek görünmektedir. Ancak küçük fakülteleerde n düşük olduğu için bu değerler dikkatli yorumlanmalıdır.

18. Fakülteleere Göre Bölüm Yoğunlaşması

Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi

Bölüm	n	Fakülte içi %
Almanca Öğretmenliği	137	20,6
Sınıf Öğretmenliği	119	17,9
İngilizce Öğretmenliği	104	15,6
Resim-İş Öğretmenliği	81	12,2
Türkçe Öğretmenliği	57	8,6
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	39	5,9
Fen Bilgisi Öğretmenliği	39	5,9
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	27	4,1

Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi içinde en büyük bölüm **Almanca Öğretmenliği**dir. İlk dört bölüm, fakülte içindeki katılımcıların yaklaşık üçte ikisini oluşturmaktadır.

Ergani Meslek Yüksekokulu

Bölüm	n	MYO içi %
Bilgisayar Programcılığı	58	54,2
Çocuk Gelişimi	39	36,4

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	9	8,4
Makine Resim ve Konstrüksiyonu	1	0,9

Ergani MYO'da iki bölüm çok baskındır: **Bilgisayar Programcılığı** ve **Çocuk Gelişimi**. Bu iki bölüm birlikte MYO örnekleminin **%90,6'sını** oluşturur.

Edebiyat Fakültesi

Bölüm	n	Fakülte içi %
İngiliz Dili ve Edebiyatı	47	88,7
Felsefe	4	7,5
Arap Dili ve Edebiyatı	1	1,9
Tarih	1	1,9

Edebiyat Fakültesi örneklemini neredeyse tamamen **İngiliz Dili ve Edebiyatı** bölümünden oluşturmaktadır.

Hukuk Fakültesi

Bölüm	n	Fakülte içi %
Hukuk	51	96,2
Özel Hukuk	2	3,8

Hukuk Fakültesi dağılımı oldukça homojendir ve neredeyse tüm yanıtlar **Hukuk** bölümündendir.

Atatürk Sağlık Bilimleri Fakültesi

Bölüm	n	Fakülte içi %
Hemşirelik	44	100,0

Bu fakülte'deki tüm geçerli yanıtlar **Hemşirelik** bölümünden gelmektedir.

19. Gelir Düzeyinin Bölümlere Göre Görünümü

Bölüm	n	Düşük gelir %	Yüksek gelir %	Belirsiz %
Almanca Öğretmenliği	137	10,2	31,4	22,6
Sınıf Öğretmenliği	119	16,0	21,0	16,8
İngilizce Öğretmenliği	105	15,2	23,8	21,9
Resim-İş Öğretmenliği	81	13,6	22,2	30,9
Bilgisayar Programcılığı	58	19,0	19,0	37,9
Türkçe Öğretmenliği	57	29,8	14,0	21,1
Hukuk	51	19,6	37,3	21,6
İngiliz Dili ve Edebiyatı	48	25,0	22,9	22,9
Hemşirelik	44	27,3	15,9	13,6
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	39	15,4	33,3	33,3

Hukuk ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümlerinde yüksek gelir oranı görece daha yüksek görünmektedir. Türkçe Öğretmenliği ve Hemşirelikte düşük gelir oranı daha belirgindir. Ancak özellikle gelir sorusundaki belirsiz yanıt oranı bazı bölümlerde yüksektir.

20. Sosyoekonomik Genel Okuma

Veri seti sosyoekonomik açıdan heterojen bir yapı gösteriyor. Bir yanda **60.001 TL ve üstü** gelir grubu **%16,9** ile güçlü bir kategori oluştururken, diğer yanda **0-20.000 TL** arası düşük gelir grubu **%18,7** düzeyindedir. Ayrıca katılımcıların **%24,0'ü** gelirini belirtmemiştir.

Bu nedenle örnekleimde hem düşük gelirliler hem de görece yüksek gelirlilerden gelen öğrenciler vardır; fakat en sağlıklı yorum, geliri belirtenler içinde orta gelir grubunun daha baskın olduğudur.

21. Dikkat Çeken Desenler

Eğitim fakültesi baskınlığı

Örneklemin **%65,7'si** Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi'nden gelmektedir. Bu durum, genel analizde öğretmenlik öğrencilerinin demografik profilini baskın hale getirir.

Kadın ağırlıklı yapı

Kadın oranı %73,5'tir. Özellikle Çocuk Gelişimi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Resim-İş Öğretmenliği gibi bölümlerde kadın oranı çok yüksektir.

Ebeveyn eğitiminde kuşak farkı

Anne eğitiminde okuryazar olmayan oranı %21,9, baba eğitiminde ise %4,6'dır. Bu fark, aile içindeki cinsiyet temelli eğitim eşitsizliğinin önceki kuşakta belirgin olduğunu gösterir.

Kalabalık aile yapısı

Katılımcıların %35,5'i 5 veya daha fazla kardeşe sahiptir. Bu oran, örneklemede kalabalık aile yapısının çok güçlü olduğunu gösterir.

İl/büyükşehir kökeni baskın

Katılımcıların %64,2'si lise eğitimini il veya büyükşehirde tamamlamıştır. Buna rağmen ilçe kökenli öğrenciler de %31,9 ile önemli bir gruptur.

22. Yöntemsel Notlar

Bu sonuçlar **tanımlayıcı demografik analiz** niteliğindedir. Yani burada nedensellik kurulmamaktadır; yalnızca veri setindeki dağılımlar, yoğunlaşmalar ve örüntüler raporlanmaktadır.

Özellikle şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Örneklem fakülteler arasında dengeli dağılmamıştır.
- Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi çok baskındır.
- Kadın katılımcı oranı yüksektir.
- Gelir değişkeninde %24,0 oranında "bilmiyorum/belirtmek istemiyorum" yanıtı vardır.
- Küçük fakültelerde yüzde yorumları yanıltıcı olabilir, çünkü n düşüktür.
- "5 veya daha fazla kardeş" kategorisi açık uçlu olduğu için ortalama kardeş sayısı gerçek değerden düşük hesaplanmış olabilir.

Genel Sonuç

Bu örneklem, ağırlıklı olarak **kadın, lisans düzeyinde öğrenim gören, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi ve öğretmenlik bölümlerinde yoğunlaşan, çoğunlukla çekirdek aileden gelen, ancak kalabalık kardeş yapısına sahip** öğrencilerden oluşmaktadır. Ailelerin eğitim düzeyinde özellikle anne eğitiminde dezavantajlı bir görünüm vardır. Gelir bakımından ise orta gelir grubu belirgin olmakla birlikte, gelirini belirtmeyenlerin yüksek oranı nedeniyle bu değişken dikkatli yorumlanmalıdır.

Ayrıntılı Demografik Yorum

Bu veri seti genel olarak **kadın ağırlıklı, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi merkezli, lisans öğrencilerinin baskın olduğu**, aile yapısı bakımından ise **çekirdek aile ve kalabalık kardeş sayısının birlikte görüldüğü** bir öğrenci profiline işaret etmektedir. Bulgular, doğrudan demografik veri tablosundaki değişkenlere dayanmaktadır.

1. Genel örneklem yapısı: dengeli değil, belirli alanlarda yoğunlaşmış

Veri setinde en dikkat çekici özellik, katılımcıların fakülte ve bölüm bakımından eşit dağılmamış olmasıdır. Özellikle **Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi** örneklemin büyük bölümünü oluşturmaktadır. Bu nedenle genel sonuçlar yorumlanırken "Dicle Üniversitesi öğrencilerinin tamamı" gibi geniş bir genelleme yapmak doğru olmaz; daha doğru ifade şu olur:

Bu örneklem, ağırlıklı olarak Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi ve öğretmenlik bölümlerinden gelen öğrencilerin demografik yapısını temsil etmektedir.

Bu önemlidir çünkü örneklemede Eğitim Fakültesi çok baskın olduğu için cinsiyet, sınıf düzeyi, aile yapısı, gelir ve ebeveyn eğitim düzeyi gibi genel sonuçlar da büyük ölçüde bu fakültenin öğrenci profili tarafından şekillenmektedir.

Örneğin öğretmenlik bölümlerinde kadın öğrenci oranı genellikle yüksek olduğu için genel cinsiyet dağılımı da kadın lehine güçlü biçimde eğilim göstermektedir. Benzer şekilde, Eğitim Fakültesi'nde belirli sınıf düzeylerinin yoğunluğu genel sınıf dağılımını etkilemektedir.

2. Cinsiyet dağılımı: kadın öğrenciler belirgin çoğunlukta

Veri setinde kadın öğrenciler açık biçimde çoğunlukta. Önceki özet tabloda kadın oranı yaklaşık %73,5, erkek oranı ise yaklaşık %26,5 olarak görünmektedir.

Bu sonuç birkaç açıdan önemlidir:

Yorum alanı	Açıklama
Örneklem karakteri	Veri seti kadın öğrenci deneyimini daha güçlü yansıtır.
Bölüm etkisi	Öğretmenlik, hemşirelik, çocuk gelişimi gibi bölümlerin örneklemede ağırlıklı olması kadın oranını artırmış olabilir.
Genelleme sınırı	Erkek öğrenciler örneklemede daha az temsil edildiği için erkeklere özel alt analizlerde dikkatli olunmalıdır.

Kadın oranının yüksek olması tek başına olumlu ya da olumsuz bir bulgu değildir; daha çok örneklemin hangi akademik alanlardan toplandığını gösteren yapısal bir sonuçtur. Eğitim, sağlık ve sosyal alanların daha yoğun temsil edilmesi, cinsiyet dağılımını doğrudan etkilemiştir.

Özellikle **Çocuk Gelişimi, Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Resim-İş Öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği** gibi bölümlerde kadın öğrencilerin daha fazla olması, genel dağılımı kadın ağırlıklı hale getirmiştir.

3. Fakülte dağılımı: Eğitim Fakültesi örneklemin merkezinde

Fakülte dağılımında en baskın birim **Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi**dir. Bu fakültenin örnekleme bu kadar yüksek oranda temsil edilmesi, araştırmanın odak noktasını fiilen öğretmenlik öğrencilerine yaklaştırmaktadır.

Bunu şöyle yorumlamak mümkündür:

Fakülte grubu	Yorum
Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	Ana kütleyi oluşturan grup. Genel eğilimleri büyük ölçüde belirliyor.
Ergani Meslek Yüksekokulu	İkinci önemli grup. Ön lisans öğrencilerinin analizde görünür olmasını sağlıyor.
Hukuk, Edebiyat, Sağlık Bilimleri	Orta büyüklükte temsil edilen gruplar. Karşılaştırma için anlamlı ama sınırlı.
Tıp, İlahiyat, İİBF, Fen, Veteriner vb.	Küçük örneklemlili gruplar. Yüzde yorumları dikkatli yapılmalı.

Burada en önemli metodolojik nokta şudur: **Fakülte dağılımı homojen olmadığı için fakülteler arası karşılaştırmalarda örneklem büyüklüğü mutlaka dikkate alınmalıdır.**

Örneğin Tıp Fakültesi'nde birkaç öğrencinin verdiği yanıtla Eğitim Fakültesi'ndeki yüzlerce öğrencinin verdiği yanıt aynı ağırlıkta yorumlanamaz. Küçük gruplarda birkaç kişinin yanıtı yüzdeyi çok fazla değiştirebilir.

4. Bölüm dağılımı: öğretmenlik bölümleri açık biçimde baskın

Bölüm düzeyinde bakıldığında **Almanca Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Resim-İş Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği** gibi öğretmenlik programları veri setinin merkezindedir.

Bu durum araştırmanın yorumunu önemli ölçüde etkiler.

Öğretmenlik öğrencilerinin yoğunluğu nedeniyle:

Değişken	Beklenen / gözlenen etki
Cinsiyet	Kadın oranı yükselir.
Sınıf düzeyi	Lisans sınıfları baskın hale gelir.
Aile yapısı	Daha geleneksel/çekirdek aile yapısı görünür olabilir.
Gelir	Orta ve düşük-orta gelir grupları belirginleşebilir.
Kardeş sayısı	Bölgesel/sosyoekonomik etkiler nedeniyle kalabalık aile yapısı öne çıkabilir.

Bölüm dağılımında ikinci önemli grup **Ergani Meslek Yüksekokulu** öğrencileridir. Bu grup özellikle **Bilgisayar Programcılığı ve Çocuk Gelişimi** üzerinden temsil edilmektedir. Bu da ön lisans öğrencilerinin analizde tamamen kaybolmamasını sağlamaktadır.

5. Sınıf düzeyi: lisans öğrencileri baskın, orta sınıflar güçlü

Sınıf düzeyi dağılımında en yoğun gruplar **Lisans 1., 2. ve 3. sınıf** öğrencileridir. Bu durum örneklemin büyük ölçüde aktif lisans öğrencilerinden oluştuğunu göstermektedir.

Bu dağılımın birkaç anlamı vardır:

Bulgusal sonuç	Yorum
Lisans öğrencileri çok baskın	Bulgular daha çok lisans öğrencilerine genellenebilir.
Ön lisans öğrencileri daha sınırlı ama görünür	Ergani MYO ve teknik/sosyal MYO öğrencileri sayesinde ön lisans grubu da temsil ediliyor.
Lisansüstü öğrenciler çok az	Master/doktora düzeyindeki yorumlar güvenilir genelleme için zayıf kalır.
Hazırlık öğrencileri sınırlı	Hazırlık düzeyine özel yorum yapmak için veri azdır.

Sınıf düzeyleri açısından genel tablo, öğrencilerin üniversite yaşamının farklı aşamalarından geldiğini gösteriyor. Ancak ikinci ve üçüncü sınıfların güçlü temsil edilmesi, örnekleme üniversiteye uyum sürecini kısmen tamamlamış öğrencilerin daha fazla olduğunu düşündürür.

Bu açıdan, eğer araştırma öğrencilerin aile, gelir, eğitim geçmişi veya sosyal destek yapısını anlamayı amaçlıyorsa, örneklemin büyük kısmının üniversite deneyimi edinmiş öğrencilerden oluşması avantajdır. Ancak birinci sınıf veya mezuniyete yakın öğrenciler için ayrı ayrı analiz yapılacaktır daha dikkatli yorum gerekir.

6. Aile tipi: çekirdek aile baskın ama geniş aile oranı da güçlü

Aile tipi değişkeninde **çekirdek aile** açık biçimde en yaygın kategoridir. Ancak **geniş aile** oranı da küçümsenmeyecek düzeydedir.

Bu sonuç Türkiye'nin bölgesel aile yapıları açısından anlamlıdır. Özellikle Güneydoğu Anadolu bağlamında, çekirdek aile yapısı modernleşme ve kentleşme ile güçlenirken, geniş aile bağlarının hâlâ belirgin olması beklenebilir.

Burada iki yönlü bir yapı görülmektedir:

Aile yapısı	Sosyolojik yorum
Çekirdek aile çoğunluğu	Modern hane yapısının baskınlaştığını gösterir.
Geniş aile oranının yüksekliği	Geleneksel aile bağlarının ve akrabalık temelli yaşam düzeninin sürdüğünü gösterir.

Tek ebeveynli aile oranının düşük olması	Örneklemede tek ebeveynli aile yapısı sınırlı temsil edilmektedir.
Diğer aile tipi	Az sayıda olmakla birlikte alternatif yaşam düzenlerine işaret eder.

Bu sonuç, öğrencilerin çoğunun anne-baba ve kardeş merkezli bir aile düzeninden geldiğini göstermektedir. Ancak geniş aile oranı, ev içinde ya da yakın çevrede büyükanne, büyükbaba veya diğer akrabaların da aile yaşamında etkili olabileceğini düşündürür.

7. Birlikte yaşanan aile üyeleri: anne, baba ve kardeş merkezli yapı

Birlikte yaşanan aile üyeleri incelendiğinde en yaygın kombinasyonun **anne + baba + kardeş(ler)** olduğu görülmektedir. Bu, öğrencilerin büyük bölümünün klasik çekirdek aile düzeni içinde yaşadığını ya da bu yapıyı aile olarak tanımladığını göstermektedir.

Ancak sadece "aile tipi" değişkenine bakmak yeterli değildir; "birlikte yaşanan kişiler" değişkeni aile yapısını daha somut gösterir.

Örneğin:

Yaşam düzeni	Yorum
Anne, Baba, Kardeş(ler)	En tipik hane yapısıdır.
Sadece Anne	Tek ebeveynli veya babadan ayrı yaşam düzenine işaret edebilir.
Anne, Baba	Kardeşi olmayan ya da kardeşleri evden ayrılmış öğrenciler olabilir.
Kardeş(ler)	Aileden ayrı ama kardeşlerle yaşama olasılığı vardır.
Büyükanne/Büyükbaba ekli haneler	Geniş aile etkisini gösterir.
Diğer	Standart aile kategorilerinin dışında kalan yaşam düzenlerini gösterir.

Bu veri, aile desteği ve sosyal çevre açısından önemli olabilir. Anne-baba ve kardeşlerle yaşayan öğrenciler, aile içi sosyal destek açısından daha güçlü bir çevrede olabilir; fakat kalabalık hanelerde ekonomik ve mekânsal kaynakların paylaşılması da öğrencinin yaşam koşullarını etkileyebilir.

8. Anne eğitim düzeyi: düşük eğitim düzeyi belirgin

Anne eğitim düzeyinde en dikkat çekici bulgu, **ilkokul** ve **okuryazar değil** kategorilerinin güçlü olmasıdır. Bu durum, katılımcıların önemli bir kısmının annelerinin düşük eğitim düzeyinden geldiğini gösterir.

Bu bulgu birkaç açıdan önemlidir:

Anne eğitim düzeyi bulgusu	Yorum
Okuryazar değil oranı yüksek	Önceki kuşakta kadınların eğitime erişiminde ciddi sınırlılıklar olduğunu gösterir.
İlkokul mezunları büyük grup	Temel eğitim düzeyi yaygındır.
Lise ve üzeri oran daha sınırlı	Annelerde ileri eğitim düzeyi görece düşüktür.
Lisans ve lisansüstü anneler var ama azınlıkta	Eğitim seviyesi yüksek ailelerden gelen öğrenciler de vardır; ancak baskın grup değildir.

Bu tablo, öğrencilerin önemli bir kısmının **eğitimsel hareketlilik** yaşadığını düşündürür. Yani anne eğitim düzeyi düşük olmasına rağmen öğrencilerin üniversiteye erişmiş olması, kuşaklar arası eğitim yükselişine işaret eder.

Özellikle annesi okuryazar olmayan ya da sadece ilkokul mezunu olan öğrencilerin üniversitede öğrenim görmesi, aile içinde birinci kuşak yükseköğretim deneyiminin güçlü olabileceğini gösterir.

9. Baba eğitim düzeyi: anneye göre daha yüksek ama yine de sınırlı

Baba eğitim düzeyi anne eğitimine göre daha yüksektir. Özellikle babalarda **okuryazar değil** oranının annelere göre çok daha düşük olması dikkat çekicidir.

Bu durum, önceki kuşakta erkeklerin eğitime erişiminin kadınlara kıyasla daha güçlü olduğunu gösterir. Bu, Türkiye'de özellikle kırsal ve geleneksel bölgelerde sık görülen kuşaklar arası cinsiyet temelli eğitim farkıyla uyumludur.

Karşılaştırma	Yorum
Anne okuryazar değil oranı daha yüksek	Kadınların önceki kuşakta eğitime erişimi daha sınırlı kalmış olabilir.
Baba ortaokul/lise oranı daha güçlü	Babalar daha uzun süre eğitimde kalmış olabilir.
Lisans ve üzeri oranlar çok yüksek değil	Genel olarak ebeveyn eğitim düzeyi orta-alt düzeydedir.
Anne-baba eğitim farkı belirgin	Ailelerin önceki kuşağında cinsiyet temelli eğitim eşitsizliği vardır.

Bu bulgu, öğrencilerin sosyo-kültürel arka planını anlamak açısından çok değerlidir. Çünkü ebeveyn eğitim düzeyi, öğrencinin akademik destek kaynaklarını, eğitimle ilgili beklentilerini, kültürel sermayesini ve üniversiteye uyum sürecini etkileyebilir.

10. Ebeveyn eğitimi açısından genel tablo: birinci kuşak üniversite öğrenciliği olası

Anne ve baba eğitim düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde, örneklemede önemli bir grubun ailesinde üniversite mezunu ebeveyn bulunmadığı görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin önemli bir kısmının **birinci kuşak üniversite öğrencisi** olabileceğini düşündürür.

Bu kesin bir sınıflandırma değildir; çünkü veri doğrudan "ailenizde üniversite mezunu var mı?" diye sormamaktadır. Ancak anne-baba eğitim düzeyi üzerinden güçlü bir çıkarım yapılabilir.

Birinci kuşak üniversite öğrencisi olma ihtimali şu sonuçları doğurabilir:

Olası sonuç	Açıklama
Akademik rehberlik ihtiyacı	Aile üniversite süreçlerini yeterince tanımıyor olabilir.
Ekonomik hassasiyet	Düşük ebeveyn eğitimi bazı durumlarda düşük gelire ilişki olabilir.
Sosyal hareketlilik	Öğrenci aile eğitim düzeyini aşan bir konuma ulaşmış olabilir.
Üniversiteye uyum güçlükleri	Akademik sistem, bürokrasi ve kariyer planlama konusunda daha fazla desteğe ihtiyaç olabilir.
Başarı motivasyonu	Ailede eğitim yoluyla statü yükseltme beklentisi güçlü olabilir.

Bu nedenle veri yalnızca demografik bir tablo sunmuyor; aynı zamanda öğrencilerin sosyal hareketlilik hikâyesi açısından da anlamlı bir çerçeve sağlıyor.

11. Gelir dağılımı: orta gelir ağırlıklı ama belirsizlik yüksek

Aile gelirinde en dikkat çekici nokta, “**Bilmiyorum/Belirtmek istemiyorum**” yanıtlarının yüksek olmasıdır. Bu durum gelir analizinin kesinliğini azaltır. Gelirini belirten öğrenciler arasında farklı gelir grupları vardır. Düşük gelir, orta gelir ve yüksek gelir kategorilerinin hepsi örnekleme temsil edilmektedir. Bu da sosyoekonomik olarak homojen olmayan, farklı gelir düzeylerinden öğrencileri içeren bir yapı olduğunu gösterir.

Gelir değişkenini yorumlarken üç noktaya dikkat etmek gerekir:

Nokta	Yorum
Gelirini belirtmeyenler yüksek	Gelir değişkeninde eksik/belirsiz bilgi güçlüdür.
Düşük gelirli grup görünür	Ekonomik kırılganlığı olan öğrenciler vardır.
Yüksek gelirli grup da belirgin	Örnekleme sadece düşük gelirli öğrencilerden oluşmamaktadır.
Orta gelir grubu önemli	Gelirini belirtenler içinde orta gelir bandı geniştir.

Gelir dağılımı tek başına sınıfsal konumu tam açıklamaz. Çünkü kardeş sayısı, ailede çalışan kişi sayısı, yaşanan yer, kira durumu, burs durumu gibi bilgiler de gerekir. Ancak mevcut veri, öğrencilerin ekonomik arka planının çok çeşitli olduğunu göstermektedir.

12. Gelir ve kardeş sayısı birlikte düşünüldüğünde ekonomik yük artabilir

Kardeş sayısının yüksek olması, gelir düzeyiyle birlikte yorumlandığında daha anlamlı hale gelir. Çünkü aynı gelir düzeyine sahip iki aileden, kardeş sayısı fazla olan ailede kişi başına düşen kaynak daha düşük olabilir.

Örneğin:

Durum	Yorum
Düşük gelir + 5 veya daha fazla kardeş	Ekonomik baskı daha yüksek olabilir.
Orta gelir + kalabalık kardeş sayısı	Gelir yeterli görünse bile kişi başına kaynak sınırlanabilir.
Yüksek gelir + az kardeş	Eğitim kaynaklarına erişim daha rahat olabilir.
Gelir belirsiz + kalabalık aile	Sosyoekonomik risk tam ölçülemez ama dikkat gerektirir.

Bu nedenle kardeş sayısı yalnızca aile büyüklüğü göstergesi değildir; aynı zamanda ekonomik kaynakların paylaşımı açısından da önemli bir değişkendir.

Örnekleme **5 veya daha fazla kardeşi olanların oranının yüksek olması**, öğrencilerin önemli bir kısmının kalabalık ailelerden geldiğini göstermektedir. Bu durum, eğitim masrafları, barınma, ulaşım, burs ihtiyacı ve aile içi sorumluluklar gibi konularda etkili olabilir.

13. Lise eğitiminin tamamlandığı yer: kent ve ilçe kökeni baskın

Katılımcıların çoğu lise eğitimini **il/büyükşehir** merkezinde tamamlamıştır. İkinci büyük grup ise **ilçe** kökenlidir. **Köy/kasaba** kökenli öğrenciler daha sınırlı bir orandadır.

Bu dağılım, öğrencilerin çoğunlukla kentsel veya yarı-kentsel eğitim ortamlarından geldiğini gösterir.

Yerleşim yeri	Yorum
İl/Büyükşehir	Eğitim kaynaklarına erişim daha güçlü olabilir.
İlçe	Orta düzeyde kaynak erişimi; merkezlere göre sınırlılıklar olabilir.
Köy/Kasaba	Daha sınırlı okul, kurs, rehberlik ve sosyal imkân olasılığı vardır.

Ancak köy/kasaba oranının düşük çıkması, köy kökenli öğrencilerin üniversiteye erişiminin daha düşük olduğu anlamına doğrudan gelmez. Bu veri yalnızca bu örnekleme dağılımı gösterir. Ayrıca köyde doğmuş olup liseyi ilçede veya il merkezinde okumuş öğrenciler de “ilçe” ya da “il/büyükşehir” kategorisine girmiş olabilir.

14. Lise yerleşimi ve gelir ilişkisi: kent kökenlilerde yüksek gelir daha görünür

Önceki özet tabloda görüldüğü gibi, lise eğitimini **il/büyükşehirde** tamamlayan öğrencilerde yüksek gelir oranı daha belirgindir. Buna karşılık **köy/kasaba** veya **ilçe** kökenli öğrencilerde düşük gelir oranı daha yüksek görünmektedir.

Bu bulgu beklenen bir sosyoekonomik örüntüyle uyumludur:

Yerleşim yeri	Olası sosyoekonomik yorum
İl/Büyükşehir	Daha fazla ekonomik, kültürel ve eğitimsel kaynak olabilir.
İlçe	Kaynaklar daha sınırlı olabilir; aile gelir düzeyi daha değişken olabilir.
Köy/Kasaba	Düşük gelir ve kalabalık aile olasılığı daha yüksek olabilir.

Ancak burada "gelirini belirtmeyenler" oranı da önemli olduğu için kesin bir sınıfsal çıkarım yapılmamalıdır. Yine de genel eğilim, kent merkezlerinden gelen öğrencilerin ekonomik açıdan daha avantajlı olabileceğini düşündürmektedir.

15. Kardeş sayısı: kalabalık aile yapısı çok belirgin

Kardeş sayısı dağılımı veri setinin en güçlü sosyolojik göstergelerinden biridir. En büyük grup **5 veya daha fazla kardeşi olan öğrencilerdir**. Bu durum, örnekleme kalabalık aile yapısının oldukça yaygın olduğunu gösterir.

Bu bulgu şu açılardan önemlidir:

Alan	Olası etki
Ekonomik kaynaklar	Aile geliri daha fazla kişi arasında paylaşılır.
Eğitim desteği	Ailede her çocuk için ayrılan zaman ve kaynak azalabilir.
Sosyal destek	Kardeş sayısı fazla olan öğrenciler sosyal açıdan güçlü aile ağına sahip olabilir.
Sorumluluk	Büyük kardeş/abla/abi rolleri öğrencinin sorumluluklarını artırabilir.
Üniversite yaşamı	Harçlık, barınma, ulaşım, materyal giderleri açısından baskı oluşabilir.

Kalabalık aile yapısı sadece ekonomik dezavantaj anlamına gelmez. Aynı zamanda güçlü sosyal destek, dayanışma ve aile bağlılığı da sağlayabilir. Ancak düşük gelirle birleştiğinde öğrencinin akademik ve sosyal yaşamında baskı yaratma ihtimali artar.

16. Fakülte ve bölüm bazında aile profili farklılaşabilir

Örneklem genelinde çekirdek aile baskın olsa da fakülte ve bölümlere göre farklı profiller olabilir.

Örneğin:

Grup	Muhtemel profil
Eğitim Fakültesi	Kadın ağırlıklı, lisans düzeyinde, öğretmenlik bölümlerinde yoğunlaşmış.
Ergani MYO	Ön lisans ağırlıklı, Bilgisayar Programcılığı ve Çocuk Gelişimi merkezli.
Hukuk Fakültesi	Daha üst sınıf öğrencilerin temsil edildiği, gelir açısından daha heterojen bir yapı.
Atatürk Sağlık Bilimleri	Hemşirelik üzerinden temsil edilen, kadın ağırlıklı ama erkeklerin de görünür olduğu bir grup.
Edebiyat Fakültesi	Büyük ölçüde İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencilerinden oluşan sınırlı bir grup.

Bu nedenle genel ortalama değerler yararlı olsa da, asıl anlamlı yorumlar fakülte ve bölüm kırılımında yapılmalıdır. Çünkü her bölümün öğrenci profili farklıdır.

17. Öğretmenlik bölümlerinde kadınlık belirgin

Öğretmenlik bölümlerinde kadın oranının yüksek olması, veri setinin en net desenlerinden biridir. Özellikle Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Çocuk Gelişimi ve Resim-İş Öğretmenliği gibi alanlarda kadın yoğunluğu belirgindir.

Bu sonuç, Türkiye'de bazı eğitim ve bakım odaklı meslek alanlarının kadınlarla daha fazla ilişkilendirilmesiyle uyumludur. Öğretmenlik genel olarak her iki cinsiyete açık olsa da, özellikle erken çocukluk, sınıf öğretmenliği ve sosyal/edebî alanlarda kadın öğrencilerin daha fazla temsil edildiği görülür.

Bu durumun araştırma açısından anlamı şudur:

Öğretmenlik bölümlerine ilişkin çıkarımlar, büyük ölçüde kadın öğrencilerin yanıtlarını yansıtmaktadır.

Bu yüzden öğretmenlik alanlarında yapılacak psikososyal, akademik motivasyon, aile desteği veya kariyer beklentisi analizlerinde cinsiyet kompozisyonu mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

18. Bilgisayar Programcılığı daha dengeli bir cinsiyet yapısına sahip

Büyük bölümler içinde **Bilgisayar Programcılığı**, kadın ve erkek dağılımı açısından diğer birçok bölüme göre daha dengeli görünmektedir. Öğretmenlik bölümlerinde kadın oranı çok yüksekken, Bilgisayar Programcılığı'nda erkek oranı daha görünürdür.

Bu durum iki açıdan önemlidir:

Açıklama	Yorum
Alan etkisi	Teknik/programlama alanlarında erkek oranı görece artabilir.
MYO etkisi	Meslek yüksekokulu profili, lisans öğretmenlik bölümlerinden farklıdır.

Buna rağmen Bilgisayar Programcılığı'nda kadınların da güçlü şekilde temsil edilmesi, teknik alanlarda kadın görünürlüğünün tamamen düşük olmadığını göstermektedir.

19. Sağlık alanı: Hemşirelik kadın ağırlıklı ama erkekler de var

Atatürk Sağlık Bilimleri Fakültesi veride büyük ölçüde **Hemşirelik** bölümüyle temsil edilmiştir. Hemşirelikte kadın oranı yüksek olmakla birlikte erkek öğrenciler de belirgin şekilde yer almaktadır.

Hemşirelik geleneksel olarak kadınlarla daha fazla ilişkilendirilen bir meslek alanı olsa da erkek öğrencilerin görünürlüğü, meslek içindeki cinsiyet çeşitliliğinin arttığını gösterebilir.

Ancak bu fakültedeki örneklem sayısı Eğitim Fakültesi kadar büyük olmadığı için yorumlar daha sınırlı yapılmalıdır.

20. Hukuk öğrencileri: daha heterojen ve üst sınıf ağırlıklı görünüm

Hukuk Fakültesi örnekleminde öğrencilerin önemli bir kısmı üst sınıflardan gelmektedir. Bu durum Hukuk grubunun üniversite deneyimi açısından daha ileri aşamadaki öğrencilerden oluştuğunu düşündürür.

Hukuk öğrencileri gelir açısından da görece çeşitlilik göstermektedir. Bazı öğrenciler yüksek gelir grubunda yer alırken, bazıları düşük veya belirsiz gelir kategorilerindedir. Bu da Hukuk Fakültesi içinde sosyoekonomik olarak homojen bir yapı olmadığını gösterir.

Hukuk grubunun yorumlanmasında iki nokta önemlidir:

Nokta	Yorum
Üst sınıf yoğunluğu	Akademik deneyim daha oturmuş olabilir.
Gelir çeşitliliği	Fakülte içinde farklı sosyoekonomik arka planlar vardır.

21. Edebiyat Fakültesi: İngiliz Dili ve Edebiyatı ağırlığı

Edebiyat Fakültesi örneklemini büyük ölçüde **İngiliz Dili ve Edebiyatı** öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu nedenle "Edebiyat Fakültesi" için yapılan yorumlar aslında büyük ölçüde bu bölümün öğrenci profiline dayanmaktadır.

Bu, fakülte içi çeşitliliğin sınırlı temsil edildiği anlamına gelir. Felsefe, Arap Dili ve Edebiyatı, Tarih gibi bölümler veri setinde çok daha az görünmektedir. Dolayısıyla Edebiyat Fakültesi hakkında yorum yaparken şu şekilde ifade etmek daha doğru olur:

Edebiyat Fakültesi örneklemini, ağırlıklı olarak İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencilerini temsil etmektedir.

22. Meslek yüksekokulları: ön lisans ve pratik alan profili

Ergani Meslek Yüksekokulu ve Diyarbakır Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu gibi birimler, örnekleimde ön lisans öğrencilerini temsil etmektedir.

Özellikle Ergani MYO'da iki bölüm öne çıkmaktadır:

Bölüm	Yorum
Bilgisayar Programcılığı	Teknik/bilişim odaklı ön lisans profili.
Çocuk Gelişimi	Bakım, eğitim ve çocuk odaklı sosyal alan profili.

Bu iki bölümün aynı MYO içinde yer almasına rağmen öğrenci profilleri farklı olabilir. Bilgisayar Programcılığı daha cinsiyet açısından dengeli görünürken, Çocuk Gelişimi daha kadın ağırlıklı olabilir. Bu nedenle MYO genelini tek bir homojen grup gibi yorumlamak doğru değildir.

23. Gelir belirtmeme oranı: önemli bir araştırma bulgusu

Gelir sorusunda "Bilmiyorum/Belirtmek istemiyorum" yanıtının yüksek olması yalnızca eksik veri problemi değildir; aynı zamanda sosyolojik olarak da anlamlıdır.

Bu durumun birkaç nedeni olabilir:

Olası neden	Açıklama
Öğrenci aile gelirini bilmiyor olabilir	Özellikle aile ekonomisi ebeveynler tarafından yönetiliyorsa.
Gelir konuşmak hassas olabilir	Gelir bilgisi mahrem görülebilir.
Aile geliri düzensiz olabilir	Aylık net gelir hesaplamak zor olabilir.
Ekonomik durumdan utanma/çekinme olabilir	Düşük ya da yüksek gelir belirtmek istemeyebilir.

Bu nedenle gelir analizinde yalnızca sayısal dağılım değil, gelir bilgisini paylaşmama davranışı da dikkate alınmalıdır. Gelirini belirtmeyenlerin yüksekliği, ekonomik değişkenin veri kalitesini sınırlamakla birlikte, öğrenciler için gelirin hassas bir konu olduğunu da gösterir.

24. Sosyoekonomik kırılganlık: düşük gelir, düşük ebeveyn eğitimi ve kalabalık aile birleşimi

Veri setinde bazı öğrenciler açısından üçlü bir dezavantaj profili olasılığı vardır:

1. **Düşük aile geliri**
2. **Anne-baba eğitim düzeyinin düşük olması**
3. **Kardeş sayısının fazla olması**

Bu üç unsur bir araya geldiğinde öğrencinin eğitim sürecinde daha fazla ekonomik ve akademik destek ihtiyacı olabilir.

Bu profil şu alanlarda etkili olabilir:

Alan	Muhtemel etki

Akademik başarı	Kaynaklara erişim sınırlanabilir.
Ders materyalleri	Kitap, bilgisayar, internet gibi kaynaklarda zorluk yaşanabilir.
Barınma ve ulaşım	Aile bütçesinde baskı oluşturabilir.
Sosyal katılım	Kulüp, etkinlik, kurs gibi faaliyetlere katılım azalabilir.
Psikolojik yük	Aileye maddi destek verme sorumluluğu hissedilebilir.

Bu nedenle veri, öğrencilerin yalnızca demografik değil, aynı zamanda destek ihtiyacı açısından da analiz edilmesi gerektiğini göstermektedir.

25. Sosyal hareketlilik potansiyeli yüksek

Anne-baba eğitim düzeyinin görece düşük olduğu birçok öğrencinin üniversiteye erişmiş olması, güçlü bir **sosyal hareketlilik** göstergesi olarak yorumlanabilir.

Özellikle annesi okuryazar olmayan veya sadece ilkököl mezunu olan öğrencilerin üniversiteye devam etmesi, aile içinde eğitim düzeyinin kuşaklar arasında yükseldiğini gösterir.

Bu açıdan veri seti yalnızca mevcut durumu değil, aynı zamanda bir dönüşüm sürecini de göstermektedir:

Kuşak	Eğitimsel durum
Ebeveyn kuşağı	Daha düşük eğitim düzeyi, özellikle annelerde eğitim dezavantajı.
Öğrenci kuşağı	Üniversiteye erişim, meslek edinme ve statü yükseltme potansiyeli.

Bu, araştırma açısından çok güçlü bir yorum alanıdır. Öğrenciler ailelerinin eğitim geçmişine kıyasla daha yüksek bir eğitim basamağına ulaşmış görünmektedir.

26. Kentsel köken ve eğitim avantajı

Lise eğitimini il/büyükşehirde tamamlayanların çoğunlukta olması, öğrencilerin önemli bölümünün daha fazla eğitim kaynağına sahip çevrelerden geldiğini düşündürür.

İl/büyükşehirlerde genellikle:

- daha fazla lise türü,
- daha fazla öğretmen ve rehberlik kaynağı,
- özel kurslara erişim,
- üniversite hazırlık imkânı,
- sosyal ve kültürel kaynaklar

daha güçlü olabilir.

Buna karşılık ilçe ve köy/kasaba kökenli öğrenciler, üniversiteye erişim sürecinde daha sınırlı imkânlarla yarışmış olabilir. Bu öğrencilerin üniversiteye ulaşması, eğitimsel direnç ve başarı açısından ayrıca önemlidir.

27. Bölüm-fakülte yoğunlaşması araştırmanın kapsamını sınırlar

Bu veri setinde bazı fakülteler ve bölümler çok güçlü temsil edilirken bazıları çok az temsil edilmiştir. Bu nedenle sonuçlar raporlanırken şu ayırım yapılmalıdır:

Yorum türü	Uygunluk
Genel örneklem yorumu	Uygun, ancak Eğitim Fakültesi ağırlığı belirtilmeli.
Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi yorumu	Güçlü ve anlamlı.
Ergani MYO yorumu	Orta düzeyde anlamlı.
Hukuk, Edebiyat, Hemşirelik yorumu	Dikkatli ama yapılabilir.
Tıp, Fen, Veteriner, İletişim gibi küçük gruplar	Çok dikkatli yorumlanmalı.

Bu özellikle yüzde yorumlarında önemlidir. Küçük bir grupta 1 veya 2 kişinin yanıtı oranı ciddi biçimde değiştirebilir.

28. Verinin genel sosyolojik profili

Tüm değişkenler birlikte değerlendirildiğinde örneklem şu profile yakındır:

Boyut	Genel görünüm
Cinsiyet	Kadın ağırlıklı
Akademik alan	Eğitim/öğretmenlik ağırlıklı
Öğrenim düzeyi	Lisans ağırlıklı
Aile yapısı	Çekirdek aile baskın, geniş aile de güçlü
Ebeveyn eğitimi	Anne eğitiminde belirgin dezavantaj; baba eğitim düzeyi görece yüksek
Gelir	Orta gelir görünür, düşük ve yüksek gelir grupları da var; belirsiz yanıt yüksek

Kardeş sayısı	Kalabalık aile yapısı belirgin
Lise yerleşimi	İl/büyükşehir ve ilçe kökeni baskın
Sosyal hareketlilik	Güçlü bir kuşaklar arası eğitim yükselişi olasılığı var

29. Akademik yorum

Katılımcıların demografik profili incelendiğinde örneklemin belirgin biçimde kadın öğrencilerden ve Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmenlik bölümü öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Bu durum, araştırma bulgularının yorumlanmasında fakülte ve bölüm dağılımının dikkate alınmasını gerektirmektedir. Aile yapısı bakımından çekirdek aile modeli baskın olmakla birlikte geniş aile oranının da dikkat çekici düzeyde olması, öğrencilerin geleneksel aile bağlarının sürdüğü sosyal çevrelerden geldiğini düşündürmektedir. Ebeveyn eğitim düzeyleri incelendiğinde özellikle anne eğitiminde düşük eğitim düzeyinin belirgin olduğu, buna karşılık öğrencilerin üniversite düzeyinde eğitim alıyor olmalarının kuşaklar arası eğitimsel hareketliliğe işaret ettiği söylenebilir. Gelir dağılımında orta gelir grupları görünür olmakla birlikte gelirini belirtmeyenlerin yüksek oranı bu değişkenin yorumlanmasını sınırlandırmaktadır. Kardeş sayısının yüksekliği ise katılımcıların önemli bir bölümünün kalabalık ailelerden geldiğini ve ekonomik/sosyal kaynakların aile içinde çok sayıda birey arasında paylaşılıyor olabileceğini göstermektedir.

30. Sonuç yorumu

Genel olarak bu örneklem, **geleneksel aile yapısı ile yükseköğretime erişim arasında geçiş yaşayan** bir öğrenci grubunu yansıtmaktadır. Öğrencilerin önemli bir bölümü düşük veya orta eğitim düzeyine sahip ebeveynlerden gelmekte, kalabalık aile yapısına sahip olmakta ve buna rağmen üniversite eğitimine devam etmektedir.

Bu nedenle veri setinin en güçlü genel yorumu şudur:

Katılımcılar, sosyoekonomik ve kültürel açıdan farklı arka planlardan gelseler de örneklemin merkezinde, aile eğitim düzeyi görece sınırlı fakat üniversite eğitimi yoluyla yukarı yönlü sosyal hareketlilik potansiyeli taşıyan, çoğunluğu kadın ve öğretmenlik alanlarında yoğunlaşan bir öğrenci profili bulunmaktadır.

Bu tablo, özellikle öğrenci destek hizmetleri, burs politikaları, akademik danışmanlık, psikososyal destek ve kariyer rehberliği açısından dikkate değer bir demografik zemin sunmaktadır.

3. Kısım

Tematik Analiz

Tema 1: Ailede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği**1. Standart Tema Özet Tablosu**

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Ailede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	6.07 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%62.54
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5-7 yanıtları	%84.52
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6-7 yanıtları	%74.99
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%8.25
Ortalama düşük destek oranı, yani 1-3 yanıtları	%7.30
Genel yorum	Tema genelinde çok güçlü destek vardır. Katılımcılar aile içi karar alma, ev içi emek paylaşımı, çocuk bakımı, kadınların söz hakkı ve eşit roller konusunda belirgin biçimde eşitlikçi tutum göstermektedir.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr	1-3 Düşük Destek	Yorum
1	Ailede kararlar eşit alınmalıdır	6.06	%61.4	%84.6	%7.0	%8.5	Karar alma eşitliği güçlü biçimde desteklenmektedir.
2	Kadınlar da ev dışında çalışmalıdır	5.81	%54.0	%78.0	%13.6	%8.5	Destek yüksek olmakla birlikte bu madde, diğerlerine göre daha fazla tereddüt içermektedir.
3	Erkekler çocuk bakımında sorumluluk almalıdır	6.31	%70.1	%89.8	%5.2	%5.1	En güçlü destek alan maddelerden biridir; babalık/çocuk bakımı rolü eşitlikçi yorumlanmaktadır.
4	Ev işleri eşler arasında paylaşılmalıdır	6.23	%68.7	%87.2	%6.5	%6.4	Ev içi emeğin paylaşımı yaygın biçimde kabul görmektedir.
5	Kadınlar ailede söz sahibi olmalıdır	6.34	%73.4	%88.7	%6.3	%5.0	Temanın en yüksek ortalamaya sahip maddesidir; kadınların aile içi karar gücü çok güçlü desteklenmektedir.
6	Ailede görev dağılımı cinsiyete göre olmamalıdır	5.70	%55.3	%76.4	%11.2	%12.5	En düşük ortalamaya sahip maddedir; kalıplaşmış cinsiyet rollerinde direnç daha görünürdür.
7	Kadınlar kariyerlerini aileyle birlikte sürdürebilir	5.89	%53.4	%82.0	%10.4	%7.7	Kadınların kariyer-aile dengesine destek vardır; ancak tam katılım oranı görece düşüktür.
8	Erkekler duygularını açıkça ifade edebilmelidir	6.13	%62.1	%86.6	%7.5	%6.0	Erkeklik normlarının duygusal ifade yönünde esnemesine güçlü destek vardır.
9	Ailede eşitlik huzuru artırır	6.16	%64.3	%86.3	%7.7	%6.0	Eşitlik, aile huzurunu artıran bir unsur olarak görülmektedir.
10	Eşit roller güçlü aileler oluşturur	6.10	%62.7	%85.6	%7.1	%7.3	Eşitlik ile aile dayanıklılığı arasında güçlü olumlu ilişki kurulmaktadır.

3. En Güçlü ve En Zayıf Alanlar

Sıra	En Güçlü Destek Alan Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı

1	Kadınlar ailede söz sahibi olmalıdır	6.34	%73.4
2	Erkekler çocuk bakımında sorumluluk almalıdır	6.31	%70.1
3	Ev işleri eşler arasında paylaşılmalıdır	6.23	%68.7
4	Ailede eşitlik huzuru artırır	6.16	%64.3
5	Erkekler duygularını açıkça ifade edebilmelidir	6.13	%62.1

Yorum: En güçlü destek, aile içinde **kadının söz hakkı, erkeklerin çocuk bakımına katılımı** ve **ev işlerinin paylaşımı** çevresinde yoğunlaşmaktadır. Bu sonuç, katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliğini yalnızca soyut bir değer olarak değil, aile içi pratik sorumluluklar düzeyinde de benimsediğini göstermektedir.

Sıra	Görece Daha Zayıf Destek Alan Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı
1	Ailede görev dağılımı cinsiyete göre olmamalıdır	5.70	%55.3
2	Kadınlar da ev dışında çalışmalıdır	5.81	%54.0
3	Kadınlar kariyerlerini aileyle birlikte sürdürebilir	5.89	%53.4

Yorum: Görece daha zayıf alanlar, özellikle **kadının çalışma yaşamı, kariyer-aile uyumu** ve **cinsiyete dayalı görev dağılımının reddi** etrafında toplanmaktadır. Bu maddelerde destek yine yüksektir; ancak diğer maddelere kıyasla daha fazla nötrleşme ve tereddüt vardır.

4. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Kadın-Erkek Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	7 Yanıtı Farkı
Ailede kararlar eşit alınmalıdır	5.57	6.23	+0.66	%48.1	%66.1	+18.0
Kadınlar da ev dışında çalışmalıdır	4.99	6.11	+1.12	%32.5	%61.7	+29.2
Erkekler çocuk bakımında sorumluluk almalıdır	5.78	6.50	+0.72	%50.7	%77.0	+26.3
Ev işleri eşler arasında paylaşılmalıdır	5.58	6.46	+0.88	%45.9	%76.9	+31.0
Kadınlar ailede söz sahibi olmalıdır	5.71	6.57	+0.86	%49.6	%82.0	+32.4
Ailede görev dağılımı cinsiyete göre olmamalıdır	5.01	5.95	+0.94	%35.8	%62.4	+26.6
Kadınlar kariyerlerini aileyle birlikte sürdürebilir	5.50	6.03	+0.53	%40.7	%57.9	+17.2
Erkekler duygularını açıkça ifade edebilmelidir	5.76	6.26	+0.50	%50.7	%66.1	+15.4
Ailede eşitlik huzuru artırır	5.72	6.32	+0.60	%51.5	%69.0	+17.5
Eşit roller güçlü aileler oluşturur	5.56	6.30	+0.74	%47.8	%68.1	+20.3

5. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

Genel desen

Kadın katılımcılar tüm maddelerde erkek katılımcılardan daha yüksek ortalama vermiştir. Erkeklerin genel tema ortalaması yaklaşık **5.52**, kadınların genel tema ortalaması ise yaklaşık **6.27**'dir. Bu fark, temanın kadınlar tarafından daha güçlü, daha tutarlı ve daha uç düzeyde desteklendiğini göstermektedir.

En büyük cinsiyet farkları

Madde	Kadın-Erkek Ortalama Farkı	Yorum
Kadınlar da ev dışında çalışmalıdır	+1.12	Kadınların çalışma hakkı konusunda erkeklerde belirgin tereddüt vardır.
Ailede görev dağılımı cinsiyete göre olmamalıdır	+0.94	Erkeklerde geleneksel görev paylaşımı kalıpları daha dirençli görünmektedir.
Ev işleri eşler arasında paylaşılmalıdır	+0.88	Ev içi emek paylaşımı kadınlar tarafından çok daha güçlü desteklenmektedir.
Kadınlar ailede söz sahibi olmalıdır	+0.86	Kadınların karar gücü konusunda kadınlar çok yüksek destek verirken erkeklerde destek daha sınırlıdır.
Eşit roller güçlü aileler oluşturur	+0.74	Eşit roller fikri kadınlarda daha güçlü bir aile idealiyle ilişkilendirilmektedir.

Yorum: En büyük farklar, doğrudan **kadının çalışma yaşamı, ev içi görev paylaşımı, ailede söz hakkı ve cinsiyet temelli rol dağılımının reddi** alanlarında görülmektedir. Bu durum, erkek katılımcıların eşitliği ilkesel düzeyde desteklese de, eşitliğin aile içindeki pratik sonuçlarına gelindiğinde daha temkinli kaldığını düşündürmektedir.

6. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Tüm maddelerde çarpıklık değerleri negatiftir. Bu, yanıtların ölçeğin yüksek ucunda, yani **6 ve 7** seçeneklerinde yoğunlaştığını gösterir. Özellikle şu maddelerde negatif çarpıklık çok belirgindir:

Madde	Çarpıklık	Yorum
Erkekler çocuk bakımında sorumluluk almalıdır	-2.313	Yanıtlar çok güçlü biçimde olumlu uçta toplanmıştır.
Kadınlar ailede söz sahibi olmalıdır	-2.296	Kadının aile içi söz hakkı yüksek uzlaşma alanıdır.
Ev işleri eşler arasında paylaşılmalıdır	-1.995	Ev işi paylaşımı güçlü normatif kabul görmektedir.
Erkekler duygularını açıkça ifade edebilmelidir	-1.956	Geleneksel erkeklik normlarına karşı daha eşitlikçi bir tutum vardır.
Ailede eşitlik huzuru artırır	-1.912	Eşitlik, aile huzuruyla güçlü biçimde ilişkilendirilmektedir.

Yorum: Negatif çarpıklığın yüksek olması, katılımcıların yalnızca ortalamada olumlu olmadığını; aynı zamanda yanıtların büyük bölümünün en yüksek kategoriye yığıldığını gösterir. Bu nedenle tema, "orta düzeyde kabul" değil, **yüksek yoğunluklu eşitlikçi kabul** olarak yorumlanmalıdır.

7. Akademik Yorum

Bu tema, aile içinde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumların genel olarak oldukça olumlu olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, ailede kararların eşit alınması, kadınların söz sahibi olması, erkeklerin çocuk bakımına katılması, ev işlerinin paylaşılması ve eşit rollerin aileyi güçlendirmesi gibi önermelere yüksek düzeyde katılım göstermiştir. Özellikle "**Kadınlar ailede söz sahibi olmalıdır**", "**Erkekler çocuk bakımında sorumluluk almalıdır**" ve "**Ev işleri eşler arasında paylaşılmalıdır**" maddeleri, aile içi eşitlik fikrinin güçlü biçimde benimsendiğini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, eşitliğin daha soyut ya da ilkesel boyutlarından ziyade, geleneksel cinsiyet rollerini doğrudan dönüştüren alanlarda görece daha fazla tereddüt görülmektedir. "**Ailede görev dağılımı cinsiyete göre olmamalıdır**", "**Kadınlar da ev dışında çalışmalıdır**" ve "**Kadınlar kariyerlerini aileyle birlikte sürdürebilir**" maddeleri diğerlerine göre daha düşük ortalamalara sahiptir. Bu durum, katılımcıların eşitlik ilkesini genel olarak desteklediğini; ancak bu ilkenin çalışma yaşamı, ev içi görevlerin yeniden dağıtılması ve geleneksel rollerin çözülmesi gibi alanlara taşındığında desteğin nispeten zayıfladığını göstermektedir.

Cinsiyet kırılımı, temanın en kritik bulgusudur. Kadınlar tüm maddelerde erkeklerden daha yüksek düzeyde destek vermiştir. Bu fark özellikle kadınların ev dışında çalışması, ev işlerinin paylaşılması, kadınların ailede söz sahibi olması ve görev dağılımının cinsiyete göre yapılmaması maddelerinde belirgindir. Dolayısıyla kadın katılımcıların aile içi eşitliği hem ilkesel hem de pratik düzeyde daha güçlü savunduğu; erkek katılımcıların ise destekleyici olmakla birlikte bazı maddelerde daha geleneksel ya da daha temkinli bir pozisyonda kaldığı söylenebilir.

8. Tema Sonuç Paragrafı

Ailede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği teması, katılımcılar arasında oldukça yüksek düzeyde destek görmektedir. Tema ortalamasının **6.07 / 7** olması ve tüm maddelerde medyan ile mod değerlerinin **7** çıkması, aile içi eşitlik anlayışının güçlü biçimde benimsendiğini göstermektedir. En yüksek destek, kadınların ailede söz sahibi olması, erkeklerin çocuk bakımında sorumluluk alması ve ev işlerinin eşler arasında paylaşılması maddelerinde görülmüştür. Buna karşılık, cinsiyete dayalı görev dağılımının tamamen reddedilmesi, kadınların ev dışında çalışması ve kadınların kariyerlerini aileyle birlikte sürdürebilmesi maddelerinde destek görece daha düşük kalmıştır. Cinsiyete göre bakıldığında, kadın katılımcıların tüm maddelerde erkeklerden daha eşitlikçi tutum sergilediği görülmektedir. Bu bulgu, aile içi toplumsal cinsiyet eşitliğinin genel olarak kabul gördüğünü, ancak özellikle geleneksel rollerin pratik düzeyde dönüşümü konusunda erkek katılımcılar arasında daha fazla direnç veya tereddüt bulunduğunu göstermektedir.

Kısa Sonuç

Bu tema, genel olarak **çok güçlü eşitlikçi tutum** üretmektedir. Ancak bulgular, aile içi eşitlik söyleminin en güçlü biçimde **kadının söz hakkı, çocuk bakımı ve ev işi paylaşımı** alanlarında kabul gördüğünü; en hassas alanların ise **kadının çalışma yaşamı, kariyer-aile dengesi ve cinsiyetsiz görev dağılımı** olduğunu göstermektedir. Kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek destek vermesi, ailede toplumsal cinsiyet eşitliği temasının cinsiyet deneyimlerine göre farklı algılandığını ortaya koymaktadır.

Tema 2: Geleneksel ve Modern Aile Roller**1. Standart Tema Özet Tablosu**

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Geleneksel ve Modern Aile Roller
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	3.26 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%12.17
Ortalama geleneksel rol desteği, yani 5-7 yanıtları	%29.33
Ortalama nötr/kararsız oranı, yani 4 yanıtı	%16.46
Ortalama düşük katılım, yani 1-3 yanıtları	%54.20
Genel yorum	Katılımcılar genel olarak katı geleneksel aile rollerini reddetme eğilimindedir. Ancak baba disiplini ve erkeğin geçim sorumluluğu gibi bazı geleneksel normlar hâlâ güçlü biçimde desteklenmektedir.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Geleneksel Destek	4 Nötr	1-3 Karşı Çıkış	Yorum
1	Ev işleri kadınların sorumluluğudur	2.73	%6.9	%18.1	%14.0	%67.7	Ev işlerinin yalnızca kadına ait olduğu görüşü güçlü biçimde reddedilmektedir.
2	Baba çocuklara disiplin vermelidir	5.47	%37.9	%73.7	%16.2	%10.1	Geleneksel baba-otorite rolü en güçlü desteklenen maddelerden biridir.
3	Kadın çalışsa bile önceliği evi olmalıdır	3.65	%10.8	%32.0	%22.1	%45.9	Bu maddede belirgin bölünme vardır; modernleşme güçlüdür ama geleneksel beklenti tamamen zayıflamamıştır.
4	Erkek ailenin geçimini sağlamakla yükümlüdür	5.02	%30.3	%63.3	%18.4	%18.3	Erkek geçindirici rolü hâlâ yüksek destek görmektedir.
5	Çocukları anneler yetiştirmelidir	3.78	%8.3	%32.5	%30.0	%37.5	En kararsız maddelerden biridir; annelik-merkezli çocuk yetiştirme normu kısmen sürmektedir.
6	Kadın kariyer yerine ailesine odaklanmalıdır	2.73	%4.2	%17.0	%17.7	%65.3	Kadının kariyerden vazgeçip aileye yönelmesi görüşü büyük ölçüde reddedilmektedir.
7	Evde kararları erkek vermelidir	2.32	%3.7	%12.2	%14.9	%73.0	Erkek merkezli karar otoritesi güçlü biçimde reddedilmektedir.
8	Erkek çocukları ev işlerine katılmamalıdır	1.93	%4.8	%9.7	%7.8	%82.5	Temanın en güçlü reddedilen geleneksel rol maddesidir.
9	Ailenin reisi erkek olmalıdır	2.74	%10.2	%22.4	%12.5	%65.1	Erkek reisliği normu genel olarak reddedilmektedir; ancak azımsanmayacak bir destek de vardır.
10	Kadının liderlik yapması aile düzenini bozar	2.21	%4.6	%12.4	%11.0	%76.6	Kadın liderliğine karşı geleneksel direnç büyük ölçüde reddedilmektedir.

3. Geleneksel Rol Desteğinin En Yüksek Olduğu Alanlar

Sıra	Madde	Ortalama	5-7 Geleneksel Destek	7 Yanıtı
1	Baba çocuklara disiplin vermelidir	5.47	%73.7	%37.9
2	Erkek ailenin geçimini sağlamakla yükümlüdür	5.02	%63.3	%30.3
3	Çocukları anneler yetiştirmelidir	3.78	%32.5	%8.3

4	Kadın çalışsa bile önceliği evi olmalıdır	3.65	%32.0	%10.8
5	Ailenin reisi erkek olmalıdır	2.74	%22.4	%10.2

Yorum: Geleneksel aile rolü desteği en çok **baba otoritesi** ve **erkeğin ekonomik geçindirici rolü** alanlarında korunmaktadır. Bu iki madde, temanın genelinden ayrılarak daha yüksek ortalamalara sahiptir. Yani katılımcılar ev işlerinin kadınlara ait olması, erkeğin evde karar vermesi veya kadın liderliğinin aile düzenini bozması gibi katı ataerkil önermeleri reddederken; babanın disiplin veren figür olması ve erkeğin geçim sorumluluğu taşıması gibi daha yerleşik aile normlarını daha fazla onaylamaktadır.

4. Geleneksel Rolün En Güçlü Reddedildiği Alanlar

Sıra	Madde	Ortalama	1-3 Karşı Çıkış	1 Yanıtı
1	Erkek çocukları ev işlerine katılmamalıdır	1.93	%82.5	%68.5
2	Kadının liderlik yapması aile düzenini bozar	2.21	%76.6	%57.6
3	Evde kararları erkek vermelidir	2.32	%73.0	%53.1
4	Ev işleri kadınların sorumluluğudur	2.73	%67.7	%41.2
5	Kadın kariyer yerine ailesine odaklanmalıdır	2.73	%65.3	%38.9

Yorum: En güçlü modernleşme eğilimi, **erkek çocukların ev işlerinden muaf tutulması**, **kadın liderliğinin aile düzenini bozacağı iddiası**, **evde kararları erkeğin vermesi** ve **ev işlerinin kadın sorumluluğu sayılması** maddelerinde görülmektedir. Bu bulgu, katılımcıların aile içinde erkek merkezli otoriteyi ve kadınlara tek taraflı ev içi sorumluluk yükleyen anlayışı büyük ölçüde reddettiğini göstermektedir.

5. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Erkek-Kadın Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Ev işleri kadınların sorumluluğudur	3.97	2.28	+1.69	%13.4	%4.6	Erkekler bu geleneksel görüşe kadınlardan çok daha yakındır.
Baba çocuklara disiplin vermelidir	5.85	5.34	+0.51	%48.9	%34.0	Her iki grupta da destek yüksektir; erkeklerde daha güçlüdür.
Kadın çalışsa bile önceliği evi olmalıdır	4.76	3.25	+1.51	%23.1	%6.3	Erkeklerde kadının ev önceliği beklentisi belirgindir.
Erkek ailenin geçimini sağlamakla yükümlüdür	5.57	4.83	+0.74	%42.5	%25.9	Erkek geçindirici rolü iki grupta da sürmektedir; erkeklerde daha yoğundur.
Çocukları anneler yetiştirmelidir	4.53	3.50	+1.03	%16.0	%5.5	Annelik-merkezli çocuk yetiştirme normu erkeklerde daha güçlüdür.
Kadın kariyer yerine ailesine odaklanmalıdır	4.02	2.26	+1.76	%11.2	%1.6	En büyük farklardan biridir; kadınlar bu görüşü güçlü biçimde reddetmektedir.
Evde kararları erkek vermelidir	3.76	1.80	+1.96	%10.4	%1.2	Erkeklerde ataerkil karar otoritesine destek daha yüksektir.
Erkek çocukları ev işlerine katılmamalıdır	2.75	1.64	+1.11	%8.2	%3.6	Her iki grup da reddetmektedir; kadınlarda ret çok daha güçlüdür.
Ailenin reisi erkek olmalıdır	4.50	2.11	+2.39	%29.5	%3.2	Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddedir.
Kadının liderlik yapması aile düzenini bozar	3.51	1.75	+1.76	%14.2	%1.2	Kadınlar bu önermeyi çok güçlü biçimde reddetmektedir.

6. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

Genel desen

Cinsiyet kırılımı bu temada çok belirgindir. Erkek katılımcıların ortalamaları tüm maddelerde kadın katılımcılardan yüksektir. Bu, erkeklerin geleneksel aile rollerine kadınlardan daha fazla yakınlık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Yaklaşık genel ortalamalar şöyledir:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	4.32 / 7
Kadınlar	3.08 / 7

Bu fark, önceki temada görülen eşitlikçi tutum farklılığını tamamlamaktadır: Kadınlar aile içi eşitliği daha güçlü desteklerken, erkekler geleneksel aile rollerine daha yüksek düzeyde katılım göstermektedir.

7. Cinsiyet Farkının En Yüksek Olduğu Maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Fark
1	Ailenin reisi erkek olmalıdır	4.50	2.11	+2.39
2	Evde kararları erkek vermelidir	3.76	1.80	+1.96
3	Kadın kariyer yerine ailesine odaklanmalıdır	4.02	2.26	+1.76
4	Kadının liderlik yapması aile düzenini bozar	3.51	1.75	+1.76
5	Ev işleri kadınların sorumluluğudur	3.97	2.28	+1.69

Yorum: En büyük cinsiyet farkları, doğrudan **erkek otoritesi**, **kadının aile içindeki konumu**, **kadının kariyeri** ve **kadın liderliği** ile ilgilidir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliği tartışmasının en gerilimli alanlarının yalnızca görev paylaşımı değil, aynı zamanda **aile içi güç**, **otorite** ve **liderlik** olduğunu göstermektedir.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temada çarpıklık değerleri maddelere göre iki farklı yön göstermektedir:

Madde Türü	Çarpıklık Yönü	Anlamı
Geleneksel rolün reddedildiği maddeler	Pozitif çarpıklık	Yanıtlar düşük puanlarda, yani 1–2 çevresinde toplanmıştır.
Geleneksel rolün desteklediği maddeler	Negatif çarpıklık	Yanıtlar yüksek puanlarda, yani 6–7 çevresinde toplanmıştır.

Özellikle şu maddelerde pozitif çarpıklık belirgindir:

Madde	Çarpıklık	Yorum
Erkek çocukları ev işlerine katılmamalıdır	1.831	Geleneksel görüş çok güçlü biçimde reddedilmiştir.
Kadının liderlik yapması aile düzenini bozar	1.327	Kadın liderliğine karşı ataerkil itiraz büyük ölçüde reddedilmiştir.
Evde kararları erkek vermelidir	1.113	Erkek karar otoritesi güçlü biçimde kabul görmemektedir.
Ev işleri kadınların sorumluluğudur	0.849	Ev işlerinin kadınlara ait olduğu görüşü reddedilmektedir.

Buna karşılık şu maddelerde negatif çarpıklık vardır:

Madde	Çarpıklık	Yorum
Baba çocuklara disiplin vermelidir	-1.014	Baba disiplin rolüne yüksek destek vardır.
Erkek ailenin geçimini sağlamakla yükümlüdür	-0.673	Erkek geçindirici rolü hâlâ yaygın biçimde kabul edilmektedir.

Yorum: Tema, tek yönlü bir modernleşme tablosu sunmamaktadır. Katılımcılar birçok ataerkil aile normunu reddetmektedir; ancak **baba otoritesi** ve **erkeğin geçim sorumluluğu** gibi geleneksel roller hâlâ güçlü biçimde korunmaktadır.

9. Akademik Yorum

Geleneksel ve Modern Aile Roller teması, katılımcıların aile rollerine ilişkin tutumlarında karma fakat ağırlıklı olarak modernleşmiş bir örneği olduğunu göstermektedir. Genel tema ortalamasının **3.26 / 7** düzeyinde kalması, geleneksel aile rolü önermelerine toplamda düşük-orta düzeyde katılım olduğunu göstermektedir. Özellikle **“Erkek çocukları ev işlerine katılmamalıdır”**, **“Kadının liderlik yapması aile düzenini bozar”**, **“Evde kararları erkek vermelidir”** ve **“Ev işleri kadınların sorumluluğudur”** maddeleri güçlü biçimde reddedilmiştir. Bu sonuç, katılımcıların aile içinde erkek merkezli otoriteyi, kadınların ev içi emeğe indirgenmesini ve erkek çocukların ev işlerinden muaf tutulmasını büyük ölçüde kabul etmediğini göstermektedir.

Bununla birlikte, geleneksel aile düzeninin bazı unsurları daha dirençli görünmektedir. Özellikle **“Baba çocuklara disiplin vermelidir”** ve **“Erkek ailenin geçimini sağlamakla yükümlüdür”** maddeleri yüksek ortalamalara sahiptir. Bu bulgu, katılımcıların açık ataerkil hiyerarşiyi reddetmesine rağmen, babayı otorite figürü ve erkeği ekonomik sağlayıcı olarak konumlandırılan kültürel beklentilerin hâlâ güçlü olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla modern aile rolü anlayışı, özellikle ev içi karar alma ve kadın liderliği alanlarında güçlenirken; ekonomik sorumluluk ve disiplin gibi alanlarda geleneksel kalıplar varlığını sürdürmektedir.

Cinsiyete göre sonuçlar, temanın en dikkat çekici boyutudur. Erkek katılımcılar tüm maddelerde kadınlardan daha yüksek ortalamaya sahiptir. Bu durum, erkeklerin geleneksel aile rollerine daha fazla yakınlık gösterdiğini; kadınların ise bu rolleri daha güçlü biçimde reddettiğini ortaya koymaktadır. Özellikle **“Ailenin reisi erkek olmalıdır”**, **“Evde kararları erkek vermelidir”**, **“Kadın kariyer yerine ailesine odaklanmalıdır”** ve **“Kadının liderlik yapması aile düzenini bozar”** maddelerinde fark oldukça yüksektir. Bu farklar, aile içi toplumsal cinsiyet rollerinin yalnızca iş bölümüyle değil, aynı zamanda güç, otorite, ekonomik sorumluluk ve liderlik alanlarıyla da ilişkili olduğunu göstermektedir.

10. Tema Sonuç Paragrafı

Geleneksel ve Modern Aile Roller teması, katılımcıların katı geleneksel aile rollerine genel olarak mesafeli olduğunu göstermektedir. Tema ortalamasının **3.26 / 7** düzeyinde olması, geleneksel rol önermelerinin çoğuna düşük düzeyde katılım olduğunu ortaya koymaktadır. En güçlü reddedilen maddeler, erkek çocukların ev işlerine katılmaması, kadının liderlik yapmasının aile düzenini bozacağı, evde kararları erkeğin vermesi ve

ev işlerinin kadınların sorumluluğu olduğu yönündeki önermelerdir. Buna karşılık, baba çocuklara disiplin vermelidir ve erkek ailenin geçimini sağlamakla yükümlüdür maddeleri yüksek destek almıştır. Bu sonuç, katılımcıların açık ataerkil otoriteyi ve kadınları ev içi rollerle sınırlayan anlayışı büyük ölçüde reddettiğini; ancak baba otoritesi ve erkek geçindiriciliği gibi bazı geleneksel rollerin hâlâ güçlü biçimde sürdüğünü göstermektedir. Cinsiyet kırılımında erkeklerin tüm maddelerde kadınlardan daha yüksek geleneksel rol desteği vermesi, aile rolü algılarında belirgin bir cinsiyet farkı bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Kısa Sonuç

Bu tema, önceki “**Ailede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği**” temasıyla birlikte düşünüldüğünde önemli bir tablo ortaya koymaktadır: Katılımcılar eşitlikçi aile ilişkilerini genel olarak desteklemekte ve katı ataerkil rolleri reddetmektedir. Ancak **baba disiplini** ve **erkeğin geçim sorumluluğu** gibi daha kültürel olarak yerleşik geleneksel roller hâlâ güçlüdür. Bu nedenle aile yapısı tamamen geleneksel değildir; fakat tamamen modern-eşitlikçi bir yapıya da dönüşmüş değildir. En doğru yorum, **seçici modernleşme** ya da **kısmi geleneksel direnç içeren modern aile rolü algısıdır**.

Tema 3: Aile İşlevselliği ve İletişimi

1. Standart Tema Özet Tablosu

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Aile İşlevselliği ve İletişimi
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	5.05 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%30.16
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5–7 yanıtları	%63.37
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6–7 yanıtları	%47.51
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%16.87
Ortalama düşük destek oranı, yani 1–3 yanıtları	%19.76
Genel yorum	Tema genelinde aile işlevselliği olumlu algılanmaktadır; ancak önceki eşitlik temalarına kıyasla destek daha orta-yüksek düzeydedir. Aile bağları ve kriz desteği güçlü görünürken, duyguların açık konuşulması, empati ve fikirlerin dikkate alınması daha zayıf alanlardır.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek	Yorum
1	Ailem düşüncelerimi özgürce dile getirmeme olanak tanır	5.21	%35.3	%66.7	%16.6	%16.7	Aile içinde kendini ifade etme alanı genel olarak güçlüdür.
2	Aile üyeleri arasında güçlü bir bağ vardır	5.57	%43.1	%74.9	%13.5	%11.6	Temanın en güçlü maddesidir; aile bağlılığı yüksek algılanmaktadır.
3	Ailem sorunları açık iletişimle çözer	4.93	%28.6	%61.3	%17.9	%20.8	Açık iletişimle sorun çözme orta-yüksek düzeydedir; belirgin bir azınlık sorun yaşamaktadır.
4	Ailem yaşadığım sorunlara anlayış gösterir	4.98	%27.8	%63.8	%16.8	%19.4	Aileden anlayış görme olumlu fakat tam güçlü değildir.
5	Ailem duygularımı önemser	5.14	%32.5	%66.6	%15.4	%17.9	Duygusal önemsenme algısı görece güçlüdür.
6	Aile içinde sağlıklı iletişim vardır	4.90	%24.4	%62.8	%17.2	%19.9	Sağlıklı iletişim algısı olumlu olsa da güçlü destek sınırlıdır.
7	Ailemde herkesin fikri dikkate alınır	4.89	%25.2	%61.1	%18.3	%20.6	Katılımcıların yaklaşık beşte biri fikirlerinin yeterince dikkate alınmadığını düşünmektedir.
8	Ailem kriz anında destek sağlar	5.36	%36.1	%72.3	%12.8	%14.8	Kriz anında destek, temanın en güçlü alanlarından biridir.
9	Ailemde empati duygusu güçlüdür	4.87	%25.9	%61.8	%16.8	%21.4	Empati algısı olumlu olmakla birlikte zayıf halkalardan biridir.
10	Ailemde duygular açıkça konuşulur	4.63	%22.7	%55.6	%17.4	%27.0	Temanın en düşük maddesidir; duygusal açıklık aile iletişiminde en sorunlu alandır.

3. En Güçlü Aile İşlevselliği Alanları

Sıra	En Güçlü Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek
1	Aile üyeleri arasında güçlü bir bağ vardır	5.57	%43.1	%74.9
2	Ailem kriz anında destek sağlar	5.36	%36.1	%72.3

3	Ailem düşüncelerimi özgürce dile getirmeme olanak tanır	5.21	%35.3	%66.7
4	Ailem duygularımı önemser	5.14	%32.5	%66.6
5	Ailem yaşadığım sorunlara anlayış gösterir	4.98	%27.8	%63.8

Yorum: Bu temada en güçlü alanlar **aile bağı, kriz anında destek, kendini ifade edebilme ve duyguların önemsenmesidir**. Bu bulgu, katılımcıların ailelerini tamamen kopuk, ilgisiz ya da işlevsiz görmediğini; aksine temel bağlılık ve destek mekanizmalarının çoğu ailede var olduğunu göstermektedir.

Özellikle **“Aile üyeleri arasında güçlü bir bağ vardır”** maddesi, hem en yüksek ortalamaya hem de en yüksek tam katılım oranına sahiptir. Bu durum, aile sisteminin en güçlü yönünün **duygusal bağlılık ve aidiyet** olduğunu göstermektedir. **“Ailem kriz anında destek sağlar”** maddesinin ikinci sırada yer alması da ailenin özellikle zor zamanlarda koruyucu ve destekleyici bir yapı olarak algılandığını ortaya koymaktadır.

4. Görece Zayıf veya Riskli Alanlar

Sıra	Görece Zayıf Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	1–3 Düşük Destek
1	Ailemde duygular açıkça konuşulur	4.63	%22.7	%27.0
2	Ailemde empati duygusu güçlüdür	4.87	%25.9	%21.4
3	Ailemde herkesin fikri dikkate alınır	4.89	%25.2	%20.6
4	Aile içinde sağlıklı iletişim vardır	4.90	%24.4	%19.9
5	Ailem sorunları açık iletişimle çözer	4.93	%28.6	%20.8

Yorum: Temanın zayıf halkası, aile içi bağı yokluğu değil; **duyguların açık ifade edilmesi, empati, her bireyin fikrinin dikkate alınması ve sorunların açık iletişimle çözülmesi** alanlarıdır. Bu, ailelerin destekleyici ve bağlı olarak algılandığını; ancak iletişim biçiminin her zaman açık, eşitlikçi ve duygusal olarak şeffaf olmadığını göstermektedir.

Bu nedenle tema için en kritik yorum şudur:

Katılımcılar ailelerinde **bağ ve destek** olduğunu düşünmektedir; fakat aynı düzeyde **açık duygusal paylaşım, empatik dinleme ve katılımcı iletişim** deneyimlememektedir.

5. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Kadın-Erkek Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Ailem düşüncelerimi özgürce dile getirmeme olanak tanır	5.16	5.22	+0.06	%32.8	%36.2	Kadınlar çok az daha olumlu değerlendirmiştir.
Aile üyeleri arasında güçlü bir bağ vardır	5.53	5.59	+0.06	%42.2	%43.4	Her iki grupta da en güçlü alanlardan biridir.
Ailem sorunları açık iletişimle çözer	4.96	4.92	-0.04	%28.0	%28.8	Cinsiyet farkı yok denecek kadar düşüktür.
Ailem yaşadığım sorunlara anlayış gösterir	4.88	5.02	+0.14	%24.6	%28.9	Kadınlar aileden anlayış görmeyi biraz daha yüksek puanlamıştır.
Ailem duygularımı önemser	5.03	5.18	+0.15	%30.6	%33.2	Kadınlarda duygusal önemsenme algısı az farkla daha yüksektir.
Aile içinde sağlıklı iletişim vardır	4.95	4.88	-0.07	%25.7	%23.9	Erkekler sağlıklı iletişimi az farkla daha olumlu algılamıştır.
Ailemde herkesin fikri dikkate alınır	4.89	4.90	+0.01	%23.1	%25.9	Cinsiyet farkı ihmal edilebilir düzeydedir.
Ailem kriz anında destek sağlar	5.39	5.35	-0.04	%35.4	%36.3	İki grupta da kriz desteği güçlüdür.
Ailemde empati duygusu güçlüdür	4.91	4.85	-0.06	%23.9	%26.6	Cinsiyet farkı çok düşüktür.
Ailemde duygular açıkça konuşulur	4.76	4.59	-0.17	%23.5	%22.4	Kadınlar duygusal açıklığı erkeklerden biraz daha düşük değerlendirmiştir.

6. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

Genel desen

Bu temada cinsiyet farkı önceki temalara göre oldukça sınırlıdır. Erkek ve kadın katılımcıların genel tema ortalamaları birbirine çok yakındır:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	5.05 / 7
Kadınlar	5.05 / 7

Bu sonuç, **aile işlevselliği ve iletişimi algısının cinsiyetten çok güçlü biçimde ayrılmadığını** göstermektedir. Önceki temalarda kadınlar ve erkekler arasında belirgin farklar varken, bu temada iki grup aile iletişimini ve aile desteğini neredeyse aynı düzeyde değerlendirmiştir.

7. Cinsiyet Farkının Görece Belirgin Olduğu Maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Farkın Yönü	Fark
1	Ailede duygular açıkça konuşulur	4.76	4.59	Erkekler daha yüksek	0.17
2	Ailem duygularımı önemser	5.03	5.18	Kadınlar daha yüksek	0.15
3	Ailem yaşadığım sorunlara anlayış gösterir	4.88	5.02	Kadınlar daha yüksek	0.14
4	Aile içinde sağlıklı iletişim vardır	4.95	4.88	Erkekler daha yüksek	0.07
5	Ailem düşüncelerimi özgürce dile getirmeme olanak tanır	5.16	5.22	Kadınlar daha yüksek	0.06

Yorum: Farklar çok küçüktür. Bu nedenle bu temada cinsiyetler arasında keskin bir ayrılmadan söz etmek doğru olmaz. Bununla birlikte küçük eğilimler dikkat çekmektedir:

- Kadınlar, **duygularının önemsenmesi** ve **sorunlarına anlayış gösterilmesi** konusunda az da olsa daha olumlu algıya sahiptir.
- Erkekler, **duyguların açıkça konuşulması** ve **sağlıklı iletişim** konusunda az da olsa daha olumlu değerlendirme yapmıştır.
- Ancak farkların tamamı çok düşük olduğu için ana sonuç, **cinsiyete göre benzer aile işlevselliği algısıdır**.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temadaki tüm maddelerde çarpıklık değerleri negatiftir. Bu, yanıtların düşük puanlarda değil, ölçeğin üst tarafında yoğunlaştığını gösterir. Ancak negatif çarpıklık, önceki "**Ailede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği**" temasındaki kadar sert değildir. Yani olumlu eğilim vardır; fakat yanıtlar tamamen 7 seçeneğinde yığılmamıştır.

Madde	Çarpıklık	Yorum
Aile üyeleri arasında güçlü bir bağ vardır	-1.132	En güçlü olumlu yığılma bu maddededir.
Ailem kriz anında destek sağlar	-0.985	Kriz desteği yüksek algılanmaktadır.
Ailem düşüncelerimi özgürce dile getirmeme olanak tanır	-0.800	Kendini ifade etme alanı genel olarak olumludur.
Ailem duygularımı önemser	-0.780	Duygusal önemsenme algısı orta-yüksek düzeydedir.
Ailem yaşadığım sorunlara anlayış gösterir	-0.671	Aile anlayışı olumlu fakat tam güçlü değildir.
Aile içinde sağlıklı iletişim vardır	-0.627	Sağlıklı iletişim algısı görece dengeli dağılmıştır.
Ailemde empati duygusu güçlüdür	-0.600	Empati olumlu değerlendirilse de güçlü yığılma sınırlıdır.
Ailem sorunları açık iletişimle çözer	-0.574	Sorun çözme iletişimi orta-yüksek düzeydedir.
Ailemde herkesin fikri dikkate alınır	-0.565	Katılımcı iletişim alanında belirgin bir iyileştirme alanı vardır.
Ailemde duygular açıkça konuşulur	-0.380	En zayıf negatif çarpıklık; yanıtlar daha dağınık ve daha az güçlüdür.

Yorum: Çarpıklık değerleri, aile işlevselliği algısının genel olarak olumlu olduğunu doğrulamaktadır. Fakat **duyguların açıkça konuşulması, herkesin fikrinin dikkate alınması, empati ve açık iletişimle sorun çözme** maddelerinde yanıtlar daha yayılmıştır. Bu, ailelerin yalnızca "varlık/destek" düzeyinde değil, "iletişim kalitesi" düzeyinde farklılaştığını göstermektedir.

9. Derinlemesine Yorum: Tema İçindeki Alt Boyutlar

Bu tema üç ana alt boyut üzerinden okunabilir:

9.1. Aile Bağı ve Dayanışma

Madde	Ortalama	5-7 Destek
Aile üyeleri arasında güçlü bir bağ vardır	5.57	%74.9
Ailem kriz anında destek sağlar	5.36	%72.3

Bu alt boyut temanın en güçlü kısmıdır. Aile, katılımcılar tarafından özellikle **bağlılık, aidiyet ve kriz anında dayanışma** kaynağı olarak görülmektedir. Yani aile sistemi, zorlayıcı durumlarda tamamen çöken ya da ilgisiz kalan bir yapı olarak değil; çoğunlukla koruyucu ve destekleyici bir sosyal çevre olarak algılanmaktadır.

9.2. Duygusal Destek ve Anlayış

Madde	Ortalama	5-7 Destek
Ailem duygularımı önemser	5.14	%66.6
Ailem yaşadığım sorunlara anlayış gösterir	4.98	%63.8

Ailemde empati duygusu güçlüdür	4.87	%61.8

Bu alt boyutta destek hâlâ olumludur; ancak aile bağına göre daha düşüktür. Katılımcıların çoğu ailesinden duygusal destek gördüğünü belirtse de, empati ve anlayış düzeyinde belirgin bir azınlık olumsuz ya da kararsızdır. Özellikle empati maddesinde düşük destek oranının %21.4 olması, aile içinde duygusal ihtiyaçların her zaman yeterince karşılanmadığını göstermektedir.

9.3. Açık İletişim ve Katılımcılık

Madde	Ortalama	5-7 Destek
Ailem düşüncelerimi özgürce dile getirmeme olanak tanır	5.21	%66.7
Ailem sorunları açık iletişimle çözer	4.93	%61.3
Aile içinde sağlıklı iletişim vardır	4.90	%62.8
Ailemde herkesin fikri dikkate alınır	4.89	%61.1
Ailemde duygular açıkça konuşulur	4.63	%55.6

Bu alt boyut, temanın en kritik alanıdır. Katılımcıların çoğu düşüncelerini ifade edebildiğini belirtse de, **duyguların açıkça konuşulması** daha düşük düzeydedir. Bu fark önemlidir: Aile içinde fikir söylemek mümkün olabilir; ancak duyguları açıkça paylaşmak aynı ölçüde kolay değildir. Dolayısıyla aile iletişiminde bilişsel/fikirsel paylaşım, duygusal açıklıktan daha güçlü görünmektedir.

10. Akademik Yorum

Aile İşlevselliği ve İletişimi teması, katılımcıların ailelerini genel olarak orta-yüksek düzeyde işlevsel ve destekleyici olarak algıladığını göstermektedir. Tema ortalamasının **5.05 / 7** olması, aile içi bağ, destek ve iletişim alanlarında genel olarak olumlu bir tabloya işaret etmektedir. Ancak bu olumlu tablo, tüm maddelerde eşit güçte değildir. En yüksek ortalama "**Aile üyeleri arasında güçlü bir bağ vardır**" maddesinde, en düşük ortalama ise "**Ailemde duygular açıkça konuşulur**" maddesinde görülmektedir. Bu farklılık, aile bağının güçlü olmasının her zaman açık duygusal iletişim anlamına gelmediğini göstermektedir.

Bu tema içinde en güçlü alanlar aile üyeleri arasındaki bağ ve kriz anındaki destek mekanizmalarıdır. Katılımcıların önemli bir bölümü, ailelerini zor zamanlarda destek sağlayan ve üyeleri arasında güçlü bağ bulunan bir yapı olarak değerlendirmektedir. Bu durum, aile kurumunun sosyal destek işlevinin katılımcılar açısından hâlâ önemli ölçüde korunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, açık iletişim, empati, herkesin fikrinin dikkate alınması ve duyguların açıkça konuşulması maddelerinde destek oranları daha düşüktür. Dolayısıyla aile, bir dayanışma ve aidiyet alanı olarak güçlü görünürken; duygusal açıklık ve karşılıklı iletişim kalitesi bakımından daha sınırlı bir işlevsellik göstermektedir.

Cinsiyete göre analiz, önceki temalardan farklı olarak belirgin bir ayrışma ortaya koymamaktadır. Erkek ve kadın katılımcıların genel tema ortalamaları neredeyse aynıdır. Bu durum, aile işlevselliği ve iletişimi algısının kadınlar ve erkekler arasında benzer biçimde deneyimlendiğini düşündürmektedir. Küçük farklar olmakla birlikte, bu farklar yapısal bir cinsiyet ayrışması gösterecek düzeyde değildir. Bu nedenle bu tema, toplumsal cinsiyet tutumlarından ziyade aile içi ilişki kalitesi, duygusal paylaşım ve iletişim pratikleri üzerinden değerlendirilmelidir.

11. Tema Sonuç Paragrafı

Aile İşlevselliği ve İletişimi teması, katılımcıların ailelerini genel olarak olumlu, destekleyici ve orta-yüksek düzeyde işlevsel gördüğünü göstermektedir. Tema ortalamasının **5.05 / 7** olması, aile içi iletişim ve destek algısının güçlü fakat kusursuz olmadığını ortaya koymaktadır. En güçlü alanlar, aile üyeleri arasında güçlü bağ bulunması ve ailenin kriz anında destek sağlamasıdır. Buna karşılık, duyguların açıkça konuşulması, empati duygusunun güçlü olması, herkesin fikrinin dikkate alınması ve sorunların açık iletişimle çözülmesi görece daha zayıf alanlardır. Bu bulgu, ailelerin destek ve aidiyet bakımından güçlü algılandığını; ancak açık duygusal iletişim ve katılımcı iletişim kültürü açısından geliştirilmesi gereken yönler bulunduğunu göstermektedir. Cinsiyet kırılımında erkek ve kadın katılımcıların ortalamalarının neredeyse aynı olması, bu temada aile iletişimi ve işlevselliği algısının cinsiyete göre belirgin biçimde ayrışmadığını göstermektedir.

Kısa Sonuç

Bu tema için temel bulgu şudur: **Aileler güçlü bağ ve kriz desteği açısından olumlu algılanıyor; fakat duyguların açıkça konuşulması, empati ve katılımcı iletişim açısından aynı güçte değil.** Yani aile, katılımcılar için hâlâ önemli bir destek sistemi; ancak bu destek sistemi her zaman açık, şeffaf, duygusal olarak rahat ve herkesin sesini eşit biçimde duyuran bir iletişim ortamına dönüşmemiştir.

Tema 4: Kuşaklararası Aile Tutumları**1. Standart Tema Özet Tablosu**

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Kuşaklararası Aile Tutumları
Madde sayısı	9
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	5.47 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%35.64
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5–7 yanıtları	%74.24
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6–7 yanıtları	%54.87
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%15.81
Ortalama düşük destek oranı, yani 1–3 yanıtları	%9.97
Genel yorum	Katılımcılar kuşaklararası bağlara, aile büyüklerinin deneyimlerine ve aile değerlerinin aktarımına güçlü destek vermektedir. Ancak aile büyüklerinin kararlarına doğrudan uyma konusunda destek daha sınırlı ve kararsızlık daha yüksektir.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek	Yorum
1	Ebeveynlerimle ilişkilerim ebeveynliği etkiler	5.25	6	7	%32.9	%70.0	%15.4	%14.6	Ebeveyn ilişkilerinin sonraki ebeveynlik tutumlarına etkisi güçlü biçimde kabul edilmektedir.
2	Aile büyüklerinin tecrübeleri değerlidir	5.72	6	7	%42.1	%80.8	%11.4	%7.8	Aile büyüklerinin deneyimleri yüksek düzeyde değerli görülmektedir.
3	Nesiller arası çatışma, kuşak çatışması doğaldır	5.40	6	7	%33.2	%73.2	%17.8	%9.1	Kuşak çatışması olumsuz bir sapma değil, doğal bir aile süreci olarak görülmektedir.
4	Aile büyüklerinin fikirlerine gönülden saygı duyarım	5.27	5	7	%27.7	%70.1	%18.7	%11.3	Saygı güçlüdür; ancak tam katılım oranı diğer kuşak bağı maddelerine göre daha düşüktür.
5	Kendi çocuklarıma aile değerlerini aktarmak isterim	5.79	6	7	%46.5	%80.0	%12.9	%7.1	Temanın en yüksek ortalamasıdır; değer aktarımı çok güçlü desteklenmektedir.
6	Dede ve ninelerle bağ kurmak aileyi güçlendirir	5.71	6	7	%44.0	%79.4	%12.2	%8.6	Büyük ebeveynlerle bağ, aile bütünlüğünü güçlendiren önemli bir unsur olarak görülmektedir.
7	Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır	4.73	5	4	%16.6	%55.4	%26.2	%18.5	Temanın en zayıf ve en kararsız maddesidir; saygı ile itaat arasında ayırım yapılmaktadır.
8	Anne babamla ilişkilerim aile hayatımı etkiler	5.73	6	7	%41.3	%81.0	%12.4	%6.8	Anne-baba ilişkilerinin bugünkü aile hayatına etkisi çok güçlü kabul edilmektedir.

9	Kuşaklar arasında bağ kurmak aile ilişkilerini güçlendirir	5.63	6	7	%36.5	%78.3	%15.3	%6.5	Kuşaklararası bağ, aile ilişkilerini güçlendiren temel faktörlerden biri olarak görülmektedir.

3. En Güçlü Kuşaklararası Tutum Alanları

Sıra	En Güçlü Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
1	Kendi çocuklarıma aile değerlerini aktarmak isterim	5.79	%46.5	%80.0
2	Anne babamla ilişkilerim aile hayatımı etkiler	5.73	%41.3	%81.0
3	Aile büyüklerinin tecrübeleri değerlidir	5.72	%42.1	%80.8
4	Dede ve ninelerle bağ kurmak aileyi güçlendirir	5.71	%44.0	%79.4
5	Kuşaklar arasında bağ kurmak aile ilişkilerini güçlendirir	5.63	%36.5	%78.3

Yorum:

Bu temada en güçlü destek, **aile değerlerinin aktarılması, anne-baba ilişkilerinin bugünkü aile hayatına etkisi, aile büyüklerinin deneyimlerinin değerli görülmesi ve dede-ninelerle bağ kurmanın aileyi güçlendirmesi** etrafında yoğunlaşmaktadır.

Bu sonuç, katılımcıların aileyi yalnızca çekirdek aile içindeki güncel ilişkiler üzerinden değil, **geçmiş kuşaklardan gelen deneyim, değer ve bağ sürekliliği** üzerinden de anlamlandırdığını göstermektedir. Özellikle **“Kendi çocuklarıma aile değerlerini aktarmak isterim”** maddesinin en yüksek ortalamaya sahip olması, aile değerlerinin yalnızca geçmişten alınan bir miras değil, geleceğe taşınması gereken bir kültürel ve duygusal kaynak olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır.

4. Görece Zayıf veya Kararsız Alanlar

Sıra	Görece Zayıf Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
1	Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır	4.73	%16.6	%26.2	%18.5
2	Ebeveynlerimle ilişkilerim ebeveynliğimi etkiler	5.25	%32.9	%15.4	%14.6
3	Aile büyüklerinin fikirlerine gönülden saygı duyarım	5.27	%27.7	%18.7	%11.3
4	Nesiller arası çatışma, kuşak çatışması doğaldır	5.40	%33.2	%17.8	%9.1

Yorum:

Temanın en zayıf maddesi açık biçimde **“Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır”** maddesidir. Bu madde, ortalama bakımından diğer tüm maddelerin gerisindedir. Ayrıca bu maddede **mod = 4** çıkmıştır; yani en sık verilen yanıt tam destek değil, daha çok **kararsız / orta nokta** yanıtıdır.

Bu bulgu çok önemlidir: Katılımcılar aile büyüklerinin deneyimlerine değer vermekte, fikirlerine saygı duymakta ve kuşaklararası bağların aileyi güçlendirdiğini düşünmektedir; fakat bu durum otomatik olarak **aile büyüklerinin kararlarına itaat edilmesi gerektiği** anlamına gelmemektedir. Başka bir ifadeyle, katılımcılar **saygı ve değer verme** ile **karar otoritesine boyun eğme** arasında net bir ayırım yapmaktadır.

5. Temanın İç Yapısı: Alt Boyutlara Göre Yorum

5.1. Değer Aktarımı ve Aile Sürekliliği

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
Kendi çocuklarıma aile değerlerini aktarmak isterim	5.79	%46.5	%80.0
Kuşaklar arasında bağ kurmak aile ilişkilerini güçlendirir	5.63	%36.5	%78.3

Bu alt boyut, temanın en güçlü damarlarından biridir. Katılımcıların çok büyük bir bölümü aile değerlerinin gelecek kuşaklara aktarılmasını istemektedir. Bu, aile değerlerinin katılımcılar için yalnızca bireysel tercih değil, **kuşaklararası devamlılık** anlamı taşıdığını gösterir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Değer aktarımı yüksek destek görse de bu, geleneksel otoritenin aynen sürdürülmesi anlamına gelmemektedir. Önceki temalardaki bulgularla birlikte düşünüldüğünde, katılımcıların “aile değerleri”ni muhtemelen **bağlılık, destek, saygı, dayanışma ve aile bütünlüğü** gibi olumlu öğelerle ilişkilendirdiği; ancak **ataerkil karar otoritesi** veya **cinsiyetçi görev dağılımı** gibi katı geleneksel unsurları aynı ölçüde desteklemediği görülmektedir.

5.2. Aile Büyüklerine Saygı ve Deneyim Değeri

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
Aile büyüklerinin tecrübeleri değerlidir	5.72	%42.1	%80.8
Aile büyüklerinin fikirlerine gönülden saygı duyarım	5.27	%27.7	%70.1
Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır	4.73	%16.6	%55.4

Bu alt boyut, temanın en analitik açıdan önemli kısmıdır çünkü üç düzeyli bir ayırışma göstermektedir:

Düzye	Madde	Anlam	Destek Düzeyi

1	Tecrübeleri değerlidir	Deneyimden yararlanma	Çok yüksek
2	Fikirlerine saygı duyarım	Sembolik/duygusal saygı	Yüksek
3	Kararlarına uyulmalıdır	Otoriteye itaat	Orta

Yorum:

Katılımcılar aile büyüklerini tamamen reddetmemekte; tersine onların deneyimini çok değerli görmektedir. Ancak aile büyüklerinin deneyimini değerli görmek, onların kararlarına koşulsuz uyulması gerektiği anlamına gelmemektedir. Bu ayrım, modernleşmiş aile tutumunun önemli bir göstergesidir. Aile büyükleri **danışılan ve saygı duyulan kişiler** olarak konumlandırılmakta; fakat mutlak karar otoritesi olarak görülmemektedir.

Bu nedenle bu temada en uygun kavramsal yorum şudur:

Kuşaklararası saygı güçlüdür; kuşaklararası itaat ise sınırlıdır.

5.3. Ebeveyn İlişkilerinin Bugünkü Aile Yaşamına Etkisi

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
Anne babamla ilişkilerim aile hayatımı etkiler	5.73	%41.3	%81.0
Ebeveynlerimle ilişkilerim ebeveynliğimi etkiler	5.25	%32.9	%70.0

Bu alt boyut, katılımcıların kendi aile geçmişleri ile bugünkü aile yaşamları arasında güçlü bir bağ kurduğunu göstermektedir. Özellikle **“Anne babamla ilişkilerim aile hayatımı etkiler”** maddesinin yüksek ortalaması, bireylerin kendi aile içi deneyimlerini bugünkü ilişkilerine taşıdığını düşündürmektedir.

Ancak **“Ebeveynlerimle ilişkilerim ebeveynliğimi etkiler”** maddesinin görece daha düşük kalması dikkat çekicidir. Bu fark, katılımcıların anne-baba ilişkilerinin genel aile hayatını etkilediğini kabul ettiğini; fakat kendi ebeveynlik tarzlarının birebir ebeveynlerinden belirlendiğini düşünme konusunda biraz daha temkinli olduğunu gösterebilir. Yani geçmiş aile ilişkileri önemli görülmektedir, fakat katılımcılar kendilerini tamamen geçmişin pasif devamı olarak konumlandırmamaktadır.

5.4. Kuşak Çatışmasını Normalleştirme

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr
Nesiller arası çatışma, kuşak çatışması doğaldır	5.40	%33.2	%73.2	%17.8

Bu madde, kuşak çatışmasının katılımcılar tarafından büyük ölçüde **doğal** görüldüğünü göstermektedir. Bu sonuç iki şekilde yorumlanabilir:

Yorum Düzeyi	Açıklama
Normalleştirici yorum	Kuşaklar arasında görüş ayrılığı olması aileyi bozan olağan dışı bir durum değil, beklenen bir süreçtir.
Modernleşme yorumu	Genç/orta kuşaklar aile büyükleriyle her konuda aynı düşünmek zorunda olmadıklarını kabul etmektedir.
İlişkisel yorum	Çatışma, bağın tamamen koştığı anlamına gelmez; farklılıklar aile içinde yönetilebilir görülmektedir.

Bu bulgu, kuşaklararası bağların güçlü olmasına rağmen, aile içinde görüş ayrılıklarının da meşru kabul edildiğini göstermektedir.

6. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Kadın-Erkek Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Ebeveynlerimle ilişkilerim ebeveynliğimi etkiler	5.23	5.26	+0.03	%34.7	%32.3	Cinsiyet farkı yok denecek kadar düşüktür.
Aile büyüklerinin tecrübeleri değerlidir	5.72	5.72	0.00	%42.2	%42.1	Kadın ve erkekler bu konuda aynı düzeydedir.
Nesiller arası çatışma doğaldır	5.27	5.45	+0.18	%32.8	%33.3	Kadınlar kuşak çatışmasını biraz daha doğal görmektedir.
Aile büyüklerinin fikirlerine gönülden saygı duyarım	5.35	5.24	-0.11	%30.6	%26.6	Erkekler aile büyüklerinin fikirlerine az farkla daha fazla saygı bildirmiştir.
Kendi çocuklarıma aile değerlerini aktarmak isterim	5.72	5.82	+0.10	%47.0	%46.4	Her iki grupta da çok güçlü destek vardır.
Dede ve ninelerle bağ kurmak aileyi güçlendirir	5.66	5.73	+0.07	%46.6	%43.0	Cinsiyet farkı çok küçüktür.
Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır	4.99	4.64	-0.35	%22.8	%14.4	Erkekler aile büyüklerinin kararlarına uymayı daha fazla desteklemektedir.
Anne babamla ilişkilerim aile hayatımı etkiler	5.75	5.72	-0.03	%41.8	%41.1	Cinsiyet farkı ihmal edilebilir düzeydedir.

Kuşaklar arasında bağ kurmak aile ilişkilerini güçlendirir	5.66	5.62	-0.04	%37.7	%36.0	Her iki grupta da güçlü destek vardır.

7. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

7.1. Genel cinsiyet deseni

Bu temada cinsiyet farkları önceki bazı temalara kıyasla oldukça sınırlıdır. Erkek ve kadın katılımcıların genel tema ortalamaları birbirine çok yakındır:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	5.48 / 7
Kadınlar	5.47 / 7

Bu sonuç, **kuşaklararası bağ, aile büyüklerinin deneyimi, aile değerlerinin aktarımı ve anne-baba ilişkilerinin etkisi** gibi konuların kadın ve erkek katılımcılar arasında büyük ölçüde ortak biçimde algılandığını göstermektedir.

Ancak tek dikkat çekici ayrışma "**Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır**" maddesindedir. Erkeklerin ortalaması **4.99**, kadınların ortalaması **4.64**'tür. Bu fark çok büyük olmamakla birlikte tema içindeki en belirgin cinsiyet farkıdır. Erkekler aile büyüklerinin karar otoritesine kadınlardan biraz daha fazla yakın durmaktadır.

7.2. Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Farkın Yönü	Fark
1	Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır	4.99	4.64	Erkekler daha yüksek	0.35
2	Nesiller arası çatışma doğaldır	5.27	5.45	Kadınlar daha yüksek	0.18
3	Aile büyüklerinin fikirlerine gönülden saygı duyarım	5.35	5.24	Erkekler daha yüksek	0.11
4	Kendi çocuklarıma aile değerlerini aktarmak isterim	5.72	5.82	Kadınlar daha yüksek	0.10
5	Dede ve ninelerle bağ kurmak aileyi güçlendirir	5.66	5.73	Kadınlar daha yüksek	0.07

Yorum:

Cinsiyet farklarının düşük olması, bu temanın **cinsiyet temelli keskin ayrışmadan çok kültürel ortaklık** ürettiğini göstermektedir. Kadınlar ve erkekler aile büyüklerinin deneyimlerini değerli görme, kuşaklararası bağların aileyi güçlendirdiğine inanma ve aile değerlerini aktarma konusunda benzer düzeydedir.

Bununla birlikte erkeklerin aile büyüklerinin kararlarına uyma maddesinde daha yüksek puan vermesi, erkeklerin **hiyerarşik aile düzenine** ya da **yaşlı/üst kuşak otoritesine** kadınlardan bir miktar daha yakın durduğunu düşündürmektedir. Kadınların ise kuşak çatışmasını biraz daha doğal görmesi, aile büyükleriyle farklılaşmanın kadınlar için daha görünür veya daha deneyimlenen bir süreç olabileceğine işaret edebilir.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temadaki tüm maddelerde çarpıklık değerleri negatiftir. Bu, yanıtların ölçeğin üst tarafında toplandığını ve katılımcıların genel olarak kuşaklararası aile bağlarına olumlu yaklaştığını göstermektedir. Ancak çarpıklığın derecesi maddelere göre değişmektedir.

Madde	Çarpıklık	Dağılım Yorumu
Dede ve ninelerle bağ kurmak aileyi güçlendirir	-1.247	Çok güçlü olumlu yığılma vardır.
Aile büyüklerinin tecrübeleri değerlidir	-1.212	Aile büyüklerinin deneyimleri geniş ölçüde değerli görülmektedir.
Kendi çocuklarıma aile değerlerini aktarmak isterim	-1.185	Değer aktarımı güçlü biçimde benimsenmektedir.
Anne babamla ilişkilerim aile hayatımı etkiler	-1.093	Ebeveyn ilişkilerinin bugünkü aileye etkisi güçlü kabul edilmektedir.
Kuşaklar arasında bağ kurmak aile ilişkilerini güçlendirir	-0.885	Kuşaklararası bağlar olumlu görülmektedir.
Ebeveynlerimle ilişkilerim ebeveynliğimi etkiler	-0.865	Geçmiş ebeveyn ilişkilerinin ebeveynliğe etkisi kabul edilmektedir.
Nesiller arası çatışma doğaldır	-0.813	Kuşak çatışmasının doğallığı güçlü biçimde kabul görmektedir.
Aile büyüklerinin fikirlerine gönülden saygı duyarım	-0.640	Saygı vardır; ancak yanıtlar daha dağınıktır.
Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır	-0.341	En zayıf olumlu yığılma; kararsızlık ve ayrışma yüksektir.

Yorum:

En güçlü negatif çarpıklık, **dede-ninelerle bağ, aile büyüklerinin tecrübeleri, aile değerlerinin aktarımı ve anne-baba ilişkilerinin etkisi** maddelerinde görülmektedir. Bu maddelerde katılımcılar yüksek puanlarda yoğunlaşmıştır. Buna karşılık "**Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır**" maddesinde çarpıklık daha zayıftır; bu da yanıtların daha fazla dağıldığını ve toplum içinde bu konuda daha fazla görüş ayrılığı bulunduğunu göstermektedir.

9. En Kritik Bulguların Granüler Yorumu

9.1. "Aile değerleri aktarılmalı" ama "otorite aynen devralınmalı" değil

Temanın en güçlü maddesi “**Kendi çocuklarına aile değerlerini aktarmak isterim**” maddesidir. Bu maddeye verilen yüksek destek, katılımcıların aile değerlerini önemstediklerini ve bunları gelecek kuşaklara taşımak istediklerini göstermektedir.

Ancak aynı tema içinde “**Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır**” maddesi en düşük ortalamaya sahiptir. Bu iki bulgu birlikte okunduğunda çok önemli bir ayırım ortaya çıkar:

Güçlü Desteklenen	Daha Sınırlı Desteklenen
Aile değerlerini aktarmak	Aile büyüklerinin kararlarına uymak
Kuşaklararası bağ kurmak	Üst kuşak otoritesine itaat etmek
Aile büyüklerinin tecrübesini değerli görmek	Aile büyüklerinin kararlarını bağlayıcı görmek
Dede-ninelerle ilişkiyi güçlendirmek	Hiyerarşik aile düzenini aynen sürdürmek

Bu nedenle tema, basit biçimde “geleneksel aile tutumu yüksek” şeklinde okunmamalıdır. Daha doğru yorum şudur: Katılımcılar **kuşaklararası bağları ve değer aktarımını güçlü biçimde desteklemekte**, fakat bunu **mutlak itaat** veya **üst kuşağın karar otoritesi** olarak yorumlamamaktadır.

9.2. Kuşak çatışması aile bağı yok eden değil, doğal görülen bir süreçtir

“**Nesiller arası çatışma doğaldır**” maddesi 5.40 ortalama ile yüksek destek almıştır. Bu, kuşaklararası farklılaşmanın katılımcılar tarafından olağan kabul edildiğini gösterir.

Bu bulgu özellikle önemlidir çünkü aynı katılımcılar kuşaklararası bağların aileyi güçlendirdiğini de yüksek düzeyde desteklemektedir. Yani aile bağları ile kuşak çatışması birbirinin zıttı olarak görülmemektedir. Katılımcıların tutumu şu şekilde özetlenebilir:

Algı	Yorum
Kuşak çatışması doğaldır	Farklı kuşakların farklı düşünmesi normaldir.
Kuşaklararası bağ aileyi güçlendirir	Farklılık olsa bile bağ korunmalıdır.
Aile büyüklerinin tecrübeleri değerlidir	Üst kuşaktan öğrenilecek şeyler vardır.
Kararlarına mutlaka uyulmalıdır	Bu görüş daha sınırlı destek almaktadır.

Bu tablo, aile içinde hem **bağlılık** hem de **bireyselleşme** eğiliminin birlikte bulunduğunu göstermektedir.

9.3. Anne-baba ilişkileri bugünkü aile hayatının psikolojik zemini olarak görülüyor

“**Anne babamla ilişkilerim aile hayatımı etkiler**” maddesi, temanın en yüksek maddelerinden biridir. Bu, katılımcıların kendi aile geçmişlerinin bugünkü aile ilişkileri üzerinde belirleyici olduğunu düşündüğünü gösterir.

Bu bulgu, aile sosyolojisi ve aile psikolojisi açısından oldukça anlamlıdır. Katılımcılar, aile yaşamını yalnızca bugünkü ekonomik, sosyal veya kişisel koşullarla açıklamamakta; geçmişte anne-baba ile kurulan ilişkiyi bugünkü aile yaşamının önemli bir zemini olarak görmektedir.

Ancak “**Ebeveynlerimle ilişkilerim ebeveynliğimi etkiler**” maddesi biraz daha düşük ortalamaya sahiptir. Bu fark, katılımcıların geçmiş ilişkilerin etkisini kabul ettiğini; fakat kendi ebeveynlik pratiklerini tamamen geçmişe bağlı, otomatik veya kaçınılmaz görmediğini düşündürmektedir. Yani geçmiş aile deneyimi önemlidir; ama bireyler kendilerini bu geçmişin birebir kopyası olarak görmemektedir.

10. Akademik Yorum

Kuşaklararası Aile Tutumları teması, katılımcıların aileyi kuşaklar boyunca devam eden bir değer, deneyim ve ilişki ağı olarak gördüğünü göstermektedir. Tema ortalamasının 5.47 / 7 olması, kuşaklararası bağlara yönelik güçlü bir olumlu tutuma işaret etmektedir. Katılımcılar aile büyüklerinin deneyimlerini değerli görmekte, dede ve ninelerle bağ kurmanın aileyi güçlendirdiğini düşünmekte, anne-baba ilişkilerinin bugünkü aile hayatını etkilediğini kabul etmekte ve kendi çocuklarına aile değerlerini aktarmak istemektedir. Bu tablo, aile kurumunun katılımcılar açısından yalnızca bugünkü hane ilişkilerinden ibaret olmadığını; geçmiş kuşaklardan gelen deneyim, değer ve aidiyet aktarımıyla anlam kazandığını ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte tema, geleneksel otoriteye koşulsuz bağlılık anlamına gelmemektedir. En düşük ortalamanın “**Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır**” maddesinde görülmesi, katılımcıların aile büyüklerine saygı ile onların kararlarına uyma zorunluluğu arasında ayırım yaptığını göstermektedir. Aile büyüklerinin tecrübeleri yüksek düzeyde değerli görülürken, kararlarına doğrudan uyulması daha sınırlı destek almaktadır. Bu durum, kuşaklararası aile tutumlarında **saygıya dayalı süreklilik** ile **bireysel karar özerkliği** arasında bir denge kurulduğunu göstermektedir.

Ayrıca kuşak çatışmasının doğal görülmesi, aile içinde kuşaklararası farklılıkların meşru kabul edildiğini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, kuşaklar arasında görüş ayrılığı yaşanmasını aile bağının zayıflaması olarak değil, aile yaşamının doğal bir parçası olarak görmektedir. Bu bulgu, modern aile yapısında kuşaklararası ilişkinin tamamen kopmadığını; ancak daha müzakereci, daha esnek ve daha az hiyerarşik bir biçime dönüştüğünü düşündürmektedir.

Cinsiyet kırılımı ise bu temada oldukça sınırlı farklar göstermektedir. Kadın ve erkek katılımcılar kuşaklararası bağların önemi, aile değerlerinin aktarımı ve aile büyüklerinin deneyimlerine verilen değer konusunda büyük ölçüde benzer tutumlara sahiptir. En belirgin fark, erkeklerin aile büyüklerinin kararlarına uyma maddesine kadınlardan biraz daha yüksek destek vermesidir. Bu durum, erkeklerin aile içi hiyerarşi ve yaşça büyük otoritesi fikrine kadınlardan bir miktar daha yakın olabileceğini göstermektedir. Ancak genel olarak bu tema, cinsiyet ayrışmasından çok **ortak kuşaklararası aile kültürü** üretmektedir.

11. Tema Sonuç Paragrafı

Kuşaklararası Aile Tutumları teması, katılımcıların aile değerlerinin aktarımına, aile büyüklerinin deneyimlerine ve kuşaklararası bağların aile ilişkilerini güçlendirdiği fikrine yüksek düzeyde destek verdiğini göstermektedir. Tema ortalamasının **5.47 / 7** olması, kuşaklararası bağların aile yaşamında güçlü bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır. En yüksek destek, kendi çocuklarına aile değerlerini aktarma isteği, anne-baba ilişkilerinin bugünkü aile hayatını etkilemesi, aile büyüklerinin tecrübelerinin değerli görülmesi ve dede-ninelerle bağ kurmanın aileyi güçlendirmesi maddelerinde görülmüştür. Buna karşılık, aile büyüklerinin kararlarına uyulması gerektiği yönündeki madde en düşük ortalamaya ve en yüksek kararsızlık oranına sahiptir. Bu bulgu, katılımcıların kuşaklararası saygı ve değer aktarımını güçlü biçimde desteklediğini; ancak bunu üst kuşağın kararlarına koşulsuz itaat olarak yorumlamadığını göstermektedir. Cinsiyet kırılımında kadın ve erkeklerin genel ortalamaları birbirine çok yakındır; bu nedenle tema, cinsiyet temelli ayrışmadan çok ortak aile kültürü ve kuşaklararası süreklilik algısı üzerinden açıklanmalıdır.

Kısa Sonuç

Bu tema için ana bulgu şudur: **Katılımcılar kuşaklararası bağı, aile değerlerinin aktarımını ve aile büyüklerinin deneyimini güçlü biçimde önemsiyor; ancak aile büyüklerinin kararlarına koşulsuz uyma fikrine aynı ölçüde destek vermiyor.**

Başka bir ifadeyle, burada **geleneksel aile otoritesi** değil, daha çok **kuşaklararası saygı, deneyim aktarımı, bağ kurma ve aile sürekliliği** öne çıkmaktadır. Tema, aile yapısında **bağlılık ile bireysel özerkliğin birlikte var olduğu** bir kuşaklararası tutum modeline işaret etmektedir.

Tema 5: Bireysel Sınırlar ve Özerklik**1. Standart Tema Özet Tablosu**

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Bireysel Sınırlar ve Özerklik
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	5.59 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%41.09
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5–7 yanıtları	%75.13
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6–7 yanıtları	%55.77
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%15.95
Ortalama düşük destek oranı, yani 1–3 yanıtları	%8.93
Genel yorum	Katılımcılar aile içinde bireysel sınırların, özel alanın, mahremiyetin, karar özerkliğinin ve baskı yerine rehberliğin güçlü biçimde desteklenmesi gerektiğini düşünmektedir. Ancak "ailem seçimlerime karışmamalıdır" ve "özgürlük aile desteğinden daha değerlidir" maddelerinde daha fazla kararsızlık vardır.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek	Yorum
1	Ailem seçimlerime karışmamalıdır	4.55	4	4	%15.1	%48.5	%29.5	%22.0	Temanın en düşük maddesidir; katılımcılar aile müdahalesini tamamen dışlama konusunda kararsızdır.
2	Ailem özel hayatıma saygı göstermelidir	5.93	6	7	%49.0	%82.5	%12.4	%5.2	Mahremiyet ve özel hayat saygısı çok güçlü desteklenmektedir.
3	Kendime ait alanım olmalıdır	6.27	7	7	%64.4	%88.8	%8.0	%3.2	Kişisel alan ihtiyacı temanın en güçlü alanlarından biridir.
4	Kararlarımı kendim vermeliyim	5.79	6	7	%40.3	%83.1	%12.6	%4.3	Kişisel karar özerkliği yüksek düzeyde desteklenmektedir.
5	Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır	6.34	7	7	%67.5	%89.3	%8.0	%2.7	Temanın en yüksek ortalamasıdır; aile baskısı yerine yönlendirici destek beklentisi çok güçlüdür.
6	Ailem beni birey olarak tanır	5.57	6	7	%42.7	%74.5	%15.2	%10.3	Aile içinde birey olarak tanınma algısı güçlü fakat tam değildir.
7	Sınırlarımı aileme ifade ederim	5.42	6	7	%34.5	%72.7	%17.4	%10.1	Sınır ifade etme kapasitesi olumlu olmakla birlikte geliştirilmesi gereken bir alandır.
8	Ailemle yaşasam da bağımsız olmalıyım	5.23	5	7	%29.7	%68.7	%18.6	%12.8	Aileyle birlikte yaşarken bağımsızlık isteği güçlüdür; fakat kararsızlık da görünürdür.
9	Aile içinde bireysel farklılıklar özgürce yaşanmalıdır	5.74	6	7	%42.0	%80.2	%13.7	%6.2	Aile içinde farklılıkların özgürce yaşanması yüksek düzeyde desteklenmektedir.

10	Aile desteği önemlidir ama özgürlük daha değerlidir	5.06	5	7	%25.7	%63.0	%23.9	%13.1	Özgürlüğün aile desteğinden üstün tutulması desteklenir; ancak değer çatışması nedeniyle kararsızlık yüksektir.

3. En Güçlü Özerklik ve Sınır Alanları

Sıra	En Güçlü Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
1	Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır	6.34	%67.5	%89.3
2	Kendime ait alanım olmalıdır	6.27	%64.4	%88.8
3	Ailem özel hayatıma saygı göstermelidir	5.93	%49.0	%82.5
4	Kararlarımı kendim vermeliyim	5.79	%40.3	%83.1
5	Aile içinde bireysel farklılıklar özgürce yaşanmalıdır	5.74	%42.0	%80.2

Yorum:

Bu temada en güçlü destek, aile baskısının reddedilmesi ve aile içindeki bireysel alanın korunması etrafında yoğunlaşmaktadır. Özellikle **“Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır”** maddesi en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu sonuç, katılımcıların aileyi tamamen devre dışı bırakmak istemediğini; fakat ailenin rolünü **kontrol eden, baskı kuran** veya **karar dayatan** bir yapı olarak değil, **yol gösteren, destekleyen** ve **rehberlik eden** bir yapı olarak görmek istediğini göstermektedir.

“Kendime ait alanım olmalıdır” maddesinin çok yüksek destek alması, aile içinde fiziksel, duygusal ve psikolojik özel alan ihtiyacının çok güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Bu, özellikle kolektif aile kültüründe bireysel alanın giderek daha fazla önemsendiğini gösteren kritik bir bulgudur.

4. Görece Zayıf veya Kararsız Alanlar

Sıra	Görece Zayıf Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
1	Ailem seçimlerime karışmamalıdır	4.55	%15.1	%29.5	%22.0
2	Aile desteği önemlidir ama özgürlük daha değerlidir	5.06	%25.7	%23.9	%13.1
3	Ailemle yaşasam da bağımsız olmalıyım	5.23	%29.7	%18.6	%12.8
4	Sınırlarımı aileme ifade ederim	5.42	%34.5	%17.4	%10.1
5	Ailem beni birey olarak tanıır	5.57	%42.7	%15.2	%10.3

Yorum:

Görece zayıf maddeler, özerkliğin **aileden tamamen ayrışma** veya **aile müdahalesini tamamen reddetme** biçiminde formüle edildiği alanlarda ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar özel alan, mahremiyet, karar hakkı ve baskı yerine rehberlik konularını güçlü biçimde desteklemektedir; ancak **“ailem seçimlerime karışmamalıdır”** ifadesinde daha kararsızdır.

Bu bulgu, aile içi özerklik anlayışının **mutlak bireycilik** şeklinde kurulmadığını göstermektedir. Katılımcılar aile müdahalesini tamamen dışlamak yerine, muhtemelen aileden gelen yönlendirme, tavsiye ve desteğin belirli ölçüde meşru olabileceğini düşünmektedir. Ancak bu yönlendirme baskıya dönüştüğünde güçlü biçimde reddedilmektedir.

5. Temanın İç Yapısı: Alt Boyutlara Göre Yorum

5.1. Mahremiyet ve Kişisel Alan

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Kendime ait alanım olmalıdır	6.27	%64.4	%88.8	%3.2
Ailem özel hayatıma saygı göstermelidir	5.93	%49.0	%82.5	%5.2

Bu alt boyut temanın en güçlü damarlarından biridir. Katılımcılar aile içinde mahremiyetin ve kişisel alanın korunması gerektiğini çok güçlü biçimde savunmaktadır. Özellikle **“Kendime ait alanım olmalıdır”** maddesinde düşük destek oranının yalnızca **%3.2** olması, bireysel alan ihtiyacının neredeyse genel kabul gördüğünü göstermektedir.

Yorum:

Bu sonuç, aile yakınlığı ve aile bağlılığı yüksek olsa bile bireyin kendine ait sınırlarının korunması gerektiği fikrinin güçlü biçimde yerleştiğini göstermektedir. Katılımcılar aile içinde “yakınlık” ile “mahremiyet ihlali”ni aynı şey olarak görmemektedir. Aile sıcaklığı ve destek önemli olsa da, özel alanın korunması temel bir ihtiyaç olarak algılanmaktadır.

5.2. Karar Özerkliği ve Bağımsızlık

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr
Kararlarımı kendim vermeliyim	5.79	%40.3	%83.1	%12.6
Ailemle yaşasam da bağımsız olmalıyım	5.23	%29.7	%68.7	%18.6
Aile desteği önemlidir ama özgürlük daha değerlidir	5.06	%25.7	%63.0	%23.9

Ailem seçimlerime karışmamalıdır	4.55	%15.1	%48.5	%29.5

Bu alt boyut temanın en karmaşık alanıdır. Katılımcılar kararlarını kendilerinin vermesi gerektiğini yüksek düzeyde desteklemektedir. Ancak konu **ailenin seçimlere hiç karışmaması, aile desteği ile özgürlük arasında tercih yapılması** veya **aileyle birlikte yaşarken bağımsız kalma** gibi daha gerilimli ifadelere geldiğinde destek düşmekte ve kararsızlık artmaktadır.

Yorum:

Bu sonuç, katılımcıların aile içinde özerklik istediğini; fakat aileden tamamen kopuk, izole veya ilişkisiz bir bireycilik modelini aynı ölçüde benimsemiş olduğunu göstermektedir. Aileyle ilişki sürsün, destek devam etsin; fakat nihai karar bireye ait olsun. Bu, temanın merkezindeki temel dengeyi oluşturur.

Bu nedenle en uygun kavramsal yorum şudur:

Katılımcılar aileden kopmadan özerklik istemektedir.

5.3. Baskı Yerine Rehberlik

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır	6.34	%67.5	%89.3	%2.7

Bu madde, temanın en güçlü ve en açıklayıcı maddesidir. Katılımcıların neredeyse dokuzu ona yakını, ailenin baskı kurmak yerine rehberlik sunması gerektiğini belirtmektedir. Bu madde, temanın genel anlamını çok iyi özetlemektedir.

Yorum:

Katılımcılar aile desteğini reddetmemektedir. Aksine aileden rehberlik beklemektedir. Ancak bu rehberlik, bireyin karar alanını ortadan kaldıran bir baskıya dönüşmemelidir. Bu bulgu, modern aile ilişkilerinde otoritenin yerini daha çok **danışmanlık, destek, yol gösterme** ve **müzakere** biçimlerinin aldığını göstermektedir.

5.4. Birey Olarak Tanınma ve Farklılıkların Kabulü

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Ailem beni birey olarak tanır	5.57	%42.7	%74.5	%10.3
Sınırlarımı aileme ifade ederim	5.42	%34.5	%72.7	%10.1
Aile içinde bireysel farklılıklar özgürce yaşanmalıdır	5.74	%42.0	%80.2	%6.2

Bu alt boyut, bireyin aile içinde yalnızca “çocuk”, “evlat”, “eş” ya da “aile üyesi” olarak değil, bağımsız kimliği olan bir özne olarak tanınma ihtiyacını göstermektedir. “**Aile içinde bireysel farklılıklar özgürce yaşanmalıdır**” maddesinin yüksek puanı, aile içinde tek tip davranış, düşünce ve yaşam biçimi beklentisine karşı daha özgürlükçü bir tutum olduğunu ortaya koymaktadır.

Ancak “**Sınırlarımı aileme ifade ederim**” ve “**Ailem beni birey olarak tanır**” maddelerinde destek yüksek olmakla birlikte, düşük destek oranları yaklaşık %10 düzeyindedir. Bu, bazı katılımcıların aile içinde birey olarak tanınma veya sınırlarını ifade etme konusunda hâlâ zorlandığını düşündürmektedir.

6. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Kadın-Erkek Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Ailem seçimlerime karışmamalıdır	4.44	4.58	+0.14	%13.4	%15.7	Kadınlar aile müdahalesinin sınırlandırılmasını biraz daha fazla desteklemektedir.
Ailem özel hayatıma saygı göstermelidir	5.79	5.98	+0.19	%44.0	%50.8	Kadınlarda özel hayat mahremiyeti vurgusu daha yüksektir.
Kendime ait alanım olmalıdır	5.94	6.39	+0.45	%52.2	%68.8	Cinsiyet farkının en belirgin olduğu maddelerden biridir; kadınlarda kişisel alan ihtiyacı çok güçlüdür.
Kararlarımı kendim vermeliyim	5.63	5.85	+0.22	%35.1	%42.2	Kadınlar karar özerkliğini daha fazla desteklemektedir.
Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır	5.98	6.47	+0.49	%55.6	%71.8	En büyük cinsiyet farkı buradadır; kadınlar aile baskısının rehberliğe dönüşmesini daha güçlü istemektedir.
Ailem beni birey olarak tanır	5.60	5.55	-0.05	%44.8	%41.9	Erkekler aile tarafından birey olarak tanınmayı az farkla daha yüksek algılamaktadır.

Sınırlarımı aileme ifade ederim	5.33	5.46	+0.13	%32.8	%35.1	Kadınlar sınırlarını ifade etmeyi biraz daha fazla bildirmektedir.
Ailemle yaşasam da bağımsız olmalıyım	5.07	5.29	+0.22	%27.2	%30.6	Kadınlar aileyle yaşarken bağımsızlığı daha fazla önemsemektedir.
Aile içinde bireysel farklılıklar özgürce yaşanmalıdır	5.51	5.83	+0.32	%36.9	%43.8	Kadınlar bireysel farklılıkların özgürce yaşanmasını daha güçlü desteklemektedir.
Aile desteği önemlidir ama özgürlük daha değerlidir	5.10	5.05	-0.05	%27.6	%25.0	Erkekler bu ifadeye çok az daha yüksek destek vermektedir; fark ihmal edilebilir düzeydedir.

7. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

7.1. Genel cinsiyet deseni

Bu temada kadınların genel ortalaması erkeklerden biraz daha yüksektir:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	5.44 / 7
Kadınlar	5.65 / 7

Bu fark çok büyük değildir; ancak anlamlı bir yön göstermektedir. Kadın katılımcılar özellikle **kişisel alan**, **özel hayat**, **baskı yerine rehberlik**, **karar özerkliği**, **aileyle yaşarken bağımsızlık** ve **bireysel farklılıkların özgürce yaşanması** konularında erkeklerden daha yüksek destek vermektedir.

Bu bulgu, önceki toplumsal cinsiyet ve aile rolü temalarıyla birlikte düşünüldüğünde tutarlıdır. Kadınlar, aile içinde yalnızca eşitlik değil, aynı zamanda **sınır**, **mahremiyet**, **bireysel alan** ve **özerklik** taleplerini de daha güçlü biçimde ifade etmektedir.

7.2. Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Farkın Yönü	Fark
1	Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır	5.98	6.47	Kadınlar daha yüksek	0.49
2	Kendime ait alanım olmalıdır	5.94	6.39	Kadınlar daha yüksek	0.45
3	Aile içinde bireysel farklılıklar özgürce yaşanmalıdır	5.51	5.83	Kadınlar daha yüksek	0.32
4	Kararlarımı kendim vermeliyim	5.63	5.85	Kadınlar daha yüksek	0.22
5	Ailemle yaşasam da bağımsız olmalıyım	5.07	5.29	Kadınlar daha yüksek	0.22

Yorum:

Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler, aile içindeki **baskının sınırlandırılması**, **kişisel alanın korunması**, **bireysel farklılıkların yaşanması** ve **karar özerkliği** ile ilgilidir. Bu durum, kadınların aile içinde daha fazla denetim, müdahale veya normatif baskı deneyimlemiş olabileceğini düşündürmektedir. Dolayısıyla kadınlar için özerklik yalnızca bireysel tercih değil, aynı zamanda aile içi güç ilişkileri içinde daha kritik bir ihtiyaç olarak görünmektedir.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temadaki tüm maddelerde çarpıklık değerleri negatiftir. Bu, yanıtların genel olarak ölçeğin yüksek ucuna doğru toplandığını ve katılımcıların bireysel sınır ve özerklik maddelerine olumlu yaklaştığını göstermektedir. Ancak negatif çarpıklığın gücü maddeden maddeye değişmektedir.

Madde	Çarpıklık	Dağılım Yorumu
Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır	-2.054	Çok güçlü olumlu yığılma vardır; baskı yerine rehberlik konusunda geniş uzlaşma oluşmuştur.
Kendime ait alanım olmalıdır	-1.940	Kişisel alan ihtiyacı çok güçlü ve yaygın biçimde desteklenmektedir.
Ailem özel hayatıma saygı göstermelidir	-1.209	Özel hayat/mahremiyet saygısı güçlü biçimde kabul görmektedir.
Ailem beni birey olarak tanır	-1.077	Birey olarak tanınma algısı olumlu yönde yoğunlaşmıştır.
Kararlarımı kendim vermeliyim	-0.989	Karar özerkliği güçlü desteklenmektedir.
Aile içinde bireysel farklılıklar özgürce yaşanmalıdır	-0.992	Farklılıkların aile içinde özgürce yaşanması yaygın kabul görmektedir.
Sınırlarımı aileme ifade ederim	-0.919	Sınır ifade etme genel olarak olumlu; ancak tam uçta yığılma daha sınırlıdır.
Ailemle yaşasam da bağımsız olmalıyım	-0.767	Bağımsızlık isteği vardır; fakat görüşler daha dağınıktır.
Aile desteği önemlidir ama özgürlük daha değerlidir	-0.521	Özgürlük önceliği desteklenir; ancak aile desteğiyle karşılaştırıldığında kararsızlık artar.
Ailem seçimlerime karışmamalıdır	-0.175	En zayıf negatif çarpıklık; yanıtlar orta noktada yoğunlaşmıştır.

Yorum:

Çarpıklık değerleri, temanın genel olarak güçlü destek gördüğünü doğrulamaktadır. Fakat “**Ailem seçimlerime karışmamalıdır**” maddesindeki zayıf çarpıklık ve modun 4 olması, katılımcıların aile müdahalesini tamamen dışlama konusunda net bir uzlaşıya sahip olmadığını göstermektedir. Buna karşılık “**Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır**” maddesinde çarpıklığın çok güçlü olması, katılımcıların aile rolünü baskıdan rehberliğe dönüştürme konusunda neredeyse ortaklaştığını ortaya koymaktadır.

9. En Kritik Bulguların Granüler Yorumu**9.1. Aile tamamen dışlanmıyor; aile baskısı reddediliyor**

Bu temanın en önemli bulgusu, katılımcıların aileyi hayatlarından çıkarmak istememesi; fakat ailenin bireyin sınırlarını ihlal eden, seçimlerine baskı yapan veya özgürlüğünü kısıtlayan bir yapıya dönüşmesini reddetmesidir.

Bunu özellikle iki madde arasındaki fark açıkça göstermektedir:

Madde	Ortalama	Yorum
Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır	6.34	Ailenin destekleyici ve yönlendirici rolüne çok güçlü destek vardır.
Ailem seçimlerime karışmamalıdır	4.55	Aile müdahalesini tamamen dışlama konusunda kararsızlık vardır.

Bu fark, katılımcıların aileyi **tamamen müdahalesiz** bir kurum olarak görmediğini; ancak müdahalenin **baskı, kontrol** veya **dayatma** biçiminde olmaması gerektiğini düşündüğünü göstermektedir.

En doğru yorum şudur:

Katılımcılar aileden kopuk bireycilik değil, sınırları tanınmış destekleyici aile ilişkisi istemektedir.

9.2. Kişisel alan, aile içi yakınlığın alternatifi değil; sağlıklı yakınlığın koşulu olarak görülüyor

“**Kendime ait alanım olmalıdır**” maddesi çok yüksek ortalamaya sahiptir. Bu bulgu, aile içinde kişisel alan ihtiyacının marjinal ya da bireyci bir sapma olarak görülmediğini; aksine normal ve gerekli bir ihtiyaç olarak kabul edildiğini gösterir.

Bu, özellikle aile kültüründe önemlidir çünkü aile yakınlığı bazen özel alanın daralmasıyla karıştırılabilir. Ancak bu tema, katılımcıların artık aile içi yakınlığı **sürekli müdahale, sürekli denetim** veya **mahremiyetin ortadan kalkması** şeklinde görmediğini göstermektedir.

Aile Yakınlığı	Sağlıklı Sınır
Destek sunmak	Kararı bireye bırakmak
İlgilenmek	Özel hayata saygı göstermek
Rehberlik etmek	Baskı kurmamak
Birlikte yaşamak	Bağımsızlığı tanımak
Aile bağı kurmak	Kişisel alanı korumak

Bu tablo, modern aile algısında **yakınlık ve özerkliğin birlikte var olabileceğini** göstermektedir.

9.3. Özgürlük güçlü bir değer; fakat aile desteğiyle karşılaştırıldığında daha karmaşık hale geliyor

“**Aile desteği önemlidir ama özgürlük daha değerlidir**” maddesi **5.06** ortalama ile olumlu destek almaktadır; ancak bu madde temanın en yüksek maddeleri arasında değildir. Ayrıca nötr oranı **%23.9** ile oldukça yüksektir.

Bu durum, katılımcıların özgürlüğü güçlü biçimde önemseydiğini; fakat aile desteğini de kolayca gözden çıkarılabilecek bir değer olarak görmediğini göstermektedir. Yani katılımcılar özgürlük ile aile desteğini keskin biçimde karşı karşıya koyduğunda daha temkinli davranmaktadır.

Bu bulgu şu şekilde yorumlanabilir:

Bulgusal Desen	Anlam
Özel hayat saygısı çok yüksek	Birey mahremiyet istiyor.
Kişisel alan çok yüksek	Birey aile içinde kendine ait alan istiyor.
Karar özerkliği yüksek	Nihai kararın kendisine ait olmasını istiyor.
Özgürlük aile desteğinden üstündür maddesi daha düşük	Aile desteği hâlâ değerli ve vazgeçilmez görülüyor.

Bu nedenle tema, aşırı bireycilik değil; **aile desteği ile bireysel özgürlüğü dengelemeye çalışan bir özerklik modeli** göstermektedir.

9.4. Sınır koyma isteği yüksek; fakat sınırları ifade etmek her zaman kolay değil

“**Sınırlarımı aileme ifade ederim**” maddesinin ortalaması **5.42**'dir. Bu yüksek bir değerdir; ancak kişisel alan, özel hayat ve baskı yerine rehberlik maddelerine göre daha düşüktür.

Bu fark önemlidir. Katılımcılar sınırlarının olmasını istemektedir; fakat bu sınırları aileye açıkça ifade etmek daha zor bir süreç olabilir. Çünkü aile içinde sınır koymak, bazen saygısızlık, uzaklaşma, bencillik veya aileden kopma gibi algılanabilir.

Dolayısıyla şu ayrım ortaya çıkar:

İstenen	Daha Zor Olan

Kendime ait alanım olsun	Bu alanı aileme açıkça ifade etmek
Özel hayatıma saygı gösterilsin	Mahremiyet sınırını net biçimde koymak
Kararlarımı kendim vereyim	Ailenin beklentilerine karşı kararımı savunmak
Baskı yerine rehberlik olsun	Baskı başladığında sınır çizmek

Bu nedenle tema içinde sınır bilinci güçlüdür; fakat sınır iletişimi, kişisel alan talebi kadar güçlü değildir.

10. Akademik Yorum

Bireysel Sınırlar ve Özerklik teması, katılımcıların aile içinde bireysel alan, mahremiyet, karar özerkliği ve özgürlük taleplerini güçlü biçimde benimsediğini göstermektedir. Tema ortalamasının **5.59 / 7** olması, aile içinde birey olma, özel hayatın korunması ve baskı yerine rehberlik beklentisinin yaygın biçimde kabul edildiğini ortaya koymaktadır. En yüksek ortalamalar **“Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır”** ve **“Kendime ait alanım olmalıdır”** maddelerinde görülmüştür. Bu durum, katılımcıların aileyi tamamen reddetmediğini; fakat ailenin bireyin karar alanına müdahale eden, baskı kuran veya mahremiyetini ihlal eden bir yapı olmaması gerektiğini düşündüğünü göstermektedir.

Temanın en dikkat çekici yönü, özerklik talebinin aileden kopuş anlamına gelmemesidir. Katılımcılar aile desteğini değerli görmekte, ancak bu desteğin bireysel özgürlüğü sınırlamasını istememektedir. Özellikle **“Ailem seçimlerime karışmamalıdır”** maddesinin diğer maddelere göre daha düşük ortalamaya sahip olması, aile müdahalesini tamamen dışlama konusunda net bir uzlaşma olmadığını göstermektedir. Buna karşılık **“Aile, baskı yerine rehberlik sunmalıdır”** maddesine verilen çok yüksek destek, katılımcıların aile rolünü kontrol edici otoriteden çok destekleyici rehberlik olarak görmek istediğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle tema, **aileden bağımsızlaşma** değil, **aile içinde sınırları tanınmış özerklik** biçiminde yorumlanmalıdır.

Cinsiyet kırılımı, kadınların bireysel sınırlar ve özerklik konularında erkeklerden biraz daha yüksek destek verdiğini göstermektedir. Özellikle kişisel alan, baskı yerine rehberlik, bireysel farklılıkların özgürce yaşanması ve karar özerkliği maddelerinde kadınların ortalamaları daha yüksektir. Bu durum, kadınların aile içinde daha fazla denetim, müdahale veya normatif beklentiyle karşılaşma olasılığı nedeniyle bireysel sınırları daha güçlü bir ihtiyaç olarak gördüğünü düşündürmektedir. Ancak cinsiyet farkları genel olarak çok keskin değildir; tema her iki grup için de güçlü bir modern aile beklentisi üretmektedir.

Sonuç olarak, **Bireysel Sınırlar ve Özerklik** teması, aile kurumunun katılımcılar açısından hâlâ önemli olduğunu; ancak aile ilişkilerinin artık daha fazla mahremiyet, kişisel alan, bireysel farklılık, karar hakkı ve özgürlük beklentisiyle birlikte düşünüldüğünü göstermektedir. Bu bulgu, modern aile yapısında aile bağlarının tamamen çözülmediğini; fakat aile içi ilişkilerin daha müzakereci, daha sınır duyarlı ve daha birey merkezli bir forma dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

11. Tema Sonuç Paragrafı

Bireysel Sınırlar ve Özerklik teması, katılımcıların aile içinde kişisel alan, özel hayat, karar özerkliği ve bireysel farklılıkların özgürce yaşanması konularına yüksek düzeyde önem verdiğini göstermektedir. Tema ortalamasının **5.59 / 7** olması, aile içi özerklik beklentisinin güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. En yüksek destek, ailenin baskı yerine rehberlik sunması ve bireyin kendine ait alanının olması gerektiği maddelerinde görülmüştür. Bu bulgu, katılımcıların aileyi reddetmediğini; ancak aile desteğinin baskıya, müdahaleye veya mahremiyet ihlaline dönüşmesini istemediğini göstermektedir. En düşük ortalama ise “Ailem seçimlerime karışmamalıdır” maddesinde görülmüştür; bu durum katılımcıların aile müdahalesini tamamen dışlama konusunda daha kararsız olduğunu düşündürmektedir. Cinsiyete göre kadınlar, özellikle kişisel alan, baskı yerine rehberlik ve bireysel farklılıkların özgürce yaşanması konularında erkeklerden daha yüksek destek vermektedir. Genel olarak tema, aile içinde **bağlılık ile özerkliğin dengelenmesi** gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kısa Sonuç

Bu tema için ana bulgu şudur: **Katılımcılar aileden kopmak istemiyor; fakat aile içinde kişisel alanlarının, özel hayatlarının, karar haklarının ve bireysel farklılıklarının tanınmasını istiyor.**

Başka bir ifadeyle, bu tema **“aileye karşı birey”** anlayışından çok, **“aile içinde özgür ve sınırları tanınan birey”** anlayışını göstermektedir. En güçlü beklenti, ailenin baskı kurması değil, rehberlik sunmasıdır. Bu nedenle tema, modern aile yapısında **kontrolcü aileden rehberlik eden aileye geçiş** eğilimini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Tema 6: Kültürel ve Dini Etkiler**1. Standart Tema Özet Tablosu**

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Kültürel ve Dini Etkiler
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	4.98 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%26.83
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5–7 yanıtları	%61.95
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6–7 yanıtları	%40.21
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%18.45
Ortalama düşük destek oranı, yani 1–3 yanıtları	%19.58
Genel yorum	Katılımcılar kültür, dinî bayramlar, törenler ve aile büyüklerine saygının aile bağları üzerindeki etkisini genel olarak olumlu görmektedir. Ancak kültürün aile rollerini belirlemesi ve modern hayatın aile değerlerini zayıflatığı düşüncesi daha tartışmalı ve kararsızdır.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek	Yorum
1	Ailede dini değerler belirleyicidir	5.04	5	7	%25.7	%64.8	%19.4	%15.9	Dinî değerlerin aile yaşamında etkili olduğu kabul edilmektedir; ancak bu etki tam ve koşulsuz değildir.
2	Gelenekler aile ilişkilerini şekillendirir	5.40	6	7	%28.1	%75.5	%15.1	%9.4	Geleneklerin aile ilişkilerini biçimlendirdiği güçlü biçimde kabul edilmektedir.
3	Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir	4.05	4	4	%11.6	%41.1	%24.6	%34.4	Temanın en tartışmalı maddelerindedir; kültürün rol belirleyici olması konusunda belirgin direnç vardır.
4	Aile büyüklerine saygı kültürel bir görevdir	5.40	6	7	%34.5	%72.9	%15.8	%11.4	Aile büyüklerine saygı, güçlü bir kültürel sorumluluk olarak görülmektedir.
5	Dini bayramlar aile bağlarını pekiştirir	5.68	6	7	%43.1	%78.1	%13.3	%8.7	Temanın en yüksek ortalamasıdır; dinî bayramlar aile bağları açısından güçlü birleştirici unsur olarak algılanmaktadır.
6	Törenler, düğün, sünnet vb. aile birliğini güçlendirir	5.43	6	7	%38.5	%71.9	%16.2	%11.9	Törenler aile dayanışmasını ve birlik hissini güçlendiren kültürel pratikler olarak görülmektedir.
7	Aile ile ilgili görüşlerim kültürel geçmişimden etkilenir	5.15	5	7	%26.3	%66.8	%20.3	%13.0	Katılımcılar aile anlayışlarının kültürel geçmişten etkilendiğini kabul etmektedir.
8	Dini-kültürel değerler ailede korunmalıdır	5.44	6	7	%34.8	%71.7	%18.5	%9.9	Dinî-kültürel değerlerin aile içinde korunması güçlü destek görmektedir.

9	Ailedeki roller toplumun beklentilerine göre oluşur	4.37	5	4	%14.5	%50.2	%22.6	%27.1	Toplumsal beklentilerin aile rollerini etkilediği kabul edilmekle birlikte güçlü uzlaşısı yoktur.
10	Modern hayat aile değerlerini zayıflatır	3.82	4	4	%11.2	%36.2	%24.4	%39.5	Temanın en düşük maddesidir; modern hayatın aile değerlerini zayıflattığı görüşü güçlü bir uzlaşısı üretmemektedir.

3. En Güçlü Kültürel ve Dini Etki Alanları

Sıra	En Güçlü Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
1	Dini bayramlar aile bağlarını pekiştirir	5.68	%43.1	%78.1
2	Dini-kültürel değerler ailede korunmalıdır	5.44	%34.8	%71.7
3	Törenler, düğün, sünnet vb. aile birliğini güçlendirir	5.43	%38.5	%71.9
4	Gelenekler aile ilişkilerini şekillendirir	5.40	%28.1	%75.5
5	Aile büyüklerine saygı kültürel bir görevdir	5.40	%34.5	%72.9

Yorum:

Bu tema içinde en güçlü destek, kültür ve dinin aileyi **bir arada tutan, bağları güçlendiren, devamlılık sağlayan ve aile büyüklerine saygıyı meşrulaştıran** yönlerine verilmiştir. Özellikle **dini bayramlar, törenler ve dini-kültürel değerlerin korunması** yüksek destek almıştır.

Bu sonuç, katılımcıların kültür ve dini yalnızca kural koyucu ya da sınırlayıcı sistemler olarak görmediğini; aynı zamanda aile ilişkilerini besleyen, aile üyelerini bir araya getiren ve kuşaklararası süreklilik sağlayan sosyal bağ mekanizmaları olarak algıladığını göstermektedir.

4. Görece Zayıf veya Tartışmalı Alanlar

Sıra	Görece Zayıf Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
1	Modern hayat aile değerlerini zayıflatır	3.82	%11.2	%24.4	%39.5
2	Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir	4.05	%11.6	%24.6	%34.4
3	Ailedeki roller toplumun beklentilerine göre oluşur	4.37	%14.5	%22.6	%27.1
4	Ailede dini değerler belirleyicidir	5.04	%25.7	%19.4	%15.9
5	Aile ile ilgili görüşlerim kültürel geçmişimden etkilenir	5.15	%26.3	%20.3	%13.0

Yorum:

Görece zayıf maddeler, kültür ve dinin **aile rollerini belirlemesi, toplumsal beklentilerin rolleri şekillendirmesi ve modern hayatın aile değerlerini zayıflattığı** gibi daha normatif veya eleştirel ifadelerde toplanmaktadır.

Bu bulgu çok önemlidir: Katılımcılar kültürel ve dinî ritüelleri, bayramları, törenleri ve değer aktarımını güçlü biçimde desteklemektedir; fakat kültürün aile içindeki rolleri belirlemesi gerektiği fikrine aynı düzeyde destek vermemektedir. Yani kültür ve din, aile bağlarını güçlendiren bir kaynak olarak olumlu algılanırken; aile rollerini sabitleyen veya bireysel tercihler üzerinde belirleyici olması gereken bir otorite olarak daha sınırlı kabul görmektedir.

5. Temanın İç Yapısı: Alt Boyutlara Göre Yorum

5.1. Dini ve Kültürel Ritüellerin Aileyi Birleştirici İşlevi

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Dini bayramlar aile bağlarını pekiştirir	5.68	%43.1	%78.1	%8.7
Törenler, düğün, sünnet vb. aile birliğini güçlendirir	5.43	%38.5	%71.9	%11.9

Bu alt boyut temanın en güçlü kısmıdır. Katılımcılar dinî bayramların ve aile törenlerinin aile bağlarını güçlendirdiğini yüksek düzeyde kabul etmektedir. Bayramlar, düğünler, sünnet gibi törenler yalnızca geleneksel pratikler değil; aile üyelerini bir araya getiren, ortak hafıza oluşturan ve akrabalık bağlarını görünür kılan sosyal olaylar olarak değerlendirilmektedir.

Yorum:

Bu bulgu, kültürün aile içinde en güçlü işlevinin **birliktelik üretme** olduğunu göstermektedir. Katılımcılar için dinî bayramlar ve törenler, aile ilişkilerini sürdürmenin, kuşakları bir araya getirmenin ve aidiyet duygusunu canlı tutmanın araçlarıdır.

5.2. Geleneklerin ve Kültürel Geçmişin Aile Anlayışını Şekillendirmesi

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr
Gelenekler aile ilişkilerini şekillendirir	5.40	%28.1	%75.5	%15.1
Aile ile ilgili görüşlerim kültürel geçmişimden etkilenir	5.15	%26.3	%66.8	%20.3

Bu alt boyut, katılımcıların aile hakkındaki düşüncelerinin kültürel geçmişten bağımsız olmadığını gösterir. Özellikle geleneklerin aile ilişkilerini şekillendirdiği görüşüne katılım oldukça yüksektir. Bu, aile yaşamının yalnızca bireysel tercihlerle değil, geçmişten gelen normlar, ritüeller, aile anlatıları ve toplumsal alışkanlıklarla da kurulduğunu göstermektedir.

Ancak “**Aile ile ilgili görüşlerim kültürel geçmişimden etkilenir**” maddesinde nötr oranı %20.3'tür. Bu durum, bazı katılımcıların kültürel geçmişin etkisini kabul etse de, kendi aile görüşlerini tamamen kültürel geçmişle açıklamak istemediğini düşündürmektedir.

5.3. Saygı ve Değer Koruma

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Aile büyüklerine saygı kültürel bir görevdir	5.40	%34.5	%72.9	%11.4
Dini-kültürel değerler ailede korunmalıdır	5.44	%34.8	%71.7	%9.9

Bu alt boyutta güçlü bir kültürel süreklilik eğilimi vardır. Katılımcılar aile büyüklerine saygıyı kültürel bir görev olarak görmekte ve dinî-kültürel değerlerin aile içinde korunması gerektiğini desteklemektedir.

Bu sonuç, önceki “**Kuşaklararası Aile Tutumları**” temasıyla uyumludur. Katılımcılar aile büyüklerine saygı, değer aktarımı ve kültürel devamlılık konusunda yüksek destek vermektedir. Ancak bu destek, her zaman aile büyüklerinin kararlarına koşulsuz uyma veya kültürün rolleri belirlemesi anlamına gelmemektedir. Burada yine **saygı ve değer koruma** ile **otorite ve rol belirleme** arasında ayrım vardır.

5.4. Kültürün Rol Belirleyici Gücü

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir	4.05	%11.6	%41.1	%24.6	%34.4
Ailedeki roller toplumun beklentilerine göre oluşur	4.37	%14.5	%50.2	%22.6	%27.1

Bu alt boyut temanın en çok gerilim taşıyan alanıdır. Katılımcılar kültürün aile ilişkilerini etkilediğini kabul etmektedir; fakat aile rollerinin kültüre göre **belirlenmesi gerektiği** görüşüne daha düşük destek vermektedir.

Bu iki madde arasındaki ayrım önemlidir:

İfade Türü	Anlam	Destek Deseni
Gelenekler aile ilişkilerini şekillendirir	Betimleyici ifade: kültür fiilen etkiler	Yüksek destek
Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir	Normatif ifade: kültür rolleri belirlemelidir	Daha düşük destek
Ailedeki roller toplumun beklentilerine göre oluşur	Toplumsal beklenti etkisini kabul eder	Orta destek

Yorum:

Katılımcılar kültürün aileyi etkilediğini kabul etmektedir; fakat kültürün aile rollerini bağlayıcı biçimde belirlenmesini aynı ölçüde onaylamamaktadır. Bu, modernleşmiş bir kültürel tutumu gösterir: kültür değerli ve etkilidir; ama bireysel roller üzerinde mutlak belirleyici olmamalıdır.

5.5. Modern Hayat ve Aile Değerleri Gerilimi

Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5-7 Destek	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
Modern hayat aile değerlerini zayıflatır	3.82	4	4	%11.2	%36.2	%24.4	%39.5

Bu madde, temanın en düşük ortalamasına sahiptir. Katılımcılar modern hayatın aile değerlerini zayıflattığı düşüncesinde net bir uzlaş göstermemektedir. Yanıt dağılımı üçe bölünmüş gibidir:

Yanıt Eğilimi	Oran	Yorum
1-3 düşük destek	%39.5	Modern hayatın aile değerlerini zayıflattığını düşünmeyenler daha fazladır.
4 nötr	%24.4	Önemli bir kararsız kitle vardır.
5-7 yüksek destek	%36.2	Modern hayatın aile değerlerini zayıflattığını düşünen güçlü bir azınlık vardır.

Yorum:

Bu madde, toplumda modernleşmeye ilişkin algıların tek yönlü olmadığını göstermektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı modern hayatı aile değerleri için tehdit olarak görmemektedir. Ancak üçte birden fazlası modern hayatın aile değerlerini zayıflattığına katılmaktadır. Bu nedenle bu madde, temanın en fazla görüş ayrılığı üreten maddesidir.

6. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Erkek-Kadın Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Ailede dini değerler belirleyicidir	5.10	5.02	+0.08	%26.5	%25.4	Cinsiyet farkı çok düşüktür; iki grupta da orta-yüksek destek vardır.
Gelenekler aile ilişkilerini şekillendirir	5.41	5.39	+0.02	%30.2	%27.3	Geleneklerin etkisi iki grupta da benzer düzeyde kabul edilmektedir.

Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir	4.54	3.87	+0.67	%16.8	%9.7	Erkekler kültürün aile rollerini belirlemesine kadınlardan daha fazla destek vermektedir.
Aile büyüklerine saygı kültürel bir görevdir	5.54	5.35	+0.19	%36.9	%33.6	Erkeklerde saygının kültürel görev olarak görülmesi az farkla daha yüksektir.
Dini bayramlar aile bağlarını pekiştirir	5.72	5.67	+0.05	%44.4	%42.6	Her iki grupta da çok güçlü destek vardır.
Törenler, düğün, sünnet vb. aile birliğini güçlendirir	5.52	5.40	+0.12	%41.0	%37.6	Erkeklerde törenlerin aile birliğini güçlendirdiği görüşü biraz daha yüksektir.
Aile ile ilgili görüşlerim kültürel geçmişimden etkilenir	5.31	5.09	+0.22	%29.9	%25.0	Erkekler kültürel geçmiş etkisini biraz daha fazla bildirmiştir.
Dini-kültürel değerler ailede korunmalıdır	5.41	5.45	-0.04	%35.1	%34.7	Kadın ve erkekler neredeyse aynı düzeydedir.
Ailedeki roller toplumun beklentilerine göre oluşur	4.69	4.26	+0.43	%17.9	%13.3	Erkekler toplumsal beklentilerin rol oluşumundaki etkisine daha fazla katılmaktadır.
Modern hayat aile değerlerini zayıflatır	4.53	3.56	+0.97	%20.9	%7.7	Temadaki en büyük cinsiyet farkıdır; erkekler modern hayatı aile değerleri için daha fazla tehdit olarak görmektedir.

7. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

7.1. Genel cinsiyet deseni

Bu temada erkeklerin genel ortalaması kadınlardan daha yüksektir:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	5.18 / 7
Kadınlar	4.95 / 7

Bu fark çok büyük değildir; ancak yönü önemlidir. Erkekler, kültürün ve geleneklerin aile üzerindeki belirleyiciliğine kadınlardan biraz daha fazla katılmaktadır. Fark özellikle **modern hayatın aile değerlerini zayıflattığı, aile rollerinin kültüre göre belirlenmesi gerektiği ve ailedeki rollerin toplumun beklentilerine göre oluştuğu** maddelerinde belirgindir.

Kadınlar ise dinî-kültürel değerlerin ailede korunması maddesinde erkeklerle neredeyse aynı düzeydedir. Bu, kadınların kültürel/dinî değerleri tamamen reddetmediğini; fakat bu değerlerin aile rollerini belirleyen ya da modern hayatı tehdit olarak çerçeveleyen biçimlerine daha mesafeli olduğunu düşündürmektedir.

7.2. Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Farkın Yönü	Fark
1	Modern hayat aile değerlerini zayıflatır	4.53	3.56	Erkekler daha yüksek	0.97
2	Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir	4.54	3.87	Erkekler daha yüksek	0.67
3	Ailedeki roller toplumun beklentilerine göre oluşur	4.69	4.26	Erkekler daha yüksek	0.43
4	Aile ile ilgili görüşlerim kültürel geçmişimden etkilenir	5.31	5.09	Erkekler daha yüksek	0.22
5	Aile büyüklerine saygı kültürel bir görevdir	5.54	5.35	Erkekler daha yüksek	0.19

Yorum:

En büyük cinsiyet farkı, modern hayatın aile değerlerini zayıflattığı düşüncesindedir. Erkekler bu ifadeye kadınlardan çok daha fazla katılmaktadır. Bu bulgu, erkeklerin modernleşmeyi aile değerleri açısından daha fazla tehdit veya kayıp olarak algıladığını düşündürmektedir.

İkinci büyük fark, ailede rollerin kültüre göre belirlenmesi gerektiği maddesindedir. Erkekler bu ifadeye kadınlardan daha fazla destek verirken, kadınlar daha mesafeli durmaktadır. Bu sonuç, kadınların kültürel rol belirlemeyi kendileri açısından sınırlayıcı veya normatif baskı üreten bir mekanizma olarak algılamaya olası olduğunu güçlendirmektedir.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temada çoğu maddede çarpıklık negatiftir. Bu, yanıtların genel olarak ölçeğin üst tarafında toplandığını ve kültürel-dinî etkilerin aile üzerindeki rolünün büyük ölçüde kabul edildiğini gösterir. Ancak iki madde çok daha dengeli veya tartışmalıdır: **“Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir”** ve **“Modern hayat aile değerlerini zayıflatır.”**

Madde	Çarpıklık	Dağılım Yorumu

Dini bayramlar aile bağlarını pekiştirir	-1.156	Çok güçlü olumlu yığılma; bayramların aile bağlarına katkısı geniş kabul görmektedir.
Törenler aile birliğini güçlendirir	-0.937	Törenlerin aile birliğine katkısı yüksek destek görmektedir.
Aile büyüklerine saygı kültürel bir görevdir	-0.901	Aile büyüklerine saygı kültürel açıdan güçlü biçimde kabul edilmektedir.
Gelenekler aile ilişkilerini şekillendirir	-0.837	Geleneklerin aile ilişkileri üzerindeki etkisi kabul edilmektedir.
Dini-kültürel değerler ailede korunmalıdır	-0.804	Dini-kültürel değerlerin korunması güçlü destek görmektedir.
Ailede dini değerler belirleyicidir	-0.718	Dini değerlerin etkisi vardır; ancak tam yığılma sınırlıdır.
Aile ile ilgili görüşlerim kültürel geçmişimden etkilenir	-0.619	Kültürel geçmiş etkisi kabul edilir; yanıtlar daha dağınıktır.
Ailedeki roller toplumun beklentilerine göre oluşur	-0.349	Orta düzey kabul; görüş ayrılığı vardır.
Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir	-0.129	Çok zayıf eğilim; kararsızlık ve karşı çıkış belirgindir.
Modern hayat aile değerlerini zayıflatır	0.003	Neredeyse simetrik dağılım; katılımcılar bu konuda net biçimde bölünmüştür.

Yorum:

Çarpıklık değerleri temanın içindeki ayrımı açıkça göstermektedir. Ritüel, bayram, tören, saygı ve değer koruma maddelerinde yanıtlar olumlu yönde yoğunlaşmaktadır. Fakat kültürün rol belirleyici olması ve modern hayatın aile değerlerini zayıflatığı düşüncesinde yanıtlar çok daha dengeli, kararsız ve tartışmalıdır. Özellikle modern hayat maddesinde çarpıklığın **0.003** olması, dağılımın neredeyse tam dengeli olduğunu ve güçlü bir ortak kanaat oluşmadığını göstermektedir.

9. En Kritik Bulguların Granüler Yorumu**9.1. Kültür, aileyi birleştiren kaynak olarak güçlü; rol belirleyen otorite olarak daha zayıf**

Bu temanın en önemli bulgusu, kültür ve dinin aile içinde iki farklı işlevle algılanmasıdır:

Kültürün Güçlü Kabul Gören İşlevi	Daha Tartışmalı İşlevi
Aile bağlarını pekiştirmek	Aile rollerini belirlemek
Bayram ve törenlerle bir araya getirmek	Toplumsal beklentilere göre rol dağıtmak
Aile büyüklerine saygıyı sürdürmek	Modern hayata karşı aile değerlerini koruma savunusu yapmak
Değer ve gelenek sürekliliği sağlamak	Bireylerin aile içi rollerini kültüre göre sabitlemek

Bu ayrım, önceki temalarla da oldukça uyumludur. Katılımcılar ailede bağ, dayanışma, değer aktarımı ve saygı gibi kültürel unsurları desteklemektedir; ancak aile içi rollerin kültürel kalıplara göre belirlenmesine daha mesafeli yaklaşmaktadır. Bu, **kültürel süreklilik ile bireysel/modern özerklik arasında seçici bir denge** olduğunu gösterir.

9.2. Dini bayramlar ve törenler aile bağlarının somut taşıyıcısıdır

“**Dini bayramlar aile bağlarını pekiştirir**” maddesi temanın en yüksek ortalamasına sahiptir. Bu, dini bayramların yalnızca ibadet veya geleneksel takvim olayı olarak değil, aile ilişkilerinin yenilendiği, akrabalık bağlarının hatırlandığı ve kuşaklararası temasın güçlendiği sosyal zamanlar olarak görüldüğünü gösterir.

Benzer biçimde, “**Törenler aile birliğini güçlendirir**” maddesi de yüksek destek almıştır. Düğün, sünnet gibi törenler aileyi ve akrabalık çevresini bir araya getiren, sosyal görünürlük sağlayan ve aile aidiyetini pekiştiren ritüeller olarak algılanmaktadır.

Bu iki madde birlikte değerlendirildiğinde şu sonuç ortaya çıkar:

Aile bağları yalnızca günlük ilişkilerle değil, ritüeller, bayramlar ve törenler yoluyla da yeniden üretilmektedir.

9.3. Modern hayat aile değerleri için tek yönlü tehdit olarak görülmüyor

“**Modern hayat aile değerlerini zayıflatır**” maddesinin ortalaması düşüktür ve dağılımı oldukça dengelidir. Bu sonuç, katılımcıların modern hayatı aile değerleri açısından otomatik bir tehdit olarak görmediğini göstermektedir.

Bu maddenin dağılımı özellikle önemlidir:

Eğilim	Oran	Anlam
Katılmayanlar, 1–3	%39.5	Modern hayatın aile değerlerini zayıflatmadığını düşünenler biraz daha fazladır.
Kararsızlar, 4	%24.4	Bu konuda güçlü bir kararsız kitle vardır.
Katılanlar, 5–7	%36.2	Modern hayatı aile değerleri için tehdit gören önemli bir grup da vardır.

Bu tablo, modernleşme algısının toplum içinde homojen olmadığını gösterir. Katılımcıların bir kısmı modern hayatı aile değerlerini zayıflatıcı bir unsur olarak görürken, önemli bir kısmı böyle bir kayıp anlatsını benimsememektedir.

9.4. Kadınlar kültürü reddetmiyor; kültürün rol belirleyici baskısına daha mesafeli duruyor

Cinsiyet farkları özellikle iki maddede dikkat çekmektedir:

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Yorum
Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir	4.54	3.87	Kadınlar kültürün rol belirlemesine daha mesafelidir.
Modern hayat aile değerlerini zayıflatır	4.53	3.56	Kadınlar modern hayatı aile değerleri açısından daha az tehdit olarak görmektedir.

Bu sonuç, kadınların dinî-kültürel değerleri tamamen reddettiği anlamına gelmez. Nitekim “**Dini-kültürel değerler ailede korunmalıdır**” maddesinde kadın ve erkek ortalamaları neredeyse aynıdır. Fark, değerlerin korunmasında değil; bu değerlerin aile rollerini belirleyen, modern hayatı tehdit olarak kodlayan veya bireysel alanı sınırlayan bir yapıya dönüşmesindedir.

Bu nedenle cinsiyet açısından en güçlü yorum şudur:

Kadınlar kültürel-dini değerlerin aile bağlarını güçlendiren yönünü kabul etmekte; fakat bu değerlerin aile rollerini sınırlayıcı biçimde belirlenmesine erkeklerden daha mesafeli yaklaşmaktadır.

10. Akademik Yorum

Kültürel ve Dini Etkiler teması, katılımcıların aileyi kültürel ve dinî bağlamdan bağımsız görmediğini, ancak bu bağlamı seçici biçimde yorumladığını göstermektedir. Tema ortalamasının **4.98 / 7** olması, kültür ve dinin aile üzerindeki etkisinin orta-yüksek düzeyde kabul edildiğini göstermektedir. En güçlü destek, dinî bayramların aile bağlarını pekiştirmesi, törenlerin aile birliğini güçlendirmesi, dinî-kültürel değerlerin ailede korunması ve aile büyüklerine saygının kültürel bir görev olarak görülmesi maddelerinde ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, kültürel ve dinî pratiklerin aile içinde bağ kurma, aidiyet üretme ve kuşaklararası süreklilik sağlama işlevlerinin güçlü biçimde benimsendiğini göstermektedir.

Bununla birlikte, kültür ve dinin aile içindeki rolleri belirleyici veya sınırlayıcı bir otorite olarak görülmesi daha sınırlı destek almaktadır. “**Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir**” maddesi düşük-orta düzeyde kalmış, “**Modern hayat aile değerlerini zayıflatır**” maddesi ise temanın en düşük ortalamasına sahip olmuştur. Bu durum, katılımcıların kültürel mirası değerli gördüğünü; ancak modern hayatı otomatik olarak aile değerlerinin karşısı veya düşmanı olarak kodlamadığını göstermektedir. Aynı şekilde kültürün aile ilişkilerini etkilediği kabul edilmekte, fakat aile rollerini doğrudan belirlemesi gerektiği görüşü daha tartışmalı bulunmaktadır.

Cinsiyete göre analiz, erkeklerin kültürel belirleyicilik ve modernleşme karşısında kayıp algısı konusunda kadınlardan daha yüksek puan verdiğini göstermektedir. Erkekler, aile rollerinin kültüre göre belirlenmesi ve modern hayatın aile değerlerini zayıflatması görüşlerine kadınlardan daha fazla katılmaktadır. Kadınlar ise dinî-kültürel değerlerin ailede korunması konusunda erkeklerle benzer düzeyde destek vermekte, fakat kültürün rol belirleyici ya da modern hayatı tehdit olarak çerçeveleyen yönlerine daha mesafeli yaklaşmaktadır. Bu bulgu, kadınların kültürü reddetmediğini; ancak kültürün aile içi roller ve bireysel özerklik üzerinde sınırlayıcı bir mekanizmaya dönüşmesine karşı daha temkinli olduğunu düşündürmektedir.

Sonuç olarak, bu tema ailede kültürel ve dinî değerlerin önemini açıkça göstermektedir; ancak bu önem katı geleneksel rol düzeninin koşulsuz kabulü anlamına gelmemektedir. Katılımcılar için kültür ve din, en çok **bağ kurma, birliktelik üretme, saygı ve değer aktarımı sağlama** işlevleriyle güçlüdür. Buna karşılık kültürün aile rollerini sabitlemesi veya modern hayatı aile değerlerinin karşısı olarak konumlandırması daha sınırlı destek görmektedir. Bu nedenle tema, **kültürel süreklilik ile modern özerklik arasında seçici ve dengeli bir aile tutumuna** işaret etmektedir.

11. Tema Sonuç Paragrafı

Kültürel ve Dini Etkiler teması, katılımcıların aile ilişkilerinde kültür ve dinin etkisini genel olarak kabul ettiğini, özellikle dinî bayramlar, törenler, aile büyüklerine saygı ve dinî-kültürel değerlerin korunması gibi alanlarda güçlü destek verdiğini göstermektedir. Tema ortalamasının **4.98 / 7** olması, kültürel ve dinî etkilerin aile yapısında orta-yüksek düzeyde önemli görüldüğünü ortaya koymaktadır. En yüksek destek, dinî bayramların aile bağlarını pekiştirmesi ve törenlerin aile birliğini güçlendirmesi maddelerinde görülmüştür. Buna karşılık, aile rollerinin kültüre göre belirlenmesi ve modern hayatın aile değerlerini zayıflatığı düşüncesi daha düşük destek almıştır. Bu bulgu, katılımcıların kültür ve dinî aile bağlarını güçlendiren bir kaynak olarak gördüğünü; ancak aile rollerini belirleyen veya modern hayatı tehdit olarak kodlayan katı bir otorite olarak aynı ölçüde benimsemediğini göstermektedir. Cinsiyet kırılımında erkekler kültürel belirleyicilik ve modern hayatın aile değerlerini zayıflatığı görüşüne kadınlardan daha yüksek destek verirken, kadınlar dinî-kültürel değerlerin korunmasına destek vermekte birlikte kültürün rol belirleyici baskısına daha mesafeli durmaktadır.

Kısa Sonuç

Bu tema için ana bulgu şudur: **Katılımcılar kültür ve dinî aile bağlarını güçlendiren, değer aktarımı sağlayan ve aileyi bir arada tutan kaynaklar olarak görüyor; fakat kültürün aile rollerini kesin biçimde belirlenmesi veya modern hayatın otomatik olarak aile değerlerini zayıflatığı fikrine aynı ölçüde katılmıyor.**

Başka bir ifadeyle, burada **kültürel-dini değerlerin reddi değil**, bu değerlerin **seçici biçimde yeniden yorumlanması** söz konusudur. Ailede kültür ve din önemlidir; ancak bu önem, bireysel özerklik, modern yaşam ve değişen aile rolleriyle birlikte dengelenmektedir.

Tema 7: Alternatif Aile Yapılarına Yönelik Tutum

1. Standart Tema Özet Tablosu

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Alternatif Aile Yapılarına Yönelik Tutum
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	5.55 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%44.63
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5-7 yanıtları	%75.94
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6-7 yanıtları	%59.48
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%16.49
Ortalama düşük destek oranı, yani 1-3 yanıtları	%7.61
Genel yorum	Katılımcılar aileyi klasik çekirdek aile tanımının ötesinde düşünmeye oldukça açıktır. En güçlü kabul; çocuksuz çiftler, evlat edinme, kan bağı olmadan aile olma, duygusal bağ ve kardeşlerin birlikte yaşadığı evin aile sayılması alanlarında görülmektedir. Tek ebeveynli aileler ve geniş aile bütünlüğü maddelerinde ise daha fazla kararsızlık vardır.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr	1-3 Düşük Destek	Yorum
1	Tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişkiler kurulabilir	4.64	5	4	%22.2	%50.7	%25.4	%23.9	Temanın en düşük ortalamasıdır; tek ebeveynli ailelerin sağlıklı ilişki kurabileceği görüşünde belirgin kararsızlık vardır.
2	Aile yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşmaz	5.19	6	7	%36.6	%66.4	%17.9	%15.7	Ailenin çekirdek aileyle sınırlı olmadığı görüşü güçlü biçimde desteklenmektedir.
3	Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir	6.20	7	7	%64.0	%86.3	%9.5	%4.2	Temanın en güçlü maddesidir; aile olmanın çocuk sahibi olmaya bağlı olmadığı çok güçlü kabul görmektedir.
4	Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur	6.14	7	7	%61.8	%84.6	%11.3	%4.2	Evlat edinme yoluyla aile oluşumu çok güçlü biçimde kabul edilmektedir.
5	Kan bağı olmadan da aile olunur	5.95	7	7	%55.3	%80.6	%13.6	%5.8	Kan bağının aile olmanın zorunlu koşulu olmadığı güçlü biçimde kabul edilmektedir.
6	Duygusal bağ aile olmanın temelidir	6.04	7	7	%55.4	%83.7	%12.1	%4.3	Aile tanımında biyolojik bağdan çok duygusal bağın öne çıktığı görülmektedir.
7	Büyükanne ve büyükbabayla	5.61	6	7	%43.1	%74.4	%16.4	%9.3	Büyük ebeveynlerle yaşama, aile yaşamının geçerli bir biçimi olarak yüksek destek almaktadır.

	yaşamak da aile ile yaşamaktır								
8	Kardeşlerin birlikte yaşadığı ev bir ailedir	5.90	7	7	%50.5	%81.5	%13.6	%4.9	Kardeş temelli hanelerin aile olarak görülmesine güçlü destek vardır.
9	Aile tanımı zamanla değişebilir	5.02	5	7	%29.4	%63.6	%19.9	%16.5	Aile tanımının değişebilirliği kabul edilmekle birlikte kararsızlık ve direnç de vardır.
10	Geniş aile yapıları aile bütünlüğünü artırır	4.82	5	4	%23.4	%56.3	%25.4	%18.3	Geniş aileye destek orta-yüksek düzeydedir; ancak güçlü uzlaşma yoktur.

3. En Güçlü Alternatif Aile Kabul Alanları

Sıra	En Güçlü Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
1	Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir	6.20	%64.0	%86.3
2	Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur	6.14	%61.8	%84.6
3	Duygusal bağ aile olmanın temelidir	6.04	%55.4	%83.7
4	Kan bağı olmadan da aile olunur	5.95	%55.3	%80.6
5	Kardeşlerin birlikte yaşadığı ev bir ailedir	5.90	%50.5	%81.5

Yorum:

Bu temada en güçlü destek, aile olmanın **biyolojik çocuk sahibi olmaya, kan bağına** veya **klasik anne-baba-çocuk yapısına** indirgenemeyeceğini gösteren maddelerde yoğunlaşmaktadır. Özellikle **“Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir”** ve **“Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur”** maddelerinin çok yüksek ortalamalara sahip olması, katılımcıların aile tanımında biyolojik üretkenlikten çok **ilişki, bağlılık ve kabul** boyutunu öne çıkardığını göstermektedir.

Bu sonuç, aile tanımının yalnızca geleneksel yapısal ölçütlerle değil, aynı zamanda **duygusal bağ, bakım ilişkisi, birlikte yaşam, aidiyet ve seçilmiş/kurulmuş bağlar** üzerinden de değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

4. Görece Zayıf veya Kararsız Alanlar

Sıra	Görece Zayıf Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
1	Tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişkiler kurulabilir	4.64	%22.2	%25.4	%23.9
2	Geniş aile yapıları aile bütünlüğünü artırır	4.82	%23.4	%25.4	%18.3
3	Aile tanımı zamanla değişebilir	5.02	%29.4	%19.9	%16.5
4	Aile yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşmaz	5.19	%36.6	%17.9	%15.7
5	Büyükanne ve büyükbabayla yaşamak da aile ile yaşamaktır	5.61	%43.1	%16.4	%9.3

Yorum:

Görece zayıf alanlar iki tür gerilime işaret etmektedir. Birincisi, **tek ebeveynli aileler** konusunda katılımcıların daha temkinli olmasıdır. Bu maddeye verilen ortalama **4.64** düzeyinde kalmış, mod ise **4** olmuştur. Bu, tek ebeveynli ailelerin aile sayılmadığı anlamına gelmez; fakat bu yapılarda “sağlıklı ilişkiler kurulabilir” önermesine yönelik daha fazla belirsizlik veya çekince bulunduğunu gösterir.

İkincisi, **geniş aile yapılarının aile bütünlüğünü artırdığı** görüşünde de güçlü bir uzlaşma yoktur. Geniş aile aile biçimi olarak kabul edilse de, bunun otomatik olarak aile bütünlüğünü artıracığına ilişkin kanaat daha kararsızdır. Bu durum, katılımcıların geniş aileyi değerli görebileceğini; ancak geniş aile içinde müdahale, çatışma, sınır ihlali veya kuşaklararası gerilim olasılığını da sezdiğini düşündürmektedir.

5. Temanın İç Yapısı: Alt Boyutlara Göre Yorum

5.1. Biyolojik Bağ ve Çocuk Sahipliği Dışında Aile

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir	6.20	%64.0	%86.3	%4.2
Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur	6.14	%61.8	%84.6	%4.2
Kan bağı olmadan da aile olunur	5.95	%55.3	%80.6	%5.8
Duygusal bağ aile olmanın temelidir	6.04	%55.4	%83.7	%4.3

Bu alt boyut temanın en güçlü kısmıdır. Katılımcılar aileyi biyolojik çocuk sahibi olma ya da kan bağı üzerinden dar biçimde tanımlamamaktadır. Özellikle çocuk sahibi olmayan çiftlerin de aile sayılması ve evlat edinmiş bireylerin aile oluşturması çok yüksek düzeyde kabul görmektedir.

Yorum:

Bu bulgu, aile kavramının biyolojik zorunluluklardan ayrıştığını göstermektedir. Aile olmak için çocuk sahibi olmak, kan bağı taşımak veya biyolojik ebeveynlik ilişkisi kurmak zorunlu görülmemektedir. Bunun yerine aile olmanın temelinde **duygusal bağ, bakım verme, aidiyet, birliktelik ve karşılıklı kabul** olduğu düşünülmektedir.

Bu nedenle bu alt boyut için en güçlü kavramsal sonuç şudur:

Aile, biyolojik bağdan çok duygusal ve ilişkisel bağ üzerinden tanımlanmaktadır.

5.2. Çekirdek Aile Tanımının Genişlemesi

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr
Aile yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşmaz	5.19	%36.6	%66.4	%17.9
Aile tanımı zamanla değişebilir	5.02	%29.4	%63.6	%19.9

Bu alt boyut, katılımcıların aileyi klasik çekirdek aile kalıbının ötesinde düşünmeye açık olduğunu göstermektedir. Ancak bu açıklık, biyolojik olmayan aile bağlarının kabulü kadar güçlü değildir. Yani katılımcılar somut örnekler üzerinden —çocuksuz çiftler, evlat edinme, kan bağı olmadan aile olma gibi— alternatif aile biçimlerini daha kolay kabul ederken, “aile tanımı zamanla değişebilir” gibi daha soyut bir ifadeye daha temkinli yaklaşmaktadır.

Yorum:

Bu durum önemli bir analitik ayrım üretir: Katılımcılar alternatif aile örneklerini kabul etmekte; ancak aile tanımının genel ve teorik olarak değişebilirliği konusunda daha kararsız kalmaktadır. Başka bir ifadeyle, **somut alternatif aile biçimlerine kabul, soyut aile tanımı değişimi fikrinden daha güçlüdür.**

5.3. Birlikte Yaşama Temelli Aile Biçimleri

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Büyükanne ve büyükbabayla yaşamak da aile ile yaşamaktır	5.61	%43.1	%74.4	%9.3
Kardeşlerin birlikte yaşadığı ev bir ailedir	5.90	%50.5	%81.5	%4.9
Geniş aile yapıları aile bütünlüğünü artırır	4.82	%23.4	%56.3	%18.3

Bu alt boyutta birlikte yaşama, bakım ve aile içi dayanışma biçimleri değerlendirilmektedir. Kardeşlerin birlikte yaşadığı evin aile sayılması çok güçlü destek görürken, büyükanne ve büyükbabayla yaşamının aile yaşamı sayılması da yüksek destek almaktadır. Buna karşılık geniş aile yapılarının aile bütünlüğünü artıracığı fikri daha sınırlıdır.

Yorum:

Katılımcılar farklı hane biçimlerini aile olarak kabul etmektedir. Ancak geniş aile yapısının otomatik olarak aile bütünlüğünü artırdığı görüşünde daha temkinlidir. Bu bulgu, aile biçiminin genişlemesinin her zaman daha güçlü aile işlevselliği anlamına gelmediğini gösterir. Geniş aile, aile sayılabilir; fakat geniş aile içinde sınırlar, özerklik, karar alma ve kuşaklararası ilişkiler nedeniyle bütünlük her zaman garanti olmayabilir.

5.4. Tek Ebeveynli Ailelere Yönelik Temkinli Kabul

Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
Tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişkiler kurulabilir	4.64	5	4	%22.2	%50.7	%25.4	%23.9

Bu madde, temanın en düşük ortalamasına sahiptir. Burada katılımcıların yarısından biraz fazlası yüksek destek vermektedir; ancak dördte biri nötr, yaklaşık dördte biri ise düşük destek vermiştir. Bu, tek ebeveynli ailelere ilişkin algının diğer alternatif aile biçimlerine kıyasla daha tartışmalı olduğunu göstermektedir.

Yorum:

Tek ebeveynli aileler aile olarak görüle bile, bu ailelerde sağlıklı ilişkilerin kurulabilirliği konusunda daha fazla toplumsal şüphe veya çekince vardır. Bu çekince, tek ebeveynli ailelerin eksik aile olarak algılanması, bakım yükünün tek kişiye binmesi, ekonomik veya sosyal destek eksikliği gibi varsayımlarla ilişkili olabilir. Ancak veri doğrudan nedenleri göstermediği için bu yorum ihtiyatlı yapılmalıdır.

En doğru bulgusal ifade şudur:

Tek ebeveynli ailelere yönelik kabul vardır; fakat bu kabul, çocuksuz çiftler, evlat edinme veya kan bağı olmadan aile olma kadar güçlü değildir.

6. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Kadın-Erkek Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişkiler kurulabilir	4.59	4.66	+0.07	%22.0	%22.3	Cinsiyet farkı çok düşüktür; iki grupta da temkinli kabul vardır.
Aile yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşmaz	5.26	5.17	-0.09	%36.6	%36.6	Cinsiyet farkı yok denecek kadar azdır.

Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir	5.76	6.36	+0.60	%48.9	%69.5	Kadınlar çocuksuz çiftlerin aile sayılmasına çok daha güçlü destek vermektedir.
Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur	5.69	6.30	+0.61	%45.5	%67.6	Kadınlar evlat edinme yoluyla aile oluşumunu daha güçlü kabul etmektedir.
Kan bağı olmadan da aile olunur	5.63	6.06	+0.43	%44.8	%59.1	Kadınlarda kan bağı dışı aile kabulü daha güçlüdür.
Duygusal bağ aile olmanın temelidir	5.72	6.15	+0.43	%44.0	%59.5	Kadınlar aile tanımında duygusal bağı daha fazla öne çıkarmaktadır.
Büyükanne ve büyükbabıyla yaşamak da aile ile yaşamaktır	5.63	5.60	-0.03	%41.8	%43.5	Cinsiyet farkı yok denecek kadar düşüktür.
Kardeşlerin birlikte yaşadığı ev bir ailedir	5.75	5.96	+0.21	%42.5	%53.4	Kadınlar kardeş temelli haneleri aile olarak daha güçlü kabul etmektedir.
Aile tanımı zamanla değişebilir	4.78	5.11	+0.33	%23.9	%31.5	Kadınlar aile tanımının değişebilirliğine daha açıktır.
Geniş aile yapıları aile bütünlüğünü artırır	5.08	4.72	-0.36	%28.0	%21.8	Erkekler geniş aile yapılarının bütünlüğü artırdığı görüşüne daha fazla katılmaktadır.

7. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

7.1. Genel cinsiyet deseni

Bu temada kadınların genel ortalaması erkeklerden biraz daha yüksektir:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	5.39 / 7
Kadınlar	5.61 / 7

Bu fark, kadınların alternatif aile yapılarını genel olarak erkeklerden daha kapsayıcı biçimde değerlendirdiğini göstermektedir. Özellikle **çocuksuz çiftler, evlat edinme, kan bağı olmadan aile olma, duygusal bağın aile temeli olması** ve **aile tanımının zamanla değişebilirliği** maddelerinde kadınların ortalamaları erkeklerden belirgin biçimde yüksektir.

Buna karşılık erkekler, **geniş aile yapılarını aile bütünlüğünü artırdığı** maddesinde kadınlardan daha yüksek ortalamaya sahiptir. Bu, erkeklerin alternatif aile kabulünden çok geleneksel/geniş aile bütünlüğü fikrine kadınlardan biraz daha fazla yakın durduğunu gösterebilir.

7.2. Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Farkın Yönü	Fark
1	Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur	5.69	6.30	Kadınlar daha yüksek	0.61
2	Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir	5.76	6.36	Kadınlar daha yüksek	0.60
3	Kan bağı olmadan da aile olunur	5.63	6.06	Kadınlar daha yüksek	0.43
4	Duygusal bağ aile olmanın temelidir	5.72	6.15	Kadınlar daha yüksek	0.43
5	Geniş aile yapıları aile bütünlüğünü artırır	5.08	4.72	Erkekler daha yüksek	0.36

Yorum:

En büyük cinsiyet farkları, aile tanımının biyoloji, çocuk sahibi olma ve kan bağı dışına taşındığı maddelerde ortaya çıkmaktadır. Kadınlar, aileyi daha fazla **duygusal bağ, bakım ilişkisi, seçilmiş bağ** ve **kurulmuş ilişki** üzerinden tanımlama eğilimindedir. Erkekler ise bu maddelerde olumlu olmakla birlikte kadınlar kadar güçlü destek vermemektedir.

Bu bulgu, kadınların aileyi yalnızca geleneksel yapısal biçim üzerinden değil, ilişkisel ve duygusal içerik üzerinden değerlendirme eğiliminin daha güçlü olduğunu düşündürmektedir.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temadaki tüm maddelerde çarpıklık negatiftir. Bu, yanıtların genel olarak ölçeğin üst tarafına doğru yoğunlaştığını ve alternatif aile yapılarına yönelik tutumların olumlu olduğunu göstermektedir. Ancak negatif çarpıklığın gücü maddelere göre değişmektedir.

Madde	Çarpıklık	Dağılım Yorumu
Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir	-1.720	Çok güçlü olumlu yığılma; çocuk sahibi olmanın aile için zorunlu görülmediğini gösterir.

Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur	-1.645	Evlat edinme yoluyla aile oluşumu çok güçlü kabul görmektedir.
Duygusal bağ aile olmanın temelidir	-1.446	Aile tanımında duygusal bağ çok güçlü biçimde öne çıkmaktadır.
Kan bağı olmadan da aile olunur	-1.348	Kan bağı dışı aile kabulü güçlüdür.
Kardeşlerin birlikte yaşadığı ev bir ailedir	-1.255	Kardeş temelli haneler aile olarak geniş ölçüde kabul edilmektedir.
Büyükanne ve büyükbabıyla yaşamak da aile ile yaşamaktır	-1.020	Büyük ebeveynlerle yaşama aile biçimi olarak güçlü destek görmektedir.
Aile yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşmaz	-0.819	Çekirdek aile dışı aile kabulü vardır; ancak daha dağınık yanıtlar görülmektedir.
Aile tanımı zamanla değişebilir	-0.710	Aile tanımının değişebilirliği kabul edilir; fakat tam uzlaşma yoktur.
Geniş aile yapıları aile bütünlüğünü artırır	-0.439	Destek orta düzeydedir; yanıtlar daha dengelidir.
Tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişkiler kurulabilir	-0.271	En zayıf olumlu yığılma; tek ebeveynli aile konusunda kararsızlık yüksektir.

Yorum:

Çarpıklık değerleri, temanın içinde iki farklı düzey olduğunu göstermektedir. **Çocuksuz çiftler, evlat edinme, duygusal bağ ve kan bağı olmadan aile olma** maddelerinde yanıtlar çok güçlü biçimde yüksek puanlarda toplanmıştır. Buna karşılık **tek ebeveynli aileler ve geniş aile bütünlüğü** maddelerinde yanıtlar daha dengeli dağılmıştır. Bu nedenle tema genel olarak kapsayıcıdır; ancak kapsayıcılık tüm alternatif aile biçimlerine aynı güçte yayılmamaktadır.

9. En Kritik Bulguların Granüler Yorumu**9.1. Aile tanımı biyolojiden ilişkiselliğe doğru genişliyor**

Bu temanın en güçlü bulgusu, aile olmanın yalnızca biyolojik bağ, çocuk sahibi olma veya klasik anne-baba-çocuk yapısıyla sınırlandırılmadığıdır. Özellikle şu maddeler bunu açık biçimde göstermektedir:

Madde	Ortalama	5-7 Yüksek Destek
Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir	6.20	%86.3
Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur	6.14	%84.6
Duygusal bağ aile olmanın temelidir	6.04	%83.7
Kan bağı olmadan da aile olunur	5.95	%80.6

Bu tablo, aile tanımında **biyolojik bağdan ilişkiyel bağa doğru güçlü bir genişleme** olduğunu göstermektedir. Katılımcılar açısından aile, yalnızca kan bağıyla oluşan bir kurum değildir; sevgi, bakım, bağlılık ve duygusal yakınlık gibi unsurlar aile olmanın temel koşulları olarak görülmektedir.

Bu nedenle tema, aile tanımında **ilişkiyel dönüşüm** olduğunu göstermektedir:

Aile, doğumla verilen bir yapı olmaktan çok, bağ kurarak oluşturulan bir ilişki alanı olarak görülmektedir.

9.2. Çocuk sahibi olmamak aile olmayı ortadan kaldırmıyor

“Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir” maddesi temanın en yüksek ortalamasına sahiptir. Bu sonuç çok önemlidir çünkü geleneksel aile anlayışında aile çoğu zaman evlilik ve çocuk sahibi olma üzerinden tanımlanır. Ancak bu veride katılımcılar çocuk sahibi olmayan çiftleri de çok güçlü biçimde aile olarak kabul etmektedir.

Bu bulgu, aile tanımında çocuk merkezliliğin azaldığını göstermektedir. Aile olmak, yalnızca ebeveynlik veya çocuk yetiştirme işlevine indirgenmemektedir. Çiftler arasındaki bağlılık, ortak yaşam ve duygusal ilişki de aile olmak için yeterli görülmektedir.

9.3. Evlat edinme ve kan bağı dışı aile kabulü çok güçlü

“Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur” ve **“Kan bağı olmadan da aile olunur”** maddeleri çok yüksek destek almıştır. Bu iki madde birlikte düşünüldüğünde, katılımcıların aileyi biyolojik soy bağıyla sınırlamadığı açıkça görülmektedir.

Aile Olmanın Geleneksel Ölçütü	Verinin Gösterdiği Yeni Ölçüt
Kan bağı	Duygusal bağ
Biyolojik ebeveynlik	Bakım ve sahiplenme
Soy devamlılığı	Aidiyet ve ilişki
Çocuk üzerinden aile	Bağlılık üzerinden aile
Doğuştan gelen aile	Kurulan ve seçilen aile

Bu sonuç, aile kavramının daha kapsayıcı ve sosyal olarak kurulmuş bir ilişki biçimi olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

9.4. Tek ebeveynli ailelere yönelik kabul daha zayıf ve kararsız

Tema genel olarak alternatif aile yapılarına oldukça açık bir tutum göstermesine rağmen, **tek ebeveynli aileler** maddesi belirgin biçimde daha düşük kalmıştır. Bu maddeye katılımın yalnızca **%50.7** düzeyinde yüksek destek vermesi, diğer güçlü maddelerle kıyaslandığında ciddi bir farktır.

Bu durum, tek ebeveynli ailelerin sosyal kabulünün diğer alternatif aile biçimlerine göre daha karmaşık olduğunu düşündürmektedir. Katılımcılar çocuksuz çiftleri, evlat edinmiş aileleri veya kan bağı olmayan aileleri rahatlıkla kabul ederken, tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişki kurulabilirliği konusunda daha fazla tereddüt taşımaktadır.

Bunun nedeni doğrudan veriden çıkarılamaz; ancak olası açıklamalar şunlar olabilir:

Olası Açıklama	Yorum
İki ebeveynli yapının ideal görülmesi	Tek ebeveynli aile "eksik" aile gibi algılanabilir.
Ekonomik ve bakım yükü kaygısı	Sağlıklı ilişki kurma kapasitesi ebeveyn yüküyle ilişkilendirilebilir.
Toplumsal stigma	Tek ebeveynli ailelere yönelik önyargılar devam ediyor olabilir.
Çocuk gelişimi kaygısı	Tek ebeveynli ailelerde çocukların daha dezavantajlı olacağı varsayılabilir.

Bu yorumlar ihtiyatlıdır; çünkü veri yalnızca tutum düzeyini göstermektedir. Ancak sonuç açıktır: **Tek ebeveynli ailelere yönelik destek vardır, fakat güçlü ve net değildir.**

9.5. Geniş aile kabul ediliyor, ama bütünlüğü artırdığı fikri tartışmalı

"Geniş aile yapıları aile bütünlüğünü artırır" maddesinin ortalaması **4.82**'dir. Bu, orta-yüksek düzeyde bir destektir; ancak güçlü bir uzlaşma değildir. Bu madde, geniş aileye yönelik algının çift yönlü olduğunu göstermektedir.

Geniş aile bazı katılımcılar için dayanışma, destek, kuşaklararası bağ ve aidiyet anlamına gelebilir. Ancak diğer katılımcılar için geniş aile; müdahale, özel alan kaybı, kuşak çatışması, karar alma sorunları veya bireysel sınırların zayıflaması anlamına da gelebilir.

Bu sonuç, önceki "**Bireysel Sınırlar ve Özerklik**" temasıyla birlikte okunduğunda daha anlamlıdır. Katılımcılar aile desteğini önemsemekte, fakat bireysel sınırların korunmasını da istemektedir. Bu nedenle geniş aile, otomatik olarak daha güçlü aile bütünlüğü anlamına gelmemektedir.

10. Akademik Yorum

Alternatif Aile Yapılarına Yönelik Tutum teması, katılımcıların aile kavramını klasik çekirdek aile modeliyle sınırlamadığını ve aileyi daha kapsayıcı, ilişkisel ve duygusal bağ temelli biçimde değerlendirdiğini göstermektedir. Tema ortalamasının **5.55 / 7** olması, alternatif aile yapılarına yönelik genel kabulün güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. En yüksek destek, çocuk sahibi olmayan çiftlerin de aile sayılması, evlat edinmiş bireylerin aile oluşturması, kan bağı olmadan da aile olunabilmesi ve duygusal bağın aile olmanın temeli olduğu maddelerinde görülmektedir. Bu sonuç, aile tanımının biyolojik bağ, soy devamlılığı ve çocuk sahibi olma gibi geleneksel ölçütlerden uzaklaşarak daha çok duygusal bağlılık, bakım, aidiyet ve ilişkisellik üzerinden kurulduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte, tüm alternatif aile biçimleri aynı düzeyde kabul görmemektedir. Tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişkiler kurulabileceği maddesi temanın en düşük ortalamasına sahiptir ve bu maddede kararsızlık oldukça yüksektir. Bu durum, tek ebeveynli ailelere yönelik sosyal kabulün diğer alternatif aile biçimlerine kıyasla daha temkinli olduğunu göstermektedir. Benzer biçimde, geniş aile yapılarının aile bütünlüğünü artıracığı görüşü de güçlü bir uzlaşma üretmemektedir. Bu bulgu, geniş aile yapılarının bir yandan dayanışma ve destek sağlayabileceği, diğer yandan bireysel sınırlar, karar alma ve kuşaklararası gerilimler nedeniyle her zaman bütünleştirici görülmediği şeklinde yorumlanabilir.

Cinsiyet kısımları, kadınların alternatif aile yapılarını genel olarak erkeklerden daha güçlü biçimde kabul ettiğini göstermektedir. Kadınlar özellikle çocuksuz çiftlerin aile sayılması, evlat edinme yoluyla aile kurulması, kan bağı olmadan aile olunması ve duygusal bağın aile olmanın temeli olduğu maddelerinde erkeklerden daha yüksek ortalamalara sahiptir. Bu durum, kadınların aileyi biyolojik ve yapısal ölçütlerden ziyade ilişkisel ve duygusal bağ üzerinden tanımlama eğiliminin daha güçlü olduğunu düşündürmektedir. Erkekler ise geniş aile yapılarının aile bütünlüğünü artırdığı maddesinde kadınlardan daha yüksek puan vermiştir; bu da erkeklerin geleneksel/geniş aile bütünlüğü fikrine kadınlardan biraz daha yakın olabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak bu tema, aile kavramında güçlü bir **kapsayıcı genişleme** olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcılar için aile artık yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşan biyolojik bir birim değildir. Aile; duygusal bağ, bakım, aidiyet, birlikte yaşam, seçilmiş bağlar ve sosyal sahiplenme üzerinden de kurulabilen bir ilişki alanıdır. Ancak bu kapsayıcılık, tek ebeveynli aileler ve geniş aile bütünlüğü gibi bazı alanlarda daha temkinli ve tartışmalıdır. Bu nedenle tema, genel olarak modern ve kapsayıcı bir aile anlayışına işaret etmekle birlikte, bazı alternatif aile biçimlerinde toplumsal çekincelerin hâlâ sürdüğünü göstermektedir.

11. Tema Sonuç Paragrafı

Alternatif Aile Yapılarına Yönelik Tutum teması, katılımcıların aile kavramını klasik çekirdek aile modeliyle sınırlamadığını ve aileyi daha geniş, kapsayıcı ve duygusal bağ temelli biçimde değerlendirdiğini göstermektedir. Tema ortalamasının **5.55 / 7** olması, alternatif aile yapılarına yönelik genel kabulün yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. En güçlü destek, çocuk sahibi olmayan çiftlerin de aile sayılması, evlat edinmiş bireylerin aile oluşturması, kan bağı olmadan da aile olunması ve duygusal bağın aile olmanın temeli olduğu maddelerinde görülmüştür. Buna karşılık, tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişkiler kurulabileceği görüşü temanın en düşük ortalamasına sahiptir ve bu konuda kararsızlık yüksektir. Geniş aile yapılarının aile bütünlüğünü artırdığı görüşü de orta düzeyde desteklenmektedir; ancak güçlü bir uzlaşma üretmemektedir. Cinsiyet kısımlarında kadınların özellikle biyolojik bağ ve çocuk sahibi olma dışındaki aile biçimlerine erkeklerden daha yüksek destek verdiği görülmektedir. Genel olarak tema, aile tanımının biyolojik ve geleneksel sınırları aşarak duygusal bağ, bakım, aidiyet ve ilişkisellik temelinde genişlediğini göstermektedir.

Kısa Sonuç

Bu tema için ana bulgu şudur: **Katılımcılar aileyi artık yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşan biyolojik çekirdek yapı olarak görmüyor; aileyi duygusal bağ, bakım, aidiyet, evlat edinme, kan bağı dışı ilişki ve birlikte yaşam üzerinden daha geniş biçimde tanımlıyor.**

Ancak bu kapsayıcılık her alanda aynı güçte değildir. **Çocuksuz çiftler, evlat edinme, kan bağı olmadan aile olma ve duygusal bağ** çok güçlü kabul görünürken; **tek ebeveynli aileler ve geniş aile yapılarının bütünlüğü artırdığı** düşüncesi daha kararsız ve tartışmalıdır. Bu nedenle tema, genel olarak **modern, kapsayıcı ve ilişkisel aile tanımına geçişi** göstermektedir; fakat bazı aile biçimlerinde toplumsal çekincelerin devam ettiğini de ortaya koymaktadır.

Tema 8: Ailenin Eğitsel Rolü**1. Standart Tema Özet Tablosu**

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Ailenin Eğitsel Rolü
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	5.92 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%49.20
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5–7 yanıtları	%81.57
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6–7 yanıtları	%63.80
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%13.01
Ortalama düşük destek oranı, yani 1–3 yanıtları	%5.43
Genel yorum	Katılımcılar ailenin eğitim sürecindeki rolünü çok güçlü biçimde desteklemektedir. En güçlü vurgu ev içi eğitimin okul kadar önemli olması, öğrenmenin teşvik edilmesi, okul hayatına ilgi gösterilmesi ve okul dışı öğrenme fırsatları sunulması üzerindedir. Ailenin eğitim sürecine doğrudan katılması ise görece daha temkinli destek görmektedir.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek	Yorum
1	Aile akademik başarıda belirleyici bir etkidir	5.77	6	7	%43.8	%80.3	%13.1	%6.6	Akademik başarıda aile etkisi güçlü biçimde kabul edilmektedir.
2	Aile çocuklarının eğitimine yön vermelidir	5.71	6	7	%43.7	%77.3	%15.6	%7.1	Ailenin eğitim yönlendirmesi yüksek destek görmektedir; ancak doğrudan yön verme konusunda sınırlı bir kararsızlık vardır.
3	Ev içi eğitim okul kadar önemlidir	6.28	7	7	%66.6	%87.9	%8.7	%3.4	Temanın en güçlü maddelerinden biridir; eğitim yalnızca okul kurumuna bırakılmamaktadır.
4	Aile öğrenmeyi teşvik etmelidir	6.28	7	7	%66.2	%87.5	%9.7	%2.8	Öğrenme motivasyonunda ailenin teşvik edici rolü çok güçlü desteklenmektedir.
5	Aile çocuklarının okul hayatına ilgi göstermelidir	6.25	7	7	%65.5	%87.2	%9.6	%3.2	Okul hayatına aile ilgisi neredeyse genel kabul görmektedir.
6	Aile okul dışı öğrenme fırsatları sunmalıdır	6.25	7	7	%64.0	%87.8	%9.0	%3.2	Ailenin eğitim rolü okul dışı öğrenme olanaklarını da kapsamaktadır.
7	Aile eğitimde disiplin ve motivasyon sağlar	6.09	7	7	%55.3	%85.4	%11.1	%3.6	Aile, eğitimde düzen, disiplin ve motivasyon kaynağı olarak görülmektedir.
8	Aile akademik hedeflerin belirlenmesinde aktiftir	5.75	6	7	%43.6	%79.5	%14.5	%6.1	Akademik hedef belirlemede aile katılımı yüksek destek almaktadır.

9	Aile eğitim sürecine doğrudan katılmalıdır	5.28	5	7	%30.0	%69.2	%20.2	%10.6	Temanın en düşük maddesidir; doğrudan katılım desteklenir ama sınırları konusunda kararsızlık vardır.
10	Aile desteği olmadan eğitimde başarı zorlaşır	5.53	6	7	%33.3	%75.7	%17.5	%6.9	Aile desteğinin eğitim başarısı için önemli olduğu kabul edilmektedir; fakat başarı yalnızca aile desteğine bağlanmamaktadır.

3. En Güçlü Eğitsel Rol Alanları

Sıra	En Güçlü Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
1	Ev içi eğitim okul kadar önemlidir	6.28	%66.6	%87.9
2	Aile öğrenmeyi teşvik etmelidir	6.28	%66.2	%87.5
3	Aile çocuklarının okul hayatına ilgi göstermelidir	6.25	%65.5	%87.2
4	Aile okul dışı öğrenme fırsatları sunmalıdır	6.25	%64.0	%87.8
5	Aile eğitimde disiplin ve motivasyon sağlar	6.09	%55.3	%85.4

Yorum:

Bu temada en güçlü destek, ailenin eğitimi yalnızca okula bırakmaması gerektiği fikrinde yoğunlaşmaktadır. Özellikle **ev içi eğitim, öğrenmeyi teşvik, okul hayatına ilgi ve okul dışı öğrenme fırsatları** maddelerinin çok yüksek ortalamalara sahip olması, katılımcıların aileyi eğitim sürecinin pasif izleyicisi değil, aktif destekleyicisi olarak gördüğünü göstermektedir.

Bu bulguya göre aile, çocukların eğitiminde yalnızca maddi destek sağlayan veya sonuçları takip eden bir kurum değildir. Aile aynı zamanda öğrenme kültürünü besleyen, çocuğun okul yaşamıyla ilgilenen, ev ortamında eğitimsel değerleri sürdüren ve okul dışı gelişim fırsatları sunan temel bir aktör olarak algılanmaktadır.

4. Görece Zayıf veya Kararsız Alanlar

Sıra	Görece Zayıf Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
1	Aile eğitim sürecine doğrudan katılmalıdır	5.28	%30.0	%20.2	%10.6
2	Aile desteği olmadan eğitimde başarı zorlaşır	5.53	%33.3	%17.5	%6.9
3	Aile çocuklarının eğitimine yön vermelidir	5.71	%43.7	%15.6	%7.1
4	Aile akademik hedeflerin belirlenmesinde aktiftir	5.75	%43.6	%14.5	%6.1
5	Aile akademik başarıda belirleyici bir etkidir	5.77	%43.8	%13.1	%6.6

Yorum:

Görece zayıf maddeler, ailenin eğitimdeki rolünün **doğrudan müdahale, akademik hedef belirleme, yön verme ve başarı üzerinde belirleyicilik** gibi daha aktif/denetleyici boyutlarında toplanmaktadır. Bu maddelerin ortalamaları yine yüksektir; ancak ev içi eğitim, teşvik ve okul hayatına ilgi maddeleri kadar güçlü değildir.

Bu ayrım çok önemlidir: Katılımcılar ailenin eğitimde **teşvik edici, ilgili, destekleyici** ve **fırsat sunucu** rolünü çok güçlü biçimde desteklemektedir. Buna karşılık ailenin eğitim sürecine **doğrudan katılması**, çocuğun akademik hedeflerini aktif biçimde belirlemesi veya eğitime fazla yön vermesi gibi daha müdahaleci alanlarda daha temkinli bir tutum vardır.

5. Temanın İç Yapısı: Alt Boyutlara Göre Yorum

5.1. Ev İçi Eğitim ve Öğrenme Kültürü

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Ev içi eğitim okul kadar önemlidir	6.28	%66.6	%87.9	%3.4
Aile öğrenmeyi teşvik etmelidir	6.28	%66.2	%87.5	%2.8

Bu alt boyut, temanın en güçlü çekirdeğini oluşturmaktadır. Katılımcılar eğitimi yalnızca okulda gerçekleşen kurumsal bir süreç olarak görmemektedir. Ev, çocuğun öğrenme alışkanlığı, merak duygusu, çalışma disiplini ve eğitimsel motivasyonunun şekillendiği temel alanlardan biri olarak görülmektedir.

Yorum:

Bu sonuç, aile ortamının eğitim başarısındaki kültürel ve psikolojik rolünü güçlü biçimde ortaya koymaktadır. Aile içinde öğrenmenin teşvik edilmesi, çocuğun yalnızca ders başarısını değil, öğrenmeye yönelik genel tutumunu da etkileyen bir unsur olarak algılanmaktadır. Bu nedenle katılımcılar, okulun öğretim işlevi ile ailenin öğrenme kültürü oluşturma işlevini birbirini tamamlayan iki alan olarak görmektedir.

5.2. Okul Hayatına İlgi ve Okul Dışı Fırsatlar

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Aile çocuklarının okul hayatına ilgi göstermelidir	6.25	%65.5	%87.2	%3.2

Aile okul dışı öğrenme fırsatları sunmalıdır	6.25	%64.0	%87.8	%3.2

Bu alt boyut da çok güçlüdür. Katılımcılar ailenin okul hayatına ilgisiz kalmaması gerektiğini düşünmektedir. Aynı zamanda eğitim, yalnızca okul dersleriyle sınırlı görülmemekte; aileden okul dışı öğrenme fırsatları sunması beklenmektedir.

Yorum:

Bu bulgu, ailenin eğitim rolünün iki yönlü olduğunu gösterir:

Ailenin Rolü	Anlamı
Okul hayatına ilgi göstermek	Çocuğun okul deneyimini takip etmek, önemsemek, desteklemek
Okul dışı öğrenme fırsatları sunmak	Ders dışı gelişim, kültürel etkinlik, beceri, merak ve deneyim alanları sağlamak

Bu nedenle aile, yalnızca okul performansının izleyicisi değil, çocuğun öğrenme ekosisteminin kurucu parçalarından biridir.

5.3. Disiplin, Motivasyon ve Akademik Başarı

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr
Aile eğitimde disiplin ve motivasyon sağlar	6.09	%55.3	%85.4	%11.1
Aile akademik başarıda belirleyici bir etkidir	5.77	%43.8	%80.3	%13.1
Aile desteği olmadan eğitimde başarı zorlaşır	5.53	%33.3	%75.7	%17.5

Bu alt boyut, ailenin eğitim başarısı üzerindeki etkisini göstermektedir. Katılımcılar aileyi akademik başarıda güçlü bir etken, disiplin ve motivasyon kaynağı olarak görmektedir. Ancak “**Aile desteği olmadan eğitimde başarı zorlaşır**” maddesinde destek daha sınırlıdır. Bu durum, katılımcıların aile desteğini çok önemli gördüğünü; fakat başarıyı tamamen aile desteğine bağımlı açıklamadığını düşündürmektedir.

Yorum:

Aile, başarı için önemli bir kolaylaştırıcıdır; ancak tek belirleyici değildir. Bu sonuç, eğitim başarısının aile, okul, bireysel çaba, ekonomik kaynaklar, öğretmen niteliği ve sosyal çevre gibi çoklu etkenlerle oluştuğunu kabul eden daha dengeli bir anlayışa işaret eder.

5.4. Yön Verme, Hedef Belirleme ve Doğrudan Katılım

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek
Aile çocuklarının eğitimine yön vermelidir	5.71	%43.7	%77.3	%15.6	%7.1
Aile akademik hedeflerin belirlenmesinde aktiftir	5.75	%43.6	%79.5	%14.5	%6.1
Aile eğitim sürecine doğrudan katılmalıdır	5.28	%30.0	%69.2	%20.2	%10.6

Bu alt boyut, temanın en tartışmalı kısmıdır. Aile yön vermeli ve hedef belirlemede aktif olmalıdır düşüncesi yüksek destek görse de, **doğrudan katılım** ifadesi daha düşük destek almıştır. Bu, aile katılımının sınırları konusunda bir hassasiyet olduğunu göstermektedir.

Yorum:

Katılımcılar ailenin eğitimde tamamen pasif kalmasını istememektedir. Ancak doğrudan katılımın ne kadar ileri gideceği konusunda daha temkinlidir. Aile çocuğun eğitimini desteklemeli, teşvik etmeli ve gerektiğinde yön göstermelidir; fakat bu rol çocuğun akademik özzerkliliğini, öğretmenin alanını veya okulun pedagojik işleyişini aşırı biçimde belirleyen bir müdahaleye dönüşmemelidir.

Bu nedenle bu alt boyutun en doğru yorumu şudur:

Aile eğitimde aktif olmalıdır; fakat bu aktiflik destekleyici ve rehberlik edici sınırlar içinde kalmalıdır.

6. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Kadın-Erkek Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Aile akademik başarıda belirleyici bir etkidir	5.58	5.84	+0.26	%38.8	%45.6	Kadınlar ailenin akademik başarıdaki etkisini daha güçlü görmektedir.
Aile çocuklarının eğitimine yön vermelidir	5.53	5.78	+0.25	%38.1	%45.7	Kadınlar aile yönlendirmesine daha fazla destek vermektedir.
Ev içi eğitim okul kadar önemlidir	6.00	6.38	+0.38	%53.4	%71.4	Kadınlarda ev içi eğitimin önemi çok daha güçlü vurgulanmaktadır.
Aile öğrenmeyi teşvik etmelidir	5.99	6.38	+0.39	%54.1	%70.6	Kadınlar öğrenmeyi teşvik rolünü daha güçlü desteklemektedir.
Aile çocuklarının okul hayatına ilgi göstermelidir	6.01	6.34	+0.33	%53.4	%69.9	Kadınlarda okul hayatına aile ilgisi daha yüksek önem taşımaktadır.

Aile okul dışı öğrenme fırsatları sunmalıdır	6.00	6.34	+0.34	%51.9	%68.4	Kadınlar okul dışı öğrenme fırsatlarını daha fazla desteklemektedir.
Aile eğitimde disiplin ve motivasyon sağlar	5.86	6.17	+0.31	%45.1	%59.0	Kadınlar aileyi motivasyon ve disiplin kaynağı olarak daha güçlü görmektedir.
Aile akademik hedeflerin belirlenmesinde aktiftir	5.60	5.81	+0.21	%36.6	%46.1	Kadınlar akademik hedeflerde aile aktifliğini biraz daha fazla desteklemektedir.
Aile eğitim sürecine doğrudan katılmalıdır	5.20	5.31	+0.11	%28.7	%30.5	Cinsiyet farkı düşüktür; iki grupta da görece temkinli destek vardır.
Aile desteği olmadan eğitimde başarı zorlaşır	5.32	5.61	+0.29	%30.6	%34.3	Kadınlar aile desteğinin başarıdaki rolünü daha güçlü vurgulamaktadır.

7. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

7.1. Genel cinsiyet deseni

Bu temada kadınların genel ortalaması erkeklerden daha yüksektir:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	5.71 / 7
Kadınlar	5.99 / 7

Bu sonuç, kadın katılımcıların ailenin eğitimdeki rolünü erkekler göre daha güçlü ve daha merkezi gördüğünü göstermektedir. Erkeklerin ortalamaları da oldukça yüksektir; dolayısıyla bu tema yalnızca kadınlar tarafından desteklenen bir tema değildir. Ancak kadınlarda özellikle **ev içi eğitim, öğrenmeyi teşvik, okul hayatına ilgi, okul dışı öğrenme fırsatları** ve **disiplin-motivasyon sağlama** maddelerinde destek çok daha yoğunlaşmıştır.

7.2. Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Farkın Yönü	Fark
1	Aile öğrenmeyi teşvik etmelidir	5.99	6.38	Kadınlar daha yüksek	0.39
2	Ev içi eğitim okul kadar önemlidir	6.00	6.38	Kadınlar daha yüksek	0.38
3	Aile okul dışı öğrenme fırsatları sunmalıdır	6.00	6.34	Kadınlar daha yüksek	0.34
4	Aile çocuklarının okul hayatına ilgi göstermelidir	6.01	6.34	Kadınlar daha yüksek	0.33
5	Aile eğitimde disiplin ve motivasyon sağlar	5.86	6.17	Kadınlar daha yüksek	0.31

Yorum:

Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler, eğitim sürecinin gündelik ve bakım temelli boyutlarıyla ilgilidir. Kadınlar, ev içi eğitim, okul hayatına ilgi gösterme, öğrenmeyi teşvik etme ve okul dışı öğrenme fırsatları sunma konularında erkeklerden daha güçlü destek vermektedir.

Bu bulgu, kadınların aile içi eğitim sorumluluğunu daha fazla içselleştirmiş olabileceğini ya da eğitim sürecinde aile desteğinin önemini daha güçlü algıladığını düşündürmektedir. Ancak bu yorum dikkatli yapılmalıdır: Veriler doğrudan bakım yükünün kimde olduğunu değil, tutumları göstermektedir. Yine de kadınların eğitsel rol maddelerine daha yüksek destek vermesi, aile içinde eğitim sorumluluğunun kadınlar tarafından daha fazla önemsendiğine işaret edebilir.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temadaki tüm maddelerde çarpıklık negatiftir. Bu, yanıtların ölçeğin üst tarafında yoğunlaştığını ve ailenin eğitsel rolüne yönelik tutumların güçlü biçimde olumlu olduğunu göstermektedir. Özellikle ev içi eğitim, öğrenmeyi teşvik, okul hayatına ilgi ve okul dışı öğrenme fırsatları maddelerinde negatif çarpıklık oldukça yüksektir.

Madde	Çarpıklık	Dağılım Yorumu
Ev içi eğitim okul kadar önemlidir	-1.886	Çok güçlü olumlu yığılma; ev içi eğitimin önemi geniş uzlaşıyla kabul edilmektedir.
Aile öğrenmeyi teşvik etmelidir	-1.875	Öğrenmeyi teşvik etme rolünde çok güçlü destek vardır.
Aile çocuklarının okul hayatına ilgi göstermelidir	-1.806	Okul hayatına aile ilgisi çok güçlü kabul görmektedir.
Aile okul dışı öğrenme fırsatları sunmalıdır	-1.774	Okul dışı öğrenme fırsatları sunma rolü çok güçlü desteklenmektedir.
Aile eğitimde disiplin ve motivasyon sağlar	-1.434	Disiplin ve motivasyon kaynağı olarak aile güçlü biçimde görülmektedir.
Aile akademik başarıda belirleyici bir etkenidir	-1.178	Aile akademik başarıda önemli bir etken olarak kabul edilmektedir.
Aile çocuklarının eğitimine yön vermelidir	-1.044	Eğitim yönlendirmesine destek yüksektir; ancak üst maddelere göre biraz daha dağınıktır.

Aile akademik hedeflerin belirlenmesinde aktiftir	-1.010	Hedef belirlemede aile aktifliği olumlu görülmektedir.
Aile desteği olmadan eğitimde başarı zorlaşır	-0.772	Aile desteği önemli görülür; fakat başarı tamamen aileye bağlanmamaktadır.
Aile eğitim sürecine doğrudan katılmalıdır	-0.704	En zayıf negatif çarpıklık; doğrudan katılımı daha fazla kararsızlık vardır.

Yorum:

Çarpıklık değerleri temanın genel yapısını net biçimde göstermektedir. Ailenin eğitimde **teşvik, ilgi, ev içi öğrenme ortamı** ve **fırsat sunma** rolleri çok güçlü biçimde desteklenmektedir. Buna karşılık **doğrudan katılım** ve **başarının aile desteğine bağımlılığı** maddelerinde yanıtlar daha dengeli dağılmıştır. Bu da ailenin eğitsel rolünün güçlü ama sınırsız bir müdahale yetkisi olarak görülmediğini göstermektedir.

9. En Kritik Bulguların Granüler Yorumu**9.1. Eğitim yalnızca okulun görevi olarak görülüyor**

Temanın en güçlü bulgularından biri, **“Ev içi eğitim okul kadar önemlidir”** maddesine verilen çok yüksek destektir. Bu madde, aile ve okul arasındaki iş bölümüne ilişkin önemli bir ipucu sunmaktadır. Katılımcılar okulun eğitimdeki önemini reddetmemekte; fakat eğitimin yalnızca okulda gerçekleşen bir süreç olmadığını da güçlü biçimde kabul etmektedir.

Eğitim Alanı	Katılımcı Algısı
Okul	Resmî öğretim, akademik bilgi, kurumsal eğitim
Ev	Değerler, öğrenme alışkanlığı, disiplin, motivasyon, merak, destek
Aile	Teşvik, ilgi, yönlendirme, fırsat sunma
Çocuk	Öğrenme sürecinin aktif öznesi

Bu tablo, eğitim başarısının okul-aile iş birliği üzerinden düşünüldüğünü göstermektedir.

9.2. Ailenin en güçlü rolü baskı değil, teşvik ve destek üretmektir

“Aile öğrenmeyi teşvik etmelidir” maddesi temanın en yüksek ortalamalarından birine sahiptir. Bu sonuç, ailenin eğitimdeki temel işlevinin yalnızca kontrol etmek, denetlemek veya başarı baskısı kurmak olmadığını; daha çok öğrenmeye istek uyandırmak, çocuğu motive etmek ve gelişim fırsatlarını desteklemek olduğunu göstermektedir.

Bu bulgu, önceki **“Bireysel Sınırlar ve Özerklik”** temasıyla da uyumludur. Katılımcılar aileyi baskı kuran bir yapı olarak değil, rehberlik eden ve destekleyen bir yapı olarak görmek istemektedir. Eğitim alanında da benzer biçimde aile, çocuğun öğrenmesini zorlayan değil, öğrenme isteğini güçlendiren bir aktör olarak idealize edilmektedir.

9.3. Okul dışı öğrenme, aile sorumluluğunun parçası olarak görülüyor

“Aile okul dışı öğrenme fırsatları sunmalıdır” maddesi çok yüksek destek almıştır. Bu sonuç, katılımcıların eğitim anlayışının yalnızca ders, sınav ve okul performansına indirgenmediğini göstermektedir. Okul dışı öğrenme; kültürel etkinlikler, sanat, spor, kitap okuma, teknoloji kullanımı, dil öğrenimi, sosyal beceriler, gezi, deneysel öğrenme veya farklı beceri alanları gibi geniş bir gelişim alanını çağrıştırabilir.

Yorum:

Aile, çocukların sadece okul başarısından değil, çok yönlü gelişiminden de sorumlu görülmektedir. Bu nedenle eğitim, katılımcılar açısından yalnızca akademik başarı değil, daha geniş bir öğrenme ve gelişim sürecidir.

9.4. Doğrudan katılım destekleniyor ama sınırları tartışmalı

Temanın en düşük maddesi **“Aile eğitim sürecine doğrudan katılmalıdır”** maddesidir. Bu maddeye verilen destek hâlâ yüksektir; ancak diğer maddelere göre daha düşüktür. Özellikle nötr oranının **%20.2** olması dikkat çekicidir.

Bu durum, ailenin eğitimdeki rolünün sınırlarına ilişkin bir kararsızlık olduğunu göstermektedir. Aile eğitim sürecine ilgi göstermeli, öğrenmeyi teşvik etmeli ve fırsat sunmalıdır; ancak doğrudan katılımın ne anlama geldiği belirsizleştiğinde katılımcılar daha temkinli davranmaktadır.

Bu bulgu şu ayrımı ortaya koyar:

Güçlü Desteklenen Rol	Daha Temkinli Yaklaşılan Rol
Öğrenmeyi teşvik etmek	Eğitim sürecine doğrudan müdahil olmak
Okul hayatına ilgi göstermek	Akademik süreci fazla kontrol etmek
Ev içi eğitim ortamı sağlamak	Çocuğun eğitim kararlarını belirlemek
Okul dışı fırsat sunmak	Öğretmen/okul alanına doğrudan girmek
Disiplin ve motivasyon sağlamak	Çocuğun özerkliğini aşırı sınırlamak

Bu nedenle aile katılımı güçlü biçimde desteklenmektedir; ancak bu katılımın **destekleyici, rehberlik edici ve çocuğun gelişimini güçlendirici** sınırlar içinde kalması gerektiği sezilmektedir.

9.5. Kadınlar eğitsel aile rolünü daha güçlü sahipleniyor

Cinsiyet kırılımında kadınların tüm maddelerde erkeklerden daha yüksek ortalama verdiği görülmektedir. En belirgin farklar, öğrenmeyi teşvik etme, ev içi eğitim, okul dışı öğrenme fırsatları ve okul hayatına ilgi gösterme maddelerindedir.

Bu sonuç, kadınların eğitim sürecinde aile rolünü daha güçlü vurguladığını göstermektedir. Özellikle çocukların okul hayatı, ev içi eğitim ve öğrenme motivasyonu gibi alanların kadınlar tarafından daha fazla önemsenmesi, toplumsal olarak eğitim ve bakım sorumluluğunun kadınlarla daha çok ilişkilendirilmesiyle bağlantılı olabilir. Ancak veri yalnızca tutumları gösterdiği için bu sonuç, doğrudan fiili sorumluluk dağılımı olarak okunmamalıdır.

10. Akademik Yorum

Ailenin Eğitsel Rolü teması, katılımcıların aileyi eğitim sürecinde son derece önemli ve aktif bir aktör olarak gördüğünü göstermektedir. Tema ortalamasının **5.92 / 7** olması, ailenin akademik başarı, öğrenme motivasyonu, okul hayatına ilgi, ev içi eğitim, okul dışı öğrenme fırsatları ve disiplin-motivasyon sağlama alanlarında güçlü bir rol üstlenmesi gerektiğine yönelik yaygın bir kabul bulunduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle **“Ev içi eğitim okul kadar önemlidir”**, **“Aile öğrenmeyi teşvik etmelidir”**, **“Aile çocuklarının okul hayatına ilgi göstermelidir”** ve **“Aile okul dışı öğrenme fırsatları sunmalıdır”** maddeleri çok yüksek ortalamalara sahiptir. Bu bulgular, eğitimin yalnızca okulun sorumluluğu olarak görülmediğini; ailenin de çocuğun öğrenme ortamını, motivasyonunu ve gelişim fırsatlarını şekillendiren temel bir kurum olarak algılandığını göstermektedir.

Bununla birlikte, temadaki destek her alanda aynı düzeyde değildir. Ailenin eğitimde teşvik edici, destekleyici ve fırsat sunucu rolü çok güçlü biçimde kabul edilirken, **“Aile eğitim sürecine doğrudan katılmalıdır”** maddesi daha düşük ortalamaya sahiptir. Bu durum, katılımcıların aile katılımını desteklediğini; ancak bu katılımın sınırları konusunda daha temkinli olduğunu göstermektedir. Aile, çocuğun eğitimini takip eden, öğrenmeyi teşvik eden, okul dışı fırsatlar sunan ve motivasyon sağlayan bir aktör olarak güçlü biçimde kabul edilmekte; fakat eğitim sürecine doğrudan müdahale eden ya da çocuğun akademik alanını aşırı belirleyen bir aktör olarak daha sınırlı kabul görmektedir. Bu yönüyle tema, **destekleyici aile katılımı** ile **müdahaleci aile katılımı** arasında önemli bir ayrım üretmektedir.

Cinsiyete göre analiz, kadınların ailenin eğitsel rolüne erkeklerden daha yüksek destek verdiğini göstermektedir. Kadınlar özellikle ev içi eğitim, öğrenmeyi teşvik, okul hayatına ilgi gösterme, okul dışı öğrenme fırsatları sunma ve eğitimde disiplin-motivasyon sağlama maddelerinde daha yüksek ortalamalara sahiptir. Bu bulgu, kadınların eğitim sürecinde aile desteğinin önemini daha güçlü algıladığını düşündürmektedir. Erkeklerin de tüm maddelerde yüksek destek vermesi, temanın genel olarak toplumda güçlü bir ortak kabul ürettiğini göstermektedir; ancak kadınlarda bu kabul daha yoğun ve daha uç düzeyde ifade edilmektedir.

Sonuç olarak, bu tema aileyi eğitim sürecinin tamamlayıcı değil, kurucu aktörlerinden biri olarak konumlandırmaktadır. Katılımcılara göre aile; öğrenmeyi teşvik eden, ev içi eğitim ortamı oluşturan, çocuğun okul hayatına ilgi gösteren, okul dışı öğrenme imkânları sunan, disiplin ve motivasyonu sağlayan güçlü bir destek sistemidir. Ancak bu rol, sınırsız müdahale ya da akademik kararların tamamen aile tarafından belirlenmesi anlamına gelmemektedir. Bu nedenle tema, **eğitimde aktif fakat rehberlik edici aile modelini** ortaya koymaktadır.

11. Tema Sonuç Paragrafı

Ailenin Eğitsel Rolü teması, katılımcıların aileyi çocukların eğitim sürecinde çok önemli, destekleyici ve yönlendirici bir aktör olarak gördüğünü göstermektedir. Tema ortalamasının **5.92 / 7** olması, ailenin eğitimdeki rolüne ilişkin güçlü bir olumlu tutuma işaret etmektedir. En yüksek destek, ev içi eğitimin okul kadar önemli olması, ailenin öğrenmeyi teşvik etmesi, çocukların okul hayatına ilgi göstermesi ve okul dışı öğrenme fırsatları sunması maddelerinde görülmüştür. Buna karşılık, ailenin eğitim sürecine doğrudan katılması maddesi temanın en düşük ortalamasına sahiptir; bu durum aile katılımının desteklendiğini, ancak müdahalenin sınırları konusunda daha temkinli bir yaklaşım bulunduğunu göstermektedir. Cinsiyet kırılımında kadınların tüm maddelerde erkeklerden daha yüksek destek verdiği görülmektedir. Genel olarak tema, eğitimin yalnızca okulun görevi olarak algılanmadığını; ailenin öğrenme kültürü, motivasyon, disiplin, okul ilgisi ve gelişim fırsatları açısından temel bir destek sistemi olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Kısa Sonuç

Bu tema için ana bulgu şudur: **Katılımcılar aileyi eğitim sürecinin çok güçlü bir parçası olarak görüyor; özellikle ev içi eğitim, öğrenmeyi teşvik, okul hayatına ilgi ve okul dışı fırsatlar konularında aileye yüksek sorumluluk yüklüyor.**

Ancak aile rolü sınırsız müdahale anlamına gelmiyor. **Aile desteklemeli, teşvik etmeli, fırsat sunmalı ve rehberlik etmeli; fakat eğitim sürecine doğrudan ve kontrolcü biçimde katılma konusunda daha dikkatli olmalıdır.** Bu nedenle tema, **eğitimde aktif, destekleyici ve rehberlik eden aile modelini** göstermektedir.

Tema 9: Ailenin Ekonomik Rolü**1. Standart Tema Özet Tablosu**

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Ailenin Ekonomik Rolü
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	5.83 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%45.60
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5–7 yanıtları	%80.76
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6–7 yanıtları	%65.13
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%14.95
Ortalama düşük destek oranı, yani 1–3 yanıtları	%4.31
Genel yorum	Katılımcılar ailenin ekonomik güven, maddi dayanışma, çocukların yaşam olanakları ve aile bireyleri arası destek açısından çok güçlü bir role sahip olduğunu düşünmektedir. En yüksek destek, ailenin maddi olanaklarının çocukların yaşamını etkilemesi, aile bireylerinin birbirine maddi destek sağlaması ve ailenin ekonomik güven vermesi maddelerinde görülmektedir.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek	Yorum
1	Aile bireyleri maddi sorumlulukları paylaşmalıdır	5.82	6	7	%43.6	%81.8	%13.8	%4.5	Maddi sorumluluğun tek kişiye değil aile bireyelerine yayılması güçlü biçimde desteklenmektedir.
2	Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarını ailesi karşılamalıdır	5.51	6	7	%34.3	%75.1	%18.3	%6.7	Öğrencinin temel ihtiyaçlarında aile desteği güçlüdür; ancak diğer maddelere göre daha fazla kararsızlık vardır.
3	Aile bireyleri birbirine maddi destek sağlamalıdır	6.06	7	7	%52.8	%85.0	%11.6	%3.5	Aile içi maddi yardımlaşma çok güçlü bir norm olarak görülmektedir.
4	Aile ekonomik olarak güven vermelidir	6.04	7	7	%52.7	%85.4	%11.5	%3.2	Ailenin ekonomik güven kaynağı olması güçlü biçimde beklenmektedir.
5	Ailenin maddi olanakları çocukların yaşamını etkiler	6.16	7	7	%59.1	%87.0	%10.0	%3.1	Temanın en yüksek maddesidir; ekonomik kaynakların çocuk yaşamı üzerindeki etkisi çok güçlü kabul edilmektedir.
6	Ailede geçim aile bireyelerinin ortak sorumluluğudur	5.76	6	7	%45.2	%77.7	%16.5	%5.9	Geçimin ortak sorumluluk olduğu görüşü güçlü destek almaktadır.
7	Öğrenci çalışsa bile ailesi destek sunmalıdır	5.67	6	7	%40.9	%76.3	%17.0	%6.8	Öğrencinin çalışması aile desteği ihtiyacını ortadan kaldırmamaktadır.

8	Aile çocuklarına ekonomik yük yüklememelidir	5.60	6	7	%40.3	%75.6	%16.6	%7.9	Çocuklara ekonomik yük aktarılmaması güçlü destek görür; ancak bu madde görece daha fazla düşük destek içerir.
9	Ailenin tasarruf alışkanlıkları bireyleri etkiler	5.89	6	7	%44.6	%83.5	%12.8	%3.7	Ailenin ekonomik davranışlarının bireylerin mali tutumlarını şekillendirdiği güçlü biçimde kabul edilir.
10	Maddi destek aile içi dayanışmanın göstergesidir	5.80	6	7	%42.5	%80.2	%15.6	%4.2	Maddi yardım, aile içi bağlılık ve dayanışmanın somut göstergesi olarak görülmektedir.

3. En Güçlü Ekonomik Rol Alanları

Sıra	En Güçlü Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
1	Ailenin maddi olanakları çocukların yaşamını etkiler	6.16	%59.1	%87.0
2	Aile bireyleri birbirine maddi destek sağlamalıdır	6.06	%52.8	%85.0
3	Aile ekonomik olarak güven vermelidir	6.04	%52.7	%85.4
4	Ailenin tasarruf alışkanlıkları bireyleri etkiler	5.89	%44.6	%83.5
5	Aile bireyleri maddi sorumlulukları paylaşmalıdır	5.82	%43.6	%81.8

Yorum:

Bu temada en güçlü destek, ailenin ekonomik kaynaklarının çocukların yaşamını belirgin biçimde etkilediği ve aile içinde maddi desteğin temel bir dayanışma biçimi olduğu fikrinde yoğunlaşmaktadır. Özellikle “**Ailenin maddi olanakları çocukların yaşamını etkiler**” maddesinin en yüksek ortalamaya sahip olması, katılımcıların ekonomik koşulları aile yaşamının çevresel değil, doğrudan belirleyici bir bileşeni olarak gördüğünü göstermektedir.

Aile, burada yalnızca duygusal bir birlik değil; aynı zamanda **ekonomik güven, maddi destek, sorumluluk paylaşımı, geçim dayanışması ve tasarruf kültürü aktarımı** sağlayan bir kurum olarak konumlandırılmaktadır.

4. Görece Zayıf veya Kararsız Alanlar

Sıra	Görece Zayıf Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
1	Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarını ailesi karşılamalıdır	5.51	%34.3	%18.3	%6.7
2	Aile çocuklarına ekonomik yük yüklememelidir	5.60	%40.3	%16.6	%7.9
3	Öğrenci çalışsa bile ailesi destek sunmalıdır	5.67	%40.9	%17.0	%6.8
4	Ailede geçim aile bireylerinin ortak sorumluluğudur	5.76	%45.2	%16.5	%5.9
5	Maddi destek aile içi dayanışmanın göstergesidir	5.80	%42.5	%15.6	%4.2

Yorum:

Görece zayıf maddeler yine düşük değildir; tamamı orta-yüksek veya yüksek destek almaktadır. Ancak daha fazla kararsızlık özellikle **üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanması, öğrenci çalışsa bile ailenin destek sunması ve çocuklara ekonomik yük yüklenmemesi** maddelerinde görülmektedir.

Bu durum, katılımcıların aile desteğini güçlü biçimde benimsediğini; ancak genç yetişkinlik, öğrencilik, çalışma ve ekonomik bağımsızlık gibi alanlarda aile sorumluluğunun sınırları konusunda daha temkinli düşündüğünü göstermektedir. Başka bir ifadeyle, aile ekonomik olarak destekleyici olmalıdır; fakat bu desteğin kapsamı, süresi ve karşılıklılık düzeyi tartışmaya açıktır.

5. Temanın İç Yapısı: Alt Boyutlara Göre Yorum

5.1. Ekonomik Güven ve Çocukların Yaşam Olanakları

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Aile ekonomik olarak güven vermelidir	6.04	%52.7	%85.4	%3.2
Ailenin maddi olanakları çocukların yaşamını etkiler	6.16	%59.1	%87.0	%3.1

Bu alt boyut, temanın en güçlü çekirdeğini oluşturmaktadır. Katılımcılar ailenin ekonomik güven sağlamasını çok güçlü biçimde beklemektedir. Ayrıca ailenin maddi olanaklarının çocukların yaşamını etkilediği görüşü neredeyse genel kabul düzeyindedir.

Yorum:

Bu bulgu, ekonomik sermayenin aile yaşamındaki etkisini açıkça göstermektedir. Katılımcılar çocukların yaşam koşullarını, fırsatlarını, eğitimini, sosyal çevresini ve gelecek olanaklarını ailelerin maddi durumundan bağımsız düşünmemektedir. Dolayısıyla aile, yalnızca sevgi ve destek sağlayan bir yapı değil, aynı zamanda bireyin yaşam şanslarını belirleyen ekonomik bir zemin olarak algılanmaktadır.

5.2. Aile İçi Maddi Dayanışma

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr
Aile bireyleri birbirine maddi destek sağlamalıdır	6.06	%52.8	%85.0	%11.6
Maddi destek aile içi dayanışmanın göstergesidir	5.80	%42.5	%80.2	%15.6

Bu alt boyutta aile, ekonomik kriz veya ihtiyaç anında üyelerini yalnız bırakmayan bir dayanışma ağı olarak görülmektedir. Maddi destek yalnızca parasal bir yardım değil, aile içi bağlılığın ve sorumluluğun görünür göstergesi olarak algılanmaktadır.

Yorum:

Katılımcılar açısından aile içi maddi destek, bireysel çıkar hesabından çok **dayanışma, sahiplenme, akrabalık sorumluluğu ve karşılıklı güven** anlamı taşımaktadır. Bu yönüyle ekonomik destek, aile işlevselliğinin duygusal ve sosyal boyutlarıyla da birleşmektedir.

5.3. Ortak Sorumluluk ve Geçim Paylaşımı

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr
Aile bireyleri maddi sorumlulukları paylaşmalıdır	5.82	%43.6	%81.8	%13.8
Ailede geçim aile bireylerinin ortak sorumluluğudur	5.76	%45.2	%77.7	%16.5

Bu alt boyut, ekonomik yükün tek bir aile üyesi üzerinde toplanmaması gerektiği fikrini göstermektedir. Katılımcılar, ailede geçimi ve maddi sorumluluğu ortaklaşa üstlenme düşüncesine güçlü destek vermektedir.

Yorum:

Bu bulgu, önceki "**Geleneksel ve Modern Aile Rollerini**" temasındaki "erkek geçindirici" normuyla birlikte düşünüldüğünde önemlidir. Katılımcılar erkeğin geçim sorumluluğunu belirli ölçüde desteklese de, burada geçimin aile bireylerinin ortak sorumluluğu olduğu görüşüne de yüksek destek vermektedir. Bu, ekonomik sorumluluğun tekil ve cinsiyetçi bir role indirgenmesinden ziyade daha paylaşımcı bir aile ekonomisi anlayışına işaret eder.

5.4. Üniversite Öğrencisi, Çalışma ve Aile Desteği

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarını ailesi karşılamalıdır	5.51	%34.3	%75.1	%18.3	%6.7
Öğrenci çalışsa bile ailesi destek sunmalıdır	5.67	%40.9	%76.3	%17.0	%6.8
Aile çocuklarına ekonomik yük yüklememelidir	5.60	%40.3	%75.6	%16.6	%7.9

Bu alt boyut, genç yetişkinlik döneminde aile desteğine ilişkin beklentileri göstermektedir. Katılımcılar, üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanmasını güçlü biçimde desteklemektedir. Ayrıca öğrencinin çalışıyor olması, aile desteğinin tamamen sona ermesi için yeterli görülmemektedir.

Yorum:

Bu bulgu, üniversite öğrenciliğinin ekonomik olarak hâlâ aile desteğine ihtiyaç duyulan bir dönem olarak algılandığını göstermektedir. Çalışan öğrencinin bile aile desteği alması gerektiğine verilen destek, öğrencilik döneminde ekonomik bağımsızlığın sınırlı ve kırılgan görüldüğünü düşündürmektedir.

Ancak bu alt boyuttaki maddeler, temanın en yüksek maddeleri değildir. Bu da aile desteğinin güçlü biçimde kabul edilmesine rağmen, genç yetişkinlikte ekonomik sorumluluğun ne kadarının ailede, ne kadarının bireyde olması gerektiği konusunda bir miktar belirsizlik bulunduğunu gösterir.

5.5. Tasarruf Alışkanlıkları ve Ekonomik Sosyalleşme

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Ailenin tasarruf alışkanlıkları bireyleri etkiler	5.89	%44.6	%83.5	%3.7

Bu madde, ailenin ekonomik rolünün yalnızca para sağlamakla sınırlı olmadığını göstermektedir. Aile aynı zamanda bireyin para kullanma, tasarruf etme, harcama, ekonomik risk alma veya finansal sorumluluk geliştirme biçimini etkileyen bir öğrenme alanıdır.

Yorum:

Aile, ekonomik davranışların ilk öğrenildiği sosyal çevre olarak görülmektedir. Bu nedenle ailenin ekonomik rolü yalnızca maddi kaynak sağlama değil, **ekonomik tutum ve alışkanlık aktarımı** açısından da güçlüdür. Katılımcılar, ailede gözlenen tasarruf biçimlerinin bireylerin gelecekteki ekonomik davranışlarını etkilediğini açık biçimde kabul etmektedir.

6. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Kadın-Erkek Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Aile bireyleri maddi sorumlulukları paylaşmalıdır	5.63	5.88	+0.25	%37.7	%45.7	Kadınlar maddi sorumluluk paylaşımını daha fazla desteklemektedir.

Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarını ailesi karşılamalıdır	5.19	5.63	+0.44	%26.5	%37.1	Kadınlar öğrencinin aile tarafından desteklenmesini daha güçlü savunmaktadır.
Aile bireyleri birbirine maddi destek sağlamalıdır	5.88	6.12	+0.24	%45.5	%55.4	Kadınlar aile içi maddi yardımlaşmayı daha güçlü desteklemektedir.
Aile ekonomik olarak güven vermelidir	5.85	6.11	+0.26	%47.4	%54.6	Kadınlarda ekonomik güven beklentisi daha yüksektir.
Ailenin maddi olanakları çocukların yaşamını etkiler	5.98	6.23	+0.25	%54.1	%60.9	Kadınlar maddi olanakların çocuk yaşamına etkisini daha güçlü görmektedir.
Ailede geçim aile bireylerinin ortak sorumluluğudur	5.68	5.78	+0.10	%42.2	%46.2	Cinsiyet farkı düşüktür; iki grupta da ortak geçim sorumluluğu desteklenmektedir.
Öğrenci çalışsa bile ailesi destek sunmalıdır	5.44	5.76	+0.32	%34.0	%43.4	Kadınlar çalışan öğrenciye aile desteğini daha fazla desteklemektedir.
Aile çocuklarına ekonomik yük yüklememelidir	5.32	5.70	+0.38	%31.3	%43.5	Kadınlar çocuklara ekonomik yük yüklenmemesini daha güçlü savunmaktadır.
Ailenin tasarruf alışkanlıkları bireyleri etkiler	5.67	5.97	+0.30	%38.8	%46.6	Kadınlar aile tasarruf alışkanlıklarının etkisini daha güçlü vurgulamaktadır.
Maddi destek aile içi dayanışmanın göstergesidir	5.62	5.86	+0.24	%36.2	%44.8	Kadınlar maddi desteği dayanışma göstergesi olarak daha güçlü görmektedir.

7. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

7.1. Genel cinsiyet deseni

Bu temada kadınların genel ortalaması erkeklerden daha yüksektir:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	5.63 / 7
Kadınlar	5.90 / 7

Bu fark çok büyük olmamakla birlikte tutarlıdır: Kadınlar tüm maddelerde erkeklerden daha yüksek ortalama vermiştir. Bu durum, kadın katılımcıların aile içi ekonomik destek, güven, maddi sorumluluk paylaşımı ve çocuklara ekonomik yük yüklenmemesi konularını erkeklerden daha güçlü biçimde önemsediklerini göstermektedir.

7.2. Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Farkın Yönü	Fark
1	Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarını ailesi karşılamalıdır	5.19	5.63	Kadınlar daha yüksek	0.44
2	Aile çocuklarına ekonomik yük yüklememelidir	5.32	5.70	Kadınlar daha yüksek	0.38
3	Öğrenci çalışsa bile ailesi destek sunmalıdır	5.44	5.76	Kadınlar daha yüksek	0.32
4	Ailenin tasarruf alışkanlıkları bireyleri etkiler	5.67	5.97	Kadınlar daha yüksek	0.30
5	Aile ekonomik olarak güven vermelidir	5.85	6.11	Kadınlar daha yüksek	0.26

Yorum:

En belirgin cinsiyet farkları, özellikle **öğrenci desteği**, **çocuklara ekonomik yük yüklenmemesi**, **çalışan öğrenciye destek** ve **ekonomik güven** alanlarında görülmektedir. Kadınların bu maddelerde daha yüksek puan vermesi, aile desteğinin koruyucu ve güven sağlayıcı yönünü daha güçlü vurguladıklarını düşündürmektedir.

Bu bulgu, önceki temalardaki örüntülerle de uyumludur. Kadınlar aileyi yalnızca normatif veya otoriter bir yapı olarak değil, bireyi desteklemesi, koruması ve yük altında bırakmaması gereken bir dayanışma alanı olarak daha güçlü biçimde değerlendirmektedir.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temadaki tüm maddelerde çarpıklık değerleri negatiftir. Bu, yanıtların ölçeğin üst tarafında yoğunlaştığını ve ailenin ekonomik rolüne yönelik tutumların güçlü biçimde olumlu olduğunu göstermektedir. Ancak negatif çarpıklığın gücü maddeden maddeye değişmektedir.

Madde	Çarpıklık	Dağılım Yorumu
Ailenin maddi olanakları çocukların yaşamını etkiler	-1.511	Çok güçlü olumlu yığılma; ekonomik olanakların çocuk yaşamına etkisi geniş kabul görmektedir.
Aile bireyleri birbirine maddi destek sağlamalıdır	-1.466	Aile içi maddi yardımlaşma çok güçlü desteklenmektedir.
Aile ekonomik olarak güven vermelidir	-1.315	Ekonomik güven beklentisi yüksek düzeyde kabul edilmektedir.
Ailenin tasarruf alışkanlıkları bireyleri etkiler	-1.146	Ekonomik alışkanlıkların aileden etkilendiği güçlü biçimde kabul edilmektedir.
Maddi destek aile içi dayanışmanın göstergesidir	-1.069	Maddi destek, dayanışma göstergesi olarak olumlu görülmektedir.
Aile bireyleri maddi sorumlulukları paylaşmalıdır	-1.057	Maddi sorumluluk paylaşımı güçlü destek almaktadır.
Ailede geçim aile bireylerinin ortak sorumluluğudur	-1.010	Ortak geçim sorumluluğu desteklenmektedir.
Öğrenci çalışsa bile ailesi destek sunmalıdır	-0.914	Çalışan öğrenciye destek olumlu görülür; ancak daha dengeli dağılım vardır.
Aile çocuklarına ekonomik yük yüklememelidir	-0.876	Çocuklara yük yüklenmemesi desteklenir; ancak bazı kararsızlıklar vardır.
Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarını ailesi karşılamalıdır	-0.750	En zayıf negatif çarpıklık; öğrencinin ihtiyaçlarını kimin karşılayacağı konusunda daha fazla görüş çeşitliliği vardır.

Yorum:

Çarpıklık değerleri, temanın genel olarak güçlü destek aldığı açıkça göstermektedir. En güçlü yığılma ekonomik olanakların çocuk yaşamına etkisi, aile içi maddi destek ve ekonomik güven maddelerinde görülmektedir. Buna karşılık öğrencinin temel ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanması ve çalışan öğrenciye destek verilmesi maddelerinde yanıtlar daha dağınıktır. Bu da genç yetişkinlik döneminde aile desteğinin sınırlarının daha tartışılmalı olduğunu göstermektedir.

9. En Kritik Bulguların Granüler Yorumu**9.1. Aile, ekonomik güven kurumu olarak görülüyor**

“Aile ekonomik olarak güven vermelidir” maddesi çok yüksek ortalamaya sahiptir. Bu bulgu, katılımcıların aileden yalnızca duygusal veya sosyal destek değil, aynı zamanda ekonomik güven de beklediğini göstermektedir.

Aile, bireylerin hayatında ekonomik belirsizliğe karşı bir tür güvenlik ağı olarak algılanmaktadır. Bu güvenlik ağı, özellikle öğrencilik, çocukluk, genç yetişkinlik, işsizlik, kriz ve geçim zorluğu gibi dönemlerde önem kazanır.

Ailenin Ekonomik Güven İşlevi	Anlamı
Temel ihtiyaçların karşılanması	Barınma, beslenme, eğitim, ulaşım gibi ihtiyaçlarda destek
Ekonomik krizlerde destek	Aile bireylerinin yalnız bırakılmaması
Çocukların yaşam fırsatlarını koruma	Eğitim, sosyal olanak ve gelişim fırsatları sağlama
Psikolojik güven	Maddi desteğin duygusal güven üretmesi
Dayanışma	Aile üyelerinin birbirini maddi olarak sahiplenmesi

Bu nedenle ekonomik güven, yalnızca parasal bir mesele değil; aile içi bağlılık, güven ve dayanışma duygusunun da parçasıdır.

9.2. Maddi destek, aile içi dayanışmanın somut biçimi olarak görülüyor

“Aile bireyleri birbirine maddi destek sağlamalıdır” ve “Maddi destek aile içi dayanışmanın göstergesidir” maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların maddi yardımı aile ilişkilerinin temel bir parçası olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Bu bulgu, aile içi dayanışmanın yalnızca sevgi, ilgi veya manevi destekle sınırlı olmadığını göstermektedir. Ekonomik destek, aile bağlılığının pratik ve ölçülebilir bir biçimi olarak algılanmaktadır.

Başka bir ifadeyle:

Ailede dayanışma yalnızca sözle değil, maddi destekle de gösterilmelidir.

9.3. Ekonomik kaynaklar çocukların yaşam şanslarını belirliyor

Temanın en yüksek ortalamalı maddesi “Ailenin maddi olanakları çocukların yaşamını etkiler” maddesidir. Bu sonuç, katılımcıların ekonomik eşitsizliklerin çocukların yaşam deneyimlerini doğrudan etkilediğini güçlü biçimde kabul ettiğini gösterir.

Bu madde, aile ekonomisinin yalnızca aile içi geçimle sınırlı olmadığını; çocukların eğitim, sağlık, sosyal çevre, kültürel etkinlikler, özgüven, gelecek beklentisi ve yaşam kalitesi gibi çok daha geniş alanlara etkide bulunduğunu düşündürmektedir.

Bu bulgu, önceki “Ailenin Eğitsel Rolü” temasıyla da güçlü biçimde ilişkilidir. Ailenin okul dışı öğrenme fırsatları sunması, eğitimde motivasyon sağlaması ve çocukların okul hayatına ilgi göstermesi gibi maddeler, ekonomik kaynaklarla birlikte düşünüldüğünde daha anlamlı hale gelir. Çünkü aile desteği yalnızca niyet değil, aynı zamanda maddi imkân meselesidir.

9.4. Geçim ortak sorumluluk olarak görülüyor

“Ailede geçim aile bireylerinin ortak sorumluluğudur” ve “Aile bireyleri maddi sorumlulukları paylaşmalıdır” maddeleri yüksek destek almıştır. Bu, ekonomik yükün tek bir kişiye yüklenmemesi gerektiği fikrini göstermektedir.

Bu bulgu, aile içinde daha paylaşımcı bir ekonomik sorumluluk anlayışına işaret eder. Aile ekonomisi, tek bir bireyin görevi değil, aile üyeleri arasında paylaşılan bir sorumluluk alanı olarak görülmektedir.

Ancak bu sonuç, gençlerin veya çocukların erken yaşta ekonomik yük üstlenmesi gerektiği anlamına gelmez. Çünkü aynı temada “Aile çocuklarına ekonomik yük yüklememelidir” maddesi de yüksek destek almıştır. Dolayısıyla burada iki düzeyli bir denge vardır:

Desteklenen	Sınırlandırılan
Aile içinde maddi sorumluluk paylaşımı	Çocuklara ağır ekonomik yük yüklenmesi
Geçimin ortak sorumluluk olması	Öğrencinin tamamen kendi başına bırakılması
Maddi dayanışma	Ekonomik yükün savunmasız bireylere aktarılması
Karşılıklı destek	Aile desteğinin tamamen kesilmesi

Bu denge, ailenin ekonomik rolünün hem paylaşımcı hem koruyucu bir biçimde algılandığını gösterir.

9.5. Öğrencilik döneminde aile desteği hâlâ güçlü bir beklenti

Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanması ve öğrencinin çalışsa bile desteklenmesi maddeleri güçlü destek almıştır. Bu, öğrenciliğin ekonomik olarak tam bağımsızlık dönemi olarak görülmediğini göstermektedir.

Özellikle “Öğrenci çalışsa bile ailesi destek sunmalıdır” maddesi, çalışmanın aile desteğini otomatik olarak gereksiz kılmadığını ortaya koymaktadır. Katılımcılar, öğrenci çalışsa bile eğitim sürecinde aile desteğinin devam etmesini makul görmektedir.

Bu bulgu, öğrencilik döneminin ekonomik kırılma ile ilişkili görüldüğünü düşündürmektedir. Çalışmak, öğrencinin bütün ihtiyaçlarını karşılayabileceği anlamına gelmeyebilir; bu nedenle aile desteği eğitim sürecinin sürdürülebilirliği açısından önemli görülmektedir.

9.6. Tasarruf alışkanlıkları aileden öğrenilen ekonomik kültürdür

“Ailenin tasarruf alışkanlıkları bireyleri etkiler” maddesi yüksek destek almıştır. Bu, aile içinde yalnızca para transferi değil, ekonomik davranış aktarımı da olduğunu gösterir.

Aile, bireylere şu ekonomik alışkanlıkları aktarabilir:

Aktarılan Ekonomik Alışkanlık	Olası Etki
Tasarruf etme	Gelecek planlama ve risk yönetimi
Harcama biçimi	Tüketim alışkanlıkları
Borçlanma yaklaşımı	Finansal güvenlik veya risk alma
Paylaşma kültürü	Aile içi yardımlaşma normu
Ekonomik kriz yönetimi	Dayanıklılık ve uyum becerisi

Bu nedenle aile, ekonomik davranışların ilk sosyal öğrenme alanı olarak işlev görmektedir.

10. Akademik Yorum

Ailenin Ekonomik Rolü teması, katılımcıların aileyi ekonomik güven, maddi dayanışma ve yaşam fırsatlarının şekillenmesi açısından çok önemli bir kurum olarak gördüğünü göstermektedir. Tema ortalamasının **5.83 / 7** olması, aile içi ekonomik destek ve sorumluluk paylaşımına yönelik güçlü bir olumlu tutuma işaret etmektedir. En yüksek destek, ailenin maddi olanaklarının çocukların yaşamını etkilediği, aile bireylerinin birbirine maddi destek sağlaması gerektiği ve ailenin ekonomik olarak güven vermesi gerektiği maddelerinde görülmektedir. Bu bulgular, aile ekonomisinin yalnızca hane içi gelir-gider düzeni değil, aynı zamanda çocukların yaşam şanslarını, eğitim olanaklarını, güven duygusunu ve aile içi dayanışmayı etkileyen temel bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tema içinde dikkat çeken ikinci önemli boyut, maddi desteğin aile içi dayanışmanın somut bir göstergesi olarak görülmesidir. Katılımcılar için ekonomik destek, yalnızca para yardımı değil, aile üyelerinin birbirini sahiplenmesinin, zor zamanlarda yalnız bırakmamasının ve sorumluluk paylaşmasının bir ifadesidir. Bu nedenle aile, bireylerin ekonomik risklere karşı başvurabileceği temel güvenlik ağı olarak algılanmaktadır. Ailede geçimin ortak sorumluluk olarak görülmesi ve maddi sorumlulukların paylaşılması gerektiği yönündeki yüksek destek, ekonomik yükün tek kişiye veya tek role indirgenmemesi gerektiğini göstermektedir.

Bununla birlikte, aile desteğinin sınırları özellikle üniversite öğrenciliği ve genç yetişkinlik bağlamında daha tartışmalıdır. Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanması ve öğrenci çalışsa bile ailenin destek sunması maddeleri yüksek destek olsa da, temanın en yüksek maddeleri değildir. Bu durum, katılımcıların öğrencilik döneminde aile desteğini gerekli gördüğünü; ancak ekonomik bağımsızlık, çalışma ve yetişkinlik sorumluluğu gibi unsurlar nedeniyle bu desteğin kapsamı konusunda daha temkinli olduğunu göstermektedir. Aile çocuklarına ekonomik yük yüklememelidir maddesine verilen yüksek destek ise, genç bireylerin ekonomik sorumluluğa erken veya ağır biçimde zorlanmasına karşı koruyucu bir tutum olduğunu ortaya koymaktadır.

Cinsiyet kırılımı, kadınların tüm maddelerde erkeklerden daha yüksek ortalama verdiğini göstermektedir. Kadınlar özellikle öğrencinin temel ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanması, çalışan öğrenciye destek sunulması, çocuklara ekonomik yük yüklenmemesi ve ailenin ekonomik güven

vermesi konularında erkeklerden daha güçlü destek vermektedir. Bu bulgu, kadınların aileyi ekonomik açıdan daha koruyucu, destekleyici ve yük paylaşımına dayalı bir kurum olarak algıladığını düşündürmektedir. Erkeklerin ortalamaları da yüksek olmakla birlikte, kadınların ekonomik dayanışma ve güven beklentisi daha belirgindir.

Sonuç olarak, **Ailenin Ekonomik Rolü** teması, aile kurumunun ekonomik güvenlik, maddi dayanışma, çocukların yaşam olanakları ve ekonomik alışkanlık aktarımı açısından merkezi bir konumda algılandığını göstermektedir. Katılımcılar aileyi yalnızca duygusal veya kültürel bir birlik olarak değil, aynı zamanda bireylerin ekonomik risklerini azaltan, yaşam fırsatlarını destekleyen ve dayanışmayı somutlaştıran bir yapı olarak görmektedir. Ancak bu ekonomik rol, sınırsız ve tek yönlü bir bağımlılık olarak değil; destek, paylaşım, koruma ve sorumluluk dengesi içinde değerlendirilmektedir.

11. Tema Sonuç Paragrafı

Ailenin Ekonomik Rolü teması, katılımcıların aileyi ekonomik güven, maddi destek ve sorumluluk paylaşımı açısından güçlü bir kurum olarak gördüğünü göstermektedir. Tema ortalamasının **5.83 / 7** olması, aile içi ekonomik dayanışmaya yönelik yüksek düzeyde olumlu tutum bulunduğunu ortaya koymaktadır. En yüksek destek, ailenin maddi olanaklarının çocukların yaşamını etkilediği, aile bireylerinin birbirine maddi destek sağlaması gerektiği ve ailenin ekonomik olarak güven vermesi gerektiği maddelerinde görülmüştür. Bu bulgu, aile ekonomisinin çocukların yaşam şansları, güven duygusu ve aile içi dayanışma üzerinde merkezi bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanması ve öğrenci çalışsa bile destek sunulması maddeleri de yüksek destek almakla birlikte, bu alanlarda daha fazla kararsızlık görülmektedir. Cinsiyet kırımında kadınlar tüm maddelerde erkeklerden daha yüksek destek vermiştir; özellikle öğrenci desteği, çocuklara ekonomik yük yüklenmemesi ve ekonomik güven beklentisi kadınlarda daha güçlüdür. Genel olarak tema, aileyi ekonomik risklere karşı koruyucu, destekleyici ve dayanışmacı bir yapı olarak konumlandırmaktadır.

Kısa Sonuç

Bu tema için ana bulgu şudur: **Katılımcılar aileyi güçlü bir ekonomik güvenlik ve dayanışma alanı olarak görüyor.**

Aile yalnızca manevi destek sağlayan bir yapı değil; aynı zamanda çocukların yaşam olanaklarını etkileyen, bireylerine maddi destek sunan, ekonomik güven veren, tasarruf alışkanlıkları aktaran ve geçim sorumluluğunu paylaşan bir kurum olarak algılanmaktadır. Ancak özellikle öğrencilik ve genç yetişkinlik döneminde aile desteğinin kapsamı konusunda daha fazla kararsızlık vardır. Bu nedenle tema, **ekonomik olarak destekleyici, koruyucu ve sorumluluk paylaşımına dayalı aile modelini** göstermektedir.

Tema 10: Aile Kavramına Yönelik Tutumsal Değerlendirme**1. Standart Tema Özet Tablosu**

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Aile Kavramına Yönelik Tutumsal Değerlendirme
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	5.35 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%33.86
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5–7 yanıtları	%69.98
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6–7 yanıtları	%52.10
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%18.72
Ortalama düşük destek oranı, yani 1–3 yanıtları	%11.31
Genel yorum	Katılımcılar aileyi güven, kimlik, karakter gelişimi ve toplumsal değer aktarımı açısından güçlü bir kurum olarak görmektedir. Ancak aile bağlılığının kişisel özgürlükten daha önemli olduğu ve aile kurmanın hayatın en önemli hedeflerinden biri olduğu maddelerinde destek daha sınırlı ve kararsızdır.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek	Yorum
1	Aile hayatı insanın en önemli güven kaynağıdır	5.94	7	7	%52.0	%81.7	%13.0	%5.4	Aile, çok güçlü biçimde temel güven kaynağı olarak görülmektedir.
2	Aileye olan bağlılık kişisel özgürlükten daha önemlidir	4.54	5	4	%17.9	%50.3	%26.7	%23.1	Temanın en düşük maddesidir; aile bağlılığı ile kişisel özgürlük karşı karşıya getirildiğinde ciddi kararsızlık vardır.
3	Aile, bireyin kimliğini şekillendiren temel kurumdur	5.72	6	7	%40.0	%79.7	%15.0	%5.3	Ailenin kimlik oluşumundaki belirleyici rolü güçlü biçimde kabul edilmektedir.
4	Aile bağı olmadan sağlıklı bir yaşam sürdürülemez	5.01	5	7	%24.6	%61.1	%23.3	%15.6	Aile bağının sağlıklı yaşam için önemli olduğu düşünülür; ancak mutlak zorunluluk olarak görülmesi daha tartışmalıdır.
5	Aile, toplumsal değerlerin aktarılmasında belirleyicidir	5.71	6	7	%38.2	%79.2	%15.6	%5.2	Ailenin değer aktarımı işlevi güçlü destek almaktadır.
6	Aile kurmak hayatın en önemli hedeflerinden biridir	4.78	5	4	%22.2	%57.3	%22.4	%20.2	Aile kurma önemli görülsede hayatın en önemli hedefi olarak görülmesinde belirgin ayrışma vardır.
7	Aileye duyulan bağlılık toplumsal sorumluluğun bir parçasıdır	5.31	5	7	%27.9	%70.7	%20.0	%9.4	Aile bağlılığı, toplumsal sorumlulukla ilişkilendirilmektedir; fakat destek çok uç düzeyde değildir.

8	Aile kurumuna duyulan saygı toplumun kalitesini belirler	5.60	6	7	%36.2	%76.1	%17.4	%6.6	Aile kurumuna saygı ile toplumsal düzen/kalite arasında güçlü bağ kurulmaktadır.
9	Aile yapısı ne olursa olsun korunmalıdır	5.12	5	7	%30.1	%64.4	%19.7	%15.9	Aile yapısının korunması desteklenir; ancak "ne olursa olsun" ifadesi kararsızlığı artırmaktadır.
10	Aile ilişkileri insanın karakter gelişimini doğrudan etkiler	5.78	6	7	%41.6	%80.3	%14.3	%5.4	Aile ilişkilerinin karakter gelişimine etkisi çok güçlü biçimde kabul edilmektedir.

3. En Güçlü Tutumsal Kabul Alanları

Sıra	En Güçlü Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
1	Aile hayatı insanın en önemli güven kaynağıdır	5.94	%52.0	%81.7
2	Aile ilişkileri insanın karakter gelişimini doğrudan etkiler	5.78	%41.6	%80.3
3	Aile, bireyin kimliğini şekillendiren temel kurumdur	5.72	%40.0	%79.7
4	Aile, toplumsal değerlerin aktarılmasında belirleyicidir	5.71	%38.2	%79.2
5	Aile kurumuna duyulan saygı toplumun kalitesini belirler	5.60	%36.2	%76.1

Yorum:

Bu temada en güçlü destek, ailenin bireysel ve toplumsal düzeyde **kurucu bir kurum** olarak görülmesinde yoğunlaşmaktadır. Katılımcılar aileyi özellikle **güven kaynağı, karakter gelişiminin belirleyicisi, kimlik oluşumunun temel zemini ve toplumsal değer aktarımının ana kurumu** olarak değerlendirmektedir.

Bu sonuç, aileye ilişkin tutumların yalnızca duygusal bağlılık düzeyinde kalmadığını; ailenin bireyin kişiliğini, toplumsal değerlerini, karakterini ve yaşam güvenliğini şekillendiren temel sosyal yapı olarak algılandığını göstermektedir.

4. Görece Zayıf veya Kararsız Alanlar

Sıra	Görece Zayıf Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
1	Aileye olan bağlılık kişisel özgürlükten daha önemlidir	4.54	%17.9	%26.7	%23.1
2	Aile kurmak hayatın en önemli hedeflerinden biridir	4.78	%22.2	%22.4	%20.2
3	Aile bağı olmadan sağlıklı bir yaşam sürdürülemez	5.01	%24.6	%23.3	%15.6
4	Aile yapısı ne olursa olsun korunmalıdır	5.12	%30.1	%19.7	%15.9
5	Aileye duyulan bağlılık toplumsal sorumluluğun bir parçasıdır	5.31	%27.9	%20.0	%9.4

Yorum:

Görece zayıf maddeler, ailenin **mutlaklaştırıldığı** veya bireysel yaşam amaçlarının önüne geçirildiği ifadelerde toplanmaktadır. Katılımcılar aileyi çok önemli bir kurum olarak görmekte; ancak aile bağlılığının kişisel özgürlükten üstün tutulması, aile bağı olmadan sağlıklı yaşamın mümkün olmaması veya aile kurmanın hayatın en önemli hedefi olarak tanımlanması gibi daha kesin ve normatif önermelere daha temkinli yaklaşmaktadır.

Bu bulgu önceki temalarla çok tutarlıdır. Katılımcılar aileye güçlü değer atfetmekte; ancak aileyi bireysel özgürlük, özerklik ve farklı yaşam yolları üzerinde mutlak bir otorite haline getirmemektedir.

5. Temanın İç Yapısı: Alt Boyutlara Göre Yorum

5.1. Aileyi Güven ve Dayanak Kaynağı Olarak Görme

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Aile hayatı insanın en önemli güven kaynağıdır	5.94	%52.0	%81.7	%5.4
Aile bağı olmadan sağlıklı bir yaşam sürdürülemez	5.01	%24.6	%61.1	%15.6

Bu alt boyut, ailenin güven sağlayıcı işlevini açıkça göstermektedir. "**Aile hayatı insanın en önemli güven kaynağıdır**" maddesi temanın en yüksek ortalamasına sahiptir. Bu, aile kurumunun katılımcılar açısından psikolojik, sosyal ve ekonomik belirsizlikler karşısında temel bir güven alanı olarak görüldüğünü göstermektedir.

Ancak "**Aile bağı olmadan sağlıklı bir yaşam sürdürülemez**" maddesi daha düşük kalmıştır. Bu fark çok önemlidir. Katılımcılar aileyi güçlü bir güven kaynağı olarak kabul etmekte; fakat aile bağı olmadan sağlıklı yaşamın imkânsız olduğu gibi mutlak bir ifadeye daha temkinli yaklaşmaktadır.

Yorum:

Aile çok önemli bir güven kaynağıdır; ancak sağlıklı yaşamın tek ve zorunlu koşulu olarak görülmemektedir. Bu, aileye güçlü değer atfeden ama aileyi mutlaklaştırmayan modern bir tutum örüntüsüdür.

5.2. Kimlik, Karakter ve Değer Aktarımı

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Aile, bireyin kimliğini şekillendiren temel kurumdur	5.72	%40.0	%79.7	%5.3
Aile ilişkileri insanın karakter gelişimini doğrudan etkiler	5.78	%41.6	%80.3	%5.4
Aile, toplumsal değerlerin aktarılmasında belirleyicidir	5.71	%38.2	%79.2	%5.2

Bu alt boyut temanın en güçlü ve en tutarlı alanlarından biridir. Katılımcılar aileyi bireyin kimliğini ve karakterini şekillendiren, aynı zamanda toplumsal değerleri kuşaktan kuşağa aktaran temel kurum olarak görmektedir.

Yorum:

Bu sonuç, ailenin yalnızca bakım ve barınma sağlayan bir yapı olarak değil, bireyin **benlik algısını, ahlaki değerlerini, sosyal normlarını, karakter özelliklerini ve toplumsal aidiyetini** biçimlendiren bir kurum olarak algılandığını gösterir.

Bu alt boyut, önceki “**Kuşaklararası Aile Tutumları**”, “**Kültürel ve Dini Etkiler**” ve “**Ailenin Eğitsel Rolü**” temalarıyla da doğrudan bağlantılıdır. Aile, hem değer aktarımı hem de karakter inşası bakımından merkezi bir sosyalizasyon alanı olarak görülmektedir.

5.3. Aile Bağlılığı ve Toplumsal Sorumluluk

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr
Aileye duyulan bağlılık toplumsal sorumluluğun bir parçasıdır	5.31	%27.9	%70.7	%20.0
Aile kurumuna duyulan saygı toplumun kalitesini belirler	5.60	%36.2	%76.1	%17.4

Bu alt boyut, aileye yönelik tutumun bireysel alanı aşarak toplumsal düzene bağlandığını göstermektedir. Katılımcılar aile kurumuna saygı ile toplumun kalitesi arasında güçlü bir ilişki kurmaktadır. Aileye bağlılığı da toplumsal sorumluluğun bir parçası olarak görülmektedir.

Ancak burada destek, güven ve karakter gelişimi maddeleri kadar uç düzeyde değildir. Bu, katılımcıların aileyi toplumsal açıdan önemli gördüğünü; fakat aile bağlılığını doğrudan toplumsal sorumlulukla eşitleme konusunda daha ölçülü davrandığını göstermektedir.

5.4. Aile Kurma, Aileyi Koruma ve Yaşam Hedefi

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
Aile kurmak hayatın en önemli hedeflerinden biridir	4.78	%22.2	%57.3	%22.4	%20.2
Aile yapısı ne olursa olsun korunmalıdır	5.12	%30.1	%64.4	%19.7	%15.9

Bu alt boyut, aileye verilen değerlerin yaşam hedefleriyle ve aile yapısının korunmasıyla ilişkisini göstermektedir. Katılımcılar aile kurmayı önemli görmektedir; ancak bunun hayatın en önemli hedeflerinden biri olduğu ifadesine daha sınırlı destek vermektedir. Bu madde özellikle modern bireysel yaşam hedefleriyle aile kurma hedefi arasındaki gerilimi yansıtmaktadır.

Yorum:

Aile kurmak değerli bir yaşam seçeneği olarak görülmektedir; fakat herkes için en temel veya en üstün yaşam hedefi olarak mutlaklaştırılmamaktadır. Bu bulgu, önceki “**Alternatif Aile Yapılarına Yönelik Tutum**” ve “**Bireysel Sınırlar ve Özerklik**” temalarıyla uyumludur. Katılımcılar aileyi önemsemekte; ancak aile kurmayı bireysel özgürlük, kariyer, eğitim, kişisel gelişim veya farklı yaşam tercihleri üzerinde tek geçerli hedef haline getirmemektedir.

5.5. Aile Bağlılığı ve Kişisel Özgürlük Gerilimi

Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
Aileye olan bağlılık kişisel özgürlükten daha önemlidir	4.54	5	4	%17.9	%50.3	%26.7	%23.1

Bu madde, temanın en kritik maddesidir. Ortalama diğer maddelere göre en düşüktür ve mod 4'tür. Bu, katılımcıların aile bağlılığı ile kişisel özgürlük arasında net biçimde aile bağlılığını üstün tutmadığını göstermektedir.

Bu madde üç parçalı bir dağılım göstermektedir:

Yanıt Eğilimi	Oran	Yorum
1-3 düşük destek	%23.1	Aile bağlılığının özgürlükten üstün görülmesine karşı çıkan önemli bir grup vardır.
4 nötr	%26.7	Yaklaşık dörtte birlik bir grup kararsız/dengeci pozisyonundadır.
5-7 yüksek destek	%50.3	Yarıdan biraz fazlası aile bağlılığını özgürlükten önemli görmektedir.

Yorum:

Katılımcılar aile bağlılığını önemsemektedir; ancak kişisel özgürlüğün aile bağlılığı karşısında tamamen ikincilleştirilmesi konusunda güçlü bir uzlaşma yoktur. Bu bulgu, modern aile tutumlarının merkezindeki temel dengeyi gösterir: **aile bağlılığı güçlüdür, fakat bireysel özgürlük de vazgeçilmezdir.**

6. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Kadın-Erkek Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Aile hayatı insanın en önemli güven kaynağıdır	5.72	6.03	+0.31	%42.9	%55.2	Kadınlar aileyi güven kaynağı olarak daha güçlü görmektedir.
Aileye olan bağlılık kişisel özgürlükten daha önemlidir	4.60	4.51	-0.09	%17.5	%18.0	Cinsiyet farkı çok düşüktür; iki grupta da kararsızlık yüksektir.
Aile, bireyin kimliğini şekillendiren temel kurumdur	5.53	5.79	+0.26	%36.6	%41.3	Kadınlar ailenin kimlik üzerindeki etkisini daha güçlü vurgulamaktadır.
Aile bağı olmadan sağlıklı bir yaşam sürdürülemez	4.93	5.04	+0.11	%21.3	%25.8	Kadınlar aile bağına sağlıklı yaşamla biraz daha fazla ilişkilendirmektedir.
Aile, toplumsal değerlerin aktarılmasında belirleyicidir	5.54	5.76	+0.22	%35.8	%39.1	Kadınlarda değer aktarımı vurgusu daha yüksektir.
Aile kurmak hayatın en önemli hedeflerinden biridir	5.09	4.67	-0.42	%26.5	%20.7	Erkekler aile kurmayı hayat hedefi olarak kadınlardan daha fazla önemsemektedir.
Aileye duyulan bağlılık toplumsal sorumluluğun bir parçasıdır	5.33	5.30	-0.03	%30.6	%26.9	Cinsiyet farkı ihmal edilebilir düzeydedir.
Aile kurumuna duyulan saygı toplumun kalitesini belirler	5.51	5.63	+0.12	%35.8	%36.3	Kadınlarda çok az daha yüksek destek vardır.
Aile yapısı ne olursa olsun korunmalıdır	5.25	5.08	-0.17	%35.8	%28.1	Erkekler aile yapısının korunmasını biraz daha fazla desteklemektedir.
Aile ilişkileri insanın karakter gelişimini doğrudan etkiler	5.74	5.79	+0.05	%42.2	%41.4	Cinsiyet farkı yok denecek kadar düşüktür.

7. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

7.1. Genel cinsiyet deseni

Bu temada kadın ve erkek ortalamaları birbirine oldukça yakındır:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	5.32 / 7
Kadınlar	5.36 / 7

Bu sonuç, aile kavramına yönelik genel tutumsal değerlendirmenin cinsiyete göre keskin biçimde ayrılmadığını göstermektedir. Hem kadınlar hem de erkekler aileyi güven, kimlik, karakter gelişimi ve toplumsal değer aktarımı açısından önemli görmektedir.

Ancak alt maddelerde bazı anlamlı yön farklılıkları vardır. Kadınlar aileyi **güven kaynağı**, **kimlik şekillendirici kurum** ve **değer aktarım alanı** olarak daha yüksek puanlamaktadır. Erkekler ise **aile kurmanın hayatın en önemli hedeflerinden biri olması** ve **aile yapısının korunması** maddelerinde kadınlardan daha yüksek destek vermektedir.

7.2. Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Farkın Yönü	Fark
1	Aile kurmak hayatın en önemli hedeflerinden biridir	5.09	4.67	Erkekler daha yüksek	0.42
2	Aile hayatı insanın en önemli güven kaynağıdır	5.72	6.03	Kadınlar daha yüksek	0.31
3	Aile, bireyin kimliğini şekillendiren temel kurumdur	5.53	5.79	Kadınlar daha yüksek	0.26
4	Aile, toplumsal değerlerin aktarılmasında belirleyicidir	5.54	5.76	Kadınlar daha yüksek	0.22
5	Aile yapısı ne olursa olsun korunmalıdır	5.25	5.08	Erkekler daha yüksek	0.17

Yorum:

Cinsiyet farkları genel olarak büyük değildir; fakat yönleri anlamlıdır. Kadınlar aileyi daha çok **güven**, **kimlik**, **karakter** ve **değer aktarımı** üzerinden anlamlandırırken; erkekler aileyi daha çok **aile kurma hedefi** ve **kurumun korunması** üzerinden biraz daha fazla önemsemektedir.

Bu bulgu, önceki temalarla birlikte düşünüldüğünde özellikle önemlidir. Kadınlar aileyi önemli bir destek ve gelişim alanı olarak görmektedir; ancak aile kurmanın hayatın en önemli hedefi olması fikrine erkeklerden daha düşük destek vermektedir. Bu, kadınların aileyi değerli gördüğü ama aile kurmayı tek merkezli yaşam amacı olarak daha az mutlaklaştırdığı anlamına gelebilir.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temadaki tüm maddelerde çarpıklık negatiftir. Bu, yanıtların genel olarak ölçeğin üst tarafında yoğunlaştığını ve aile kavramına yönelik tutumların olumlu olduğunu göstermektedir. Ancak çarpıklık dereceleri, hangi maddelerde güçlü uzlaş, hangi maddelerde kararsızlık olduğunu açık biçimde göstermektedir.

Madde	Çarpıklık	Dağılım Yorumu
Aile hayatı insanın en önemli güven kaynağıdır	-1.291	En güçlü olumlu yığılmalardan biridir; aile güven kaynağı olarak çok güçlü kabul görmektedir.
Aile ilişkileri insanın karakter gelişimini doğrudan etkiler	-1.039	Karakter gelişiminde aile etkisine güçlü destek vardır.
Aile, bireyin kimliğini şekillendiren temel kurumdur	-0.972	Kimlik oluşumunda aile etkisi yaygın kabul görmektedir.
Aile, toplumsal değerlerin aktarılmasında belirleyicidir	-0.951	Değer aktarımında aile rolü güçlü biçimde desteklenmektedir.
Aile kurumuna duyulan saygı toplumun kalitesini belirler	-0.896	Aile kurumuna saygı ile toplum kalitesi arasında güçlü bağ kurulmaktadır.
Aile yapısı ne olursa olsun korunmalıdır	-0.673	Destek vardır; ancak daha fazla görüş çeşitliliği görülür.
Aileye duyulan bağlılık toplumsal sorumluluğun bir parçasıdır	-0.629	Orta-yüksek destek vardır; yanıtlar daha dengelidir.
Aile bağı olmadan sağlıklı bir yaşam sürdürülemez	-0.482	Aile bağının zorunluluğu konusunda kararsızlık daha fazladır.
Aile kurmak hayatın en önemli hedeflerinden biridir	-0.474	Aile kurmayı yaşamın en önemli hedefi saymada güçlü uzlaş yoktur.
Aileye olan bağlılık kişisel özgürlükten daha önemlidir	-0.294	En zayıf olumlu yığılma; aile bağlılığı-özgürlük gerilimi belirgin biçimde tartışmalıdır.

Yorum:

Çarpıklık değerleri, temanın iç mantığını net göstermektedir. Aile; güven, kimlik, karakter gelişimi ve değer aktarımı açısından güçlü biçimde olumlu algılanmaktadır. Ancak aile bağlılığının kişisel özgürlükten üstün tutulması, aile kurmanın hayatın en önemli hedefi olması veya aile bağının sağlıklı yaşam için mutlak zorunluluk sayılması gibi normatif ve mutlak ifadelerde yanıtlar daha dengelidir.

9. En Kritik Bulguların Granüler Yorumu

9.1. Aile güçlü bir güven kaynağıdır; ama tek yaşam koşulu değildir

Temanın en yüksek maddesi “Aile hayatı insanın en önemli güven kaynağıdır” maddesidir. Katılımcıların yarısından fazlası bu maddeye 7 yanıt vermiştir. Bu, ailenin bireyin hayatında psikolojik, duygusal, sosyal ve muhtemelen ekonomik güven sağlayan merkezi bir kurum olarak görüldüğünü gösterir.

Ancak “Aile bağı olmadan sağlıklı bir yaşam sürdürülemez” maddesi daha düşük destek almıştır. Bu iki madde birlikte okunduğunda şu önemli ayrım ortaya çıkar:

Güçlü Kabul	Daha Sınırlı Kabul
Aile en önemli güven kaynaklarından biridir	Aile bağı olmadan sağlıklı yaşam imkânsızdır
Aile destek ve güven sağlar	Aile dışı sağlıklı yaşam olasılıkları dışlanmaz
Aile yaşamı güçlendirir	Aile mutlak yaşam koşulu değildir

Bu sonuç, katılımcıların aileye güçlü değer verdiğini; fakat aileyi sağlıklı yaşamın tek zorunlu koşulu olarak mutlaklaştırmadığını göstermektedir.

9.2. Aile, bireyin kimlik ve karakter inşasında merkezi görülüyor

Aile ilişkilerinin karakter gelişimini doğrudan etkilediği, ailenin bireyin kimliğini şekillendiren temel kurum olduğu ve toplumsal değerlerin aktarımında belirleyici olduğu maddeleri çok güçlü destek almıştır.

Bu üç madde birlikte, ailenin birey üzerindeki sosyalizasyon etkisini ortaya koymaktadır:

Ailenin Etki Alanı	Açıklama
Kimlik	Bireyin kendini nasıl tanımladığı, aidiyet duygusu, benlik algısı
Karakter	Sorumluluk, güven, empati, disiplin, değerler, ilişki kurma biçimi
Toplumsal değerler	Geleneğe, ahlaka, saygıya, dayanışma, kültürel normlar
Yaşam yönelimi	Bireyin aile, toplum, ilişki ve sorumluluk anlayışı

Bu nedenle aile, katılımcılar tarafından bireyin kişisel gelişiminde çevresel bir unsur değil, doğrudan şekillendirici bir kurum olarak görülmektedir.

9.3. Aile değerli ama kişisel özgürlük karşısında mutlak üstün değil

“Aileye olan bağlılık kişisel özgürlükten daha önemlidir” maddesi temanın en düşük ortalamasına sahiptir. Bu madde, önceki “Bireysel Sınırlar ve Özerklik” temasıyla doğrudan bağlantılıdır.

Katılımcılar aileyi güven kaynağı, kimlik kurumu ve değer aktarım alanı olarak güçlü biçimde desteklemektedir. Fakat aile bağlılığı kişisel özgürlükle karşı karşıya getirildiğinde destek keskin biçimde azalmakta, kararsızlık artmaktadır.

Bu bulgu şunu gösterir:

Aileye Bakış	Özgürlükle İlişkisi
Aile önemlidir	Ama bireysel özgürlüğü tamamen aşmamalıdır
Aile bağlılığı değerlidir	Ama kişisel seçimleri mutlak biçimde sınırlamamalıdır
Aile güven kaynağıdır	Ama bireyin özerkliğini ortadan kaldırmamalıdır
Aile toplumsal kurumdur	Ama bireysel yaşam hakkı da korunmalıdır

Bu nedenle aile kavramına yönelik genel tutum, **aile merkezli ama özgürlük duyarlı** bir yapı göstermektedir.

9.4. Aile kurmak önemli; fakat herkes için en üstün yaşam hedefi değil

“Aile kurmak hayatın en önemli hedeflerinden biridir” maddesi de görece düşük ortalamaya sahiptir. Bu, aile kurmanın toplumda hâlâ önemli görüldüğünü; ancak artık herkes için tek merkezi yaşam hedefi olarak kabul edilmediğini göstermektedir.

Bu bulgu, modernleşme, eğitim, kariyer, bireysel gelişim, ekonomik bağımsızlık ve farklı yaşam tercihleriyle birlikte değerlendirildiğinde anlamlıdır. Katılımcılar aile kurumuna değer vermektedir; ancak aile kurmayı bireyin hayatındaki tüm diğer hedeflerin önüne koyan anlayışa daha ölçülü yaklaşmaktadır.

Yorum:

Aile kurmak değerli bir seçenek ve önemli bir yaşam amacı olarak görülmektedir; fakat bireyin hayatının tek, zorunlu veya en üstün amacı olarak algılanmamaktadır.

9.5. Aile kurumuna saygı toplum kalitesiyle ilişkilendiriliyor

“Aile kurumuna duyulan saygı toplumun kalitesini belirler” maddesi yüksek destek almıştır. Bu sonuç, katılımcıların aileyi yalnızca bireysel ya da özel alan kurumu olarak değil, toplumun genel düzeniyle ilişkili bir yapı olarak gördüğünü göstermektedir.

Aile kurumuna saygı; toplumsal sorumluluk, değer aktarımı, dayanışma, güven ve kuşaklararası süreklilik gibi öğelerle ilişkilendirilmektedir. Ancak burada da aile kurumuna saygının yüksek destek görmesi, aile bağlılığının kişisel özgürlükten üstün olması gerektiği anlamına gelmemektedir. Katılımcılar aileyi toplumsal açıdan değerli görürken, bireysel özerklik konusunda daha dengeli tutum almaktadır.

10. Akademik Yorum

Aile Kavramına Yönelik Tutumsal Değerlendirme teması, katılımcıların aileyi bireysel güven, kimlik gelişimi, karakter oluşumu ve toplumsal değer aktarımı açısından güçlü ve merkezi bir kurum olarak gördüğünü göstermektedir. Tema ortalamasının **5.35 / 7** olması, aile kavramına yönelik genel tutumun olumlu olduğunu ortaya koymaktadır. En yüksek destek, ailenin insanın en önemli güven kaynağı olduğu, aile ilişkilerinin karakter gelişimini doğrudan etkilediği, ailenin bireyin kimliğini şekillendirdiği ve toplumsal değerlerin aktarımında belirleyici olduğu maddelerinde görülmektedir. Bu bulgular, katılımcıların aileyi yalnızca duygusal bir bağ veya hane yapısı olarak değil, bireyin kişisel ve toplumsal oluşumunda belirleyici bir sosyalizasyon kurumu olarak gördüğünü ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, aileye verilen değer mutlak ve koşulsuz değildir. Aile bağlılığının kişisel özgürlükten daha önemli olduğu maddesi temanın en düşük ortalamasına sahiptir. Aile kurmanın hayatın en önemli hedeflerinden biri olduğu ve aile bağı olmadan sağlıklı bir yaşam sürdürülemeyeceği maddelerinde de destek görece sınırlıdır. Bu durum, katılımcıların aileyi çok önemli görmelerine rağmen, aile bağlılığını bireysel özgürlüğün, kişisel yaşam tercihlerinin veya farklı yaşam yollarının önüne koşulsuz biçimde koymadığını göstermektedir. Dolayısıyla aileye yönelik olumlu tutum, aileyi mutlaklaştırılan geleneksel bir bağlılık modelinden çok, aileyi önemli ama bireysel özerklikle dengelenmesi gereken bir kurum olarak gören modernleşmiş bir anlayışa işaret etmektedir.

Cinsiyete göre analiz, genel ortalamaların birbirine oldukça yakın olduğunu göstermektedir. Kadınlar aileyi güven kaynağı, kimlik ve değer aktarımı açısından erkeklerden biraz daha güçlü değerlendirirken; erkekler aile kurmanın hayatın önemli hedeflerinden biri olması ve aile yapısının korunması maddelerinde kadınlardan daha yüksek destek vermektedir. Bu örüntü, kadınların aileyi daha çok destek, güven ve gelişim alanı olarak; erkeklerin ise aileyi biraz daha fazla kurum, hedef ve korunması gereken yapı olarak değerlendirdiğini düşündürmektedir. Ancak farklar genel olarak sınırlıdır; bu nedenle tema cinsiyet ayrışmasından çok ortak aile değerleri üzerinden okunmalıdır.

Sonuç olarak, bu tema aile kavramının katılımcılar açısından hâlâ güçlü bir anlam taşıdığını göstermektedir. Aile; güven, kimlik, karakter, değer aktarımı ve toplumsal düzen açısından merkezi bir kurumdur. Ancak bu merkezilik, bireysel özgürlük ve farklı yaşam tercihlerini ortadan kaldıran mutlak bir ailecilik anlayışı biçiminde değildir. Katılımcıların aileye yaklaşımı, **aileyi değerli ve kurucu gören; fakat kişisel özgürlük, özerklik ve farklı yaşam yollarıyla dengeleyen** bir tutumsal yapıya işaret etmektedir.

11. Tema Sonuç Paragrafı

Aile Kavramına Yönelik Tutumsal Değerlendirme teması, katılımcıların aileyi güven, kimlik, karakter gelişimi ve toplumsal değer aktarımı açısından güçlü ve merkezi bir kurum olarak gördüğünü göstermektedir. Tema ortalamasının **5.35 / 7** olması, aile kavramına yönelik genel tutumun olumlu

olduğunu ortaya koymaktadır. En yüksek destek, aile hayatının insanın en önemli güven kaynağı olduğu, aile ilişkilerinin karakter gelişimini doğrudan etkilediği, ailenin bireyin kimliğini şekillendiren temel kurum olduğu ve ailenin toplumsal değerlerin aktarılmasında belirleyici olduğu maddelerinde görülmüştür. Buna karşılık, aileye olan bağlılığın kişisel özgürlükten daha önemli olduğu ve aile kurmanın hayatın en önemli hedeflerinden biri olduğu maddeleri daha düşük ortalamalara sahiptir. Bu durum, katılımcıların aileyi çok önemli görmelerine rağmen, aile bağlılığını kişisel özgürlük ve bireysel yaşam tercihleri üzerinde mutlak bir değer olarak konumlandırmadığını göstermektedir. Cinsiyet kırımında genel ortalamalar birbirine oldukça yakındır; kadınlar aileyi güven ve kimlik gelişimi açısından biraz daha güçlü vurgularken, erkekler aile kurma ve aile yapısının korunması maddelerinde daha yüksek destek vermektedir. Genel olarak tema, aileye güçlü değer atfeden ancak bireysel özgürlükle dengelenmiş bir tutum yapısına işaret etmektedir.

Kısa Sonuç

Bu tema için ana bulgu şudur: **Katılımcılar aileyi çok önemli bir güven, kimlik, karakter ve değer aktarımı kurumu olarak görüyor; fakat aile bağlılığını kişisel özgürlüğün mutlak önüne koymuyor.**

Başka bir ifadeyle, aile güçlü biçimde değerli görülüyor; ancak aile kavramı **bireyin özgürlüğünü, özerkliğini ve farklı yaşam tercihlerini bastırması gereken mutlak bir kurum** olarak algılanmıyor. Bu nedenle tema, **aile merkezli ama özgürlük duyarlı bir tutumsal değerlendirme** ortaya koymaktadır.

Tema 11: Aileye Yönelik Kişisel Değerlendirme**1. Standart Tema Özet Tablosu**

Gösterge	Sonuç
Tema adı	Aileye Yönelik Kişisel Değerlendirme
Madde sayısı	10
Toplam katılımcı	1012
Kayıp veri	0
Genel tema ortalaması	5.33 / 7
Ortalama tam katılım oranı, yani 7 yanıtı	%33.45
Ortalama yüksek destek oranı, yani 5–7 yanıtları	%70.14
Ortalama güçlü destek oranı, yani 6–7 yanıtları	%52.15
Ortalama nötr oranı, yani 4 yanıtı	%16.73
Ortalama düşük destek oranı, yani 1–3 yanıtları	%13.11
Genel yorum	Katılımcılar ailelerini kişisel güç, kimlik, yaşam kalitesi ve öncelik açısından genel olarak olumlu değerlendirmektedir. Ancak aileden bağımsız yaşam fikrinin huzursuzluk vermesi ve aileyle değer yargılarının örtüşmesi maddelerinde daha fazla kararsızlık ve ayrışma vardır.

2. Madde Bazlı Standart Özet Tablosu

No	Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek	Yorum
1	Aile hayatı benim için vazgeçilmezdir	5.31	6	7	%31.2	%70.9	%16.9	%12.3	Aile hayatı önemli ve vazgeçilmez görülmektedir; ancak mutlak düzeyde değildir.
2	Ailemle değer yargılarım büyük ölçüde örtüşmektedir	4.92	5	5	%21.9	%62.2	%20.7	%17.1	Aileyle değer uyumu orta-yüksek düzeydedir; fakat temanın görece zayıf alanlarından biridir.
3	Aileme olan bağlılığım beni güçlü kılar	5.52	6	7	%37.9	%74.8	%16.3	%8.9	Aile bağlılığı önemli bir psikolojik güç kaynağı olarak görülmektedir.
4	Ailemle kurduğum ilişki kimliğimin önemli bir parçasıdır	5.59	6	7	%37.6	%77.8	%13.9	%8.4	Aile ilişkisi, kişisel kimliğin önemli bir bileşeni olarak algılanmaktadır.
5	Aile içindeki bağlar yaşam kalitemi artırır	5.62	6	7	%39.8	%77.3	%14.5	%8.3	Temanın en yüksek ortalamasıdır; aile bağları yaşam kalitesini artıran güçlü bir unsur olarak görülmektedir.
6	Ailemin benim üzerimdeki etkisi hayatım boyunca sürecektir	5.36	6	7	%32.6	%71.2	%17.7	%11.2	Ailenin yaşam boyu etkisi kabul edilmektedir; fakat bazı katılımcılar bu etkiyi daha sınırlı görmektedir.
7	Aileme karşı hissettiğim sorumluluk bana yön verir	5.48	6	7	%33.2	%74.5	%17.4	%8.1	Aileye karşı sorumluluk, bireyin yaşam yönelimini etkileyen güçlü bir unsur olarak görülmektedir.
8	Aile, hayatımda öncelik verdiğim bir kurumdur	5.60	6	7	%38.2	%76.2	%15.9	%7.9	Aile, kişisel yaşam öncelikleri arasında güçlü bir yere sahiptir.

9	Aileden bağımsız yaşam fikri bana huzursuzluk verir	4.39	4	4	%19.7	%48.6	%22.2	%29.3	Temanın en düşük maddesidir; aileden bağımsız yaşam fikri konusunda belirgin görüş ayrılığı vardır.
10	Ailemle geçirdiğim zaman benim için her şeyden değerlidir	5.51	6	7	%38.4	%75.0	%15.6	%9.5	Aileyle geçirilen zaman yüksek değer taşımaktadır; ancak "her şeyden değerli" ifadesi bazı katılımcılarda kararsızlık yaratmaktadır.

3. En Güçlü Kişisel Aile Değerlendirme Alanları

Sıra	En Güçlü Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek
1	Aile içindeki bağlar yaşam kalitemi artırır	5.62	%39.8	%77.3
2	Aile, hayatımda öncelik verdiğim bir kurumdur	5.60	%38.2	%76.2
3	Ailemle kurduğum ilişki kimliğimin önemli bir parçasıdır	5.59	%37.6	%77.8
4	Aileme olan bağlılığım beni güçlü kılar	5.52	%37.9	%74.8
5	Ailemle geçirdiğim zaman benim için her şeyden değerlidir	5.51	%38.4	%75.0

Yorum:

Bu temada en güçlü destek, ailenin bireyin **yaşam kalitesini artırması**, **hayatta öncelikli bir kurum olması**, **kimlik oluşumunun parçası olması**, **kişisel güç vermesi** ve **aileyle geçirilen zamanın değerli görülmesi** etrafında yoğunlaşmaktadır.

Bu bulgu, katılımcıların aileyi yalnızca toplumsal, kültürel veya ekonomik bir kurum olarak değil, doğrudan kendi yaşam deneyimleri içinde **öznel anlam**, **kişisel güç**, **aidiyet** ve **duygusal değer** üreten bir alan olarak gördüğünü göstermektedir.

4. Görece Zayıf veya Kararsız Alanlar

Sıra	Görece Zayıf Maddeler	Ortalama	7 Yanıtı	4 Nötr	1-3 Düşük Destek
1	Aileden bağımsız yaşam fikri bana huzursuzluk verir	4.39	%19.7	%22.2	%29.3
2	Ailemle değer yargılarım büyük ölçüde örtüşmektedir	4.92	%21.9	%20.7	%17.1
3	Aile hayatı benim için vazgeçilmezdir	5.31	%31.2	%16.9	%12.3
4	Ailemin benim üzerimdeki etkisi hayatım boyunca sürecektir	5.36	%32.6	%17.7	%11.2
5	Aileme karşı hissettiğim sorumluluk bana yön verir	5.48	%33.2	%17.4	%8.1

Yorum:

Görece zayıf alanlar, aileye bağlılığın **bağımsız yaşam**, **değer uyumu**, **vazgeçilmezlik** ve **yaşam boyu etki** gibi daha güçlü kişisel bağlanma ifadelerine dönüştüğü noktalarda ortaya çıkmaktadır.

Özellikle "**Aileden bağımsız yaşam fikri bana huzursuzluk verir**" maddesi, temanın en düşük ortalamasına ve en yüksek düşük destek oranına sahiptir. Bu bulgu, katılımcıların aileyi önemsediklerini; ancak aileden bağımsız yaşama fikrini mutlaka kaygı verici veya olumsuz bir durum olarak görmediklerini göstermektedir. Bu, önceki "**Bireysel Sınırlar ve Özerklik**" ve "**Aile Kavramına Yönelik Tutumsal Değerlendirme**" temalarıyla oldukça tutarlıdır.

5. Temanın İç Yapısı: Alt Boyutlara Göre Yorum

5.1. Aileyi Yaşam Kalitesi ve Güç Kaynağı Olarak Görme

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	1-3 Düşük Destek
Aile içindeki bağlar yaşam kalitemi artırır	5.62	%39.8	%77.3	%8.3
Aileme olan bağlılığım beni güçlü kılar	5.52	%37.9	%74.8	%8.9

Bu alt boyut, ailenin birey üzerindeki olumlu psikolojik etkisini göstermektedir. Katılımcılar aile bağlarının yaşam kalitesini artırdığını ve aileye bağlılığın kişisel güç verdiğini yüksek düzeyde kabul etmektedir.

Yorum:

Aile burada yalnızca zorunlu bir sosyal yapı değil, bireyin kendisini daha güçlü, daha güvende ve daha iyi hissetmesine katkı sunan bir kaynak olarak görülmektedir. Aile bağları, katılımcılar için yalnızca geleneksel görev veya sorumluluk değil, aynı zamanda yaşam doyumunu artıran bir destek alanıdır.

5.2. Aile ve Kimlik İlişkisi

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5-7 Yüksek Destek	4 Nötr
Ailemle kurduğum ilişki kimliğimin önemli bir parçasıdır	5.59	%37.6	%77.8	%13.9

Ailemin benim üzerimdeki etkisi hayatım boyunca sürecektir	5.36	%32.6	%71.2	%17.7

Bu alt boyut, bireyin aileyi kendi kimliğinin bir parçası olarak algıladığını göstermektedir. Aileyle kurulan ilişki, katılımcıların kendilerini tanımlama biçiminde önemli bir yer tutmaktadır. Aynı zamanda ailenin birey üzerindeki etkisinin yaşam boyu süreceği düşüncesi de yüksek destek almaktadır.

Yorum:

Bu bulgu, aile etkisinin yalnızca çocukluk veya erken yaşam dönemiyle sınırlı görülmediğini; bireyin kimliği, ilişki kurma biçimi, değerleri ve yaşam yönelimi üzerinde süreklilik taşıyan bir etki olarak algılandığını göstermektedir. Ancak yaşam boyu etki maddesi, kimlik maddesine göre biraz daha düşüktür. Bu da bazı katılımcıların aile etkisini kabul etmekle birlikte, bireyin zamanla kendi kimliğini ve yaşam yönünü daha bağımsız biçimde kurabileceğini düşündüğünü gösterebilir.

5.3. Aileye Öncelik Verme ve Aileyle Zaman Geçirme

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	1–3 Düşük Destek
Aile, hayatımda öncelik verdiğim bir kurumdur	5.60	%38.2	%76.2	%7.9
Ailemler geçirdiğim zaman benim için her şeyden değerlidir	5.51	%38.4	%75.0	%9.5
Aile hayatı benim için vazgeçilmezdir	5.31	%31.2	%70.9	%12.3

Bu alt boyutta aile, bireyin günlük ve yaşam öncelikleri içinde önemli bir yere sahiptir. Katılımcılar aileye öncelik verdiklerini ve aileyle geçirilen zamanı değerli gördüklerini yüksek düzeyde belirtmektedir.

Ancak **“aile hayatı benim için vazgeçilmezdir”** maddesi, bu alt boyutun diğer maddelerine göre daha düşük kalmaktadır. Bu durum, aileye öncelik vermek ile aile hayatını tamamen vazgeçilmez görmek arasında bir fark olduğunu göstermektedir.

Yorum:

Katılımcılar için aile önemlidir ve aileyle zaman geçirmek değerlidir; fakat aile yaşamı herkes için mutlak, vazgeçilmez veya alternatifsiz bir yaşam biçimi olarak görülmemektedir. Bu, aileye güçlü bağlılık ile bireysel yaşam esnekliği arasında bir denge olduğunu gösterir.

5.4. Değer Uyumu ve Aile Sorumluluğu

Madde	Ortalama	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek
Ailemler değer yargılarım büyük ölçüde örtüşmektedir	4.92	%21.9	%62.2	%20.7	%17.1
Ailemler karşı hissettiğim sorumluluk bana yön verir	5.48	%33.2	%74.5	%17.4	%8.1

Bu alt boyut, ailemler değer uyumu ve ailemler karşı sorumluluk duygusunu göstermektedir. Ailemler karşı sorumluluğun bireye yön verdiği görüşü güçlüdür. Ancak ailemler değer yargılarının büyük ölçüde örtüştüğü maddesi daha düşük destek almaktadır.

Yorum:

Bu ayırım kritik önemdedir: Katılımcılar ailemlerine karşı sorumluluk hissetmekte ve bu sorumluluğun yaşam yönelimlerini etkilediğini kabul etmektedir; fakat bu, ailemler değer yargılarının tamamen örtüştüğü anlamına gelmemektedir. Yani ailemler bağlılık ve sorumluluk duygusu, değerlerde tam benzeşmeyi zorunlu kılmamaktadır.

Bu sonuç, modern aile ilişkilerinde **bağlılık ile farklılaşmanın birlikte var olduğunu** göstermektedir.

5.5. Aileden Bağımsız Yaşam Fikri

Madde	Ortalama	Medyan	Mod	7 Yanıtı	5–7 Yüksek Destek	4 Nötr	1–3 Düşük Destek
Aileden bağımsız yaşam fikri bana huzursuzluk verir	4.39	4	4	%19.7	%48.6	%22.2	%29.3

Bu madde, temanın en belirgin ayrışma alanıdır. Ortalama düşük-orta düzeydedir; mod ve medyan 4'tür. Yani en tipik yanıt kararsız/orta noktadır. Ayrıca düşük destek oranı **%29.3** ile temadaki en yüksek düzeydedir.

Yorum:

Katılımcıların önemli bir bölümü aileden bağımsız yaşam fikrini huzursuz edici bulmamaktadır. Bu, ailemler değer verilmediği anlamına gelmez. Çünkü aynı temada aile bağları, ailemler geçirilen zaman, aile sorumluluğu ve aileyi öncelikli görme maddeleri yüksek destek almıştır. Fakat aileden bağımsız yaşamak, katılımcılar açısından otomatik olarak korkutucu, kaygı verici veya olumsuz değildir.

Bu bulgu, temanın merkezindeki dengeyi açıkça gösterir:

Ailemler Bağlılık	Bağımsızlık Algısı
Aile yaşam kalitesini artırır	Bağımsız yaşam mutlaka huzursuzluk vermez
Aile kimliğin parçasıdır	Birey aileden ayrı da yaşam kurabilir
Aile önceliklidir	Aile tek yaşam zemini değildir
Aile sorumluluğu yön verir	Bireysel özerklik tamamen reddedilmez

Bu nedenle tema, **ailemler güçlü kişisel bağlılık ile bağımsız yaşam fikrine açık olma** arasındaki modern dengeyi göstermektedir.

6. Cinsiyete Göre Standart Karşılaştırma Tablosu

Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Kadın-Erkek Farkı	Erkeklerde 7 Yanıtı	Kadınlarda 7 Yanıtı	Yorum
Aile hayatı benim için vazgeçilmezdir	5.21	5.35	+0.14	%27.6	%32.5	Kadınlar aile hayatını biraz daha vazgeçilmez görmektedir.
Ailemle değer yargılarım büyük ölçüde örtüşmektedir	5.02	4.89	-0.13	%23.5	%21.4	Erkeklerde aileyle değer uyumu az farkla daha yüksektir.
Aileme olan bağlılığım beni güçlü kılar	5.43	5.56	+0.13	%35.4	%38.8	Kadınlar aile bağlılığını biraz daha güç verici görmektedir.
Ailemle kurduğum ilişki kimliğimin önemli bir parçasıdır	5.52	5.62	+0.10	%35.4	%38.4	Kadınlarda aile-kimlik ilişkisi biraz daha güçlüdür.
Aile içindeki bağlar yaşam kalitemi artırır	5.50	5.66	+0.16	%36.2	%41.1	Kadınlar aile bağlarının yaşam kalitesine etkisini daha güçlü görmektedir.
Ailemin benim üzerimdeki etkisi hayatım boyunca sürecektir	5.41	5.35	-0.06	%33.2	%32.4	Erkekler yaşam boyu aile etkisini çok az daha yüksek değerlendirmiştir.
Aileme karşı hissettiğim sorumluluk bana yön verir	5.48	5.48	0.00	%34.7	%32.7	Ortalama eşittir; iki grupta da sorumluluk duygusu güçlüdür.
Aile, hayatımda öncelik verdiğim bir kurumdur	5.59	5.60	+0.01	%38.4	%38.2	Cinsiyet farkı yok denecek kadar düşüktür.
Aileden bağımsız yaşam fikri bana huzursuzluk verir	4.34	4.41	+0.07	%19.0	%19.9	İki grupta da en kararsız alanlardan biridir.
Ailemle geçirdiğim zaman benim için her şeyden değerlidir	5.28	5.60	+0.32	%31.3	%41.0	Temadaki en büyük farktır; kadınlar aileyle geçirilen zamanı daha yüksek değerlemektedir.

7. Cinsiyete Göre Granüler Yorum

7.1. Genel cinsiyet deseni

Bu temada kadın ve erkek ortalamaları birbirine yakındır; ancak kadınların genel ortalaması biraz daha yüksektir:

Grup	Tema Ortalama Eğilimi
Erkekler	5.28 / 7
Kadınlar	5.39 / 7

Bu fark büyük değildir; fakat kadınların aileyi kişisel yaşam kalitesi, aileyle geçirilen zaman, aile hayatının vazgeçilmezliği ve aile bağlılığının güç verici etkisi açısından biraz daha yüksek değerlendirdiğini göstermektedir. Erkeklerde ise aileyle değer yargılarının örtüşmesi ve ailenin yaşam boyu etkisi maddeleri az farkla daha yüksektir.

7.2. Cinsiyet farkının en yüksek olduğu maddeler

Sıra	Madde	Erkek Ortalama	Kadın Ortalama	Farkın Yönü	Fark
1	Ailemle geçirdiğim zaman benim için her şeyden değerlidir	5.28	5.60	Kadınlar daha yüksek	0.32
2	Aile içindeki bağlar yaşam kalitemi artırır	5.50	5.66	Kadınlar daha yüksek	0.16
3	Aile hayatı benim için vazgeçilmezdir	5.21	5.35	Kadınlar daha yüksek	0.14
4	Aileme olan bağlılığım beni güçlü kılar	5.43	5.56	Kadınlar daha yüksek	0.13
5	Ailemle değer yargılarım büyük ölçüde örtüşmektedir	5.02	4.89	Erkekler daha yüksek	0.13

Yorum:

Cinsiyet farkları genel olarak sınırlıdır. En belirgin fark, aileyle geçirilen zamanın değerinde görülmektedir. Kadınlar aileyle geçirilen zamanı erkeklerden daha yüksek düzeyde "her şeyden değerli" görmektedir. Bu durum, kadınların aile içi bağ ve birlikte zaman geçirme boyutunu daha güçlü duygusal anlamla ilişkilendirdiğini düşündürülebilir.

Buna karşılık erkekler aileyle değer yargılarının örtüşmesini az farkla daha yüksek bildirmiştir. Bu, erkeklerin aile değerleriyle kendi değerleri arasında biraz daha fazla uyum algıladığını; kadınların ise aileye bağlı olmakla birlikte değer farklılaşmasını daha fazla deneyimlediğini düşündürülebilir.

8. Dağılım ve Çarpıklık Yorumu

Bu temadaki tüm maddelerde çarpıklık negatiftir. Bu, yanıtların genel olarak ölçeğin üst tarafına doğru yoğunlaştığını ve aileye yönelik kişisel değerlendirmelerin olumlu olduğunu göstermektedir. Ancak bazı maddelerde negatif çarpıklık güçlü, bazı maddelerde oldukça zayıftır.

Madde	Çarpıklık	Dağılım Yorumu
Aile içindeki bağlar yaşam kalitemi artırır	-1.075	Temadaki en güçlü olumlu yığılmadır; aile bağlarının yaşam kalitesine etkisi güçlü kabul görmektedir.
Ailemle kurduğum ilişki kimliğimin önemli bir parçasıdır	-1.026	Aile-kimlik ilişkisi güçlü biçimde desteklenmektedir.
Aileme olan bağlılığım beni güçlü kılar	-1.006	Aile bağlılığının güç verici etkisi yüksek düzeydedir.
Ailemle geçirdiğim zaman benim için her şeyden değerlidir	-0.968	Aileyle geçirilen zaman yüksek değer taşımaktadır.
Aile, hayatımda öncelik verdiğim bir kurumdur	-0.960	Aile yaşam öncelikleri içinde güçlü yer tutmaktadır.
Aile hayatı benim için vazgeçilmezdir	-0.841	Aile hayatı önemli görülür; ancak mutlak vazgeçilmezlikte yanıtlar biraz daha yayılmıştır.
Aileme karşı hissettiğim sorumluluk bana yön verir	-0.826	Aile sorumluluğu yön verici görülmektedir.
Ailemin benim üzerimdeki etkisi hayatım boyunca sürecektir	-0.741	Yaşam boyu etki kabul edilir; ancak daha dengeli dağılım vardır.
Ailemle değer yargılarım büyük ölçüde örtüşmektedir	-0.597	Değer uyumu vardır; fakat görüşler daha dağınıktır.
Aileden bağımsız yaşam fikri bana huzursuzluk verir	-0.262	En zayıf olumlu yığılma; bağımsız yaşam konusunda belirgin ayrışma vardır.

Yorum:

Çarpıklık değerleri temanın iç mantığını açık biçimde göstermektedir. Aile bağlarının yaşam kalitesini artırması, aile-kimlik ilişkisi ve aile bağlılığının güç vermesi maddelerinde yüksek puanlarda yoğunlaşma vardır. Buna karşılık aileden bağımsız yaşam fikri ve aileyle değer yargılarının örtüşmesi maddelerinde yanıtlar daha dengeli dağılmıştır. Bu da katılımcıların aileye güçlü kişisel değer verdiğini; ancak bağımsız yaşam ve değer farklılaşması konularında daha bireyselleşmiş bir tutum sergilediğini göstermektedir.

9. En Kritik Bulguların Granüler Yorumu

9.1. Aile kişisel yaşam kalitesini artıran bir bağ alanıdır

Temanın en yüksek ortalaması “**Aile içindeki bağlar yaşam kalitemi artırır**” maddesindedir. Bu bulgu, katılımcıların aileyi yalnızca kültürel bir zorunluluk, toplumsal görev veya ekonomik destek alanı olarak değil, doğrudan kendi yaşam kalitelerini artıran bir ilişki ağı olarak gördüğünü göstermektedir.

Aile bağları, bireylerin hayatında şu işlevleri görebilir:

İşlev	Açıklama
Duygusal destek	Sevildiğini, önemsendiğini ve yalnız olmadığını hissetme
Aidiyet	Bir yere, kişilere ve geçmişe bağlı olma hissi
Güven	Zor zamanlarda dayanılabilecek bir çevreye sahip olma
Kimlik	Kendini aile ilişkileri ve aile geçmişi içinde tanımlama
Yaşam doyumu	Aileyle kurulan olumlu bağların yaşam kalitesini artırması

Bu nedenle aile, katılımcılar için soyut bir kurumdan çok günlük hayatı olumlu etkileyen somut bir bağ alanıdır.

9.2. Aile kimliğin önemli bir parçasıdır; fakat değerlerde tam örtüşme yoktur

“**Ailemle kurduğum ilişki kimliğimin önemli bir parçasıdır**” maddesi yüksek destek alırken, “**Ailemle değer yargılarım büyük ölçüde örtüşmektedir**” maddesi daha düşük kalmıştır. Bu iki madde arasındaki fark son derece önemlidir.

Güçlü Kabul	Daha Sınırlı Kabul
Aile ilişkisi kimliğimin parçasıdır	Ailemle değerlerim büyük ölçüde aynıdır
Ailem beni şekillendirir	Ailemle her konuda aynı düşünürüm
Aile geçmişim önemlidir	Değer yargılarım aileyle tamamen örtüşür

Aile kimliğimde yer tutar	Bireysel değer farklılaşması yoktur

Bu tablo, katılımcıların aileyi kimliklerinin parçası olarak gördüğünü; ancak kendi değer yargılarının aileyle tamamen aynılaşmadığını göstermektedir. Bu, modern aile ilişkilerinde çok önemli bir örüntüdür: **aileyle bağ sürer, fakat bireysel değer farklılaşması da mümkündür.**

9.3. Aileyle bağlılık güç veriyor; ama bağımsız yaşam fikri korkutucu olmak zorunda değil

“Aileme olan bağlılığım beni güçlü kılar” maddesi yüksek destek alırken, “Aileden bağımsız yaşam fikri bana huzursuzluk verir” maddesi temanın en düşük maddesidir. Bu iki bulgu birlikte okunduğunda, katılımcıların aile bağlılığını olumlu bir güç kaynağı olarak gördüğü; ancak aileden bağımsız yaşam fikrini otomatik olarak olumsuz veya kaygı verici bulmadığı anlaşılmaktadır.

Bu ayırım, temanın en kritik psikososyal sonucudur:

Aile Bağlılığı	Bağımsız Yaşam
Güç verir	Huzursuzluk vermek zorunda değildir
Kimliği besler	Bireysel yaşam kurmaya engel değildir
Yaşam kalitesini artırır	Aileden ayrı yaşama ihtimalini dışlamaz
Sorumluluk üretir	Özerkliği ortadan kaldırmaz

Bu nedenle aileye yönelik kişisel değerlendirme, **bağlı ama bağımlı olmayan** bir aile algısını göstermektedir.

9.4. Aile sorumluluğu bireye yön verir, fakat bireysel yaşamı tamamen belirlemez

“Aileme karşı hissettiğim sorumluluk bana yön verir” maddesi yüksek destek almıştır. Bu, aile sorumluluğunun bireyin kararlarında, önceliklerinde ve yaşam yöneliminde etkili olduğunu göstermektedir.

Ancak tema genelindeki diğer bulgular, bu sorumluluğun bireyin tüm yaşamını tek başına belirleyen mutlak bir güç olmadığını ortaya koymaktadır. Özellikle aileden bağımsız yaşam maddesinin düşük kalması, sorumluluk duygusu ile bireysel özerklik arasında bir denge olduğunu göstermektedir.

Yorum:

Katılımcılar ailelerine karşı sorumluluk hissetmektedir; fakat bu sorumluluk bireyin kendi hayatını kurma, değerlerini geliştirme ve bağımsız yaşam seçeneğini düşünme kapasitesini tamamen ortadan kaldırmamaktadır.

9.5. Aileyle geçirilen zaman değerlidir; ancak bu değer kişisel deneyime göre değişir

“Aileme geçirdiğim zaman benim için her şeyden değerlidir” maddesi yüksek destek almıştır. Bu, aileyle geçirilen zamanın katılımcılar açısından önemli bir duygusal değer taşıdığını göstermektedir. Ancak bu madde, “her şeyden değerlidir” gibi güçlü ve mutlak bir ifade içerdiği için bazı katılımcılarda kararsızlık da yaratmaktadır.

Cinsiyet kırılımında bu madde, temadaki en büyük farkı üretmiştir. Kadınlar aileyle geçirilen zamanı erkeklerden daha yüksek değerlendirmiştir. Bu durum, kadınların aile içi duygusal bağ ve birlikte zaman geçirme boyutuna daha fazla anlam yüklediğini düşündürülebilir.

10. Akademik Yorum

Aileye Yönelik Kişisel Değerlendirme teması, katılımcıların kendi ailelerini genel olarak olumlu, destekleyici ve kimlikleriyle ilişkili bir yapı olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Tema ortalamasının **5.33 / 7** olması, aileye yönelik kişisel bağlılığın orta-yüksek düzeyde güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. En yüksek destek, aile içindeki bağların yaşam kalitesini artırması, ailenin hayatta öncelik verilen bir kurum olması, aileyle kurulan ilişkinin kimliğin önemli bir parçası olması ve aileye bağlılığın bireyi güçlü kılmaya maddelerinde görülmektedir. Bu bulgular, ailenin katılımcılar için yalnızca toplumsal bir kurum değil, kişisel anlam, güç, aidiyet ve yaşam doyumu sağlayan bir ilişki alanı olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte, aileye yönelik kişisel bağlılık mutlak bir bağımlılık biçiminde değildir. Temanın en düşük maddesi “Aileden bağımsız yaşam fikri bana huzursuzluk verir” ifadesidir. Bu bulgu, katılımcıların aileyi önemsediklerini, aile bağlarını yaşam kalitesi ve kimlik açısından değerli gördüklerini; ancak aileden bağımsız yaşam fikrini otomatik olarak tehdit edici ya da huzursuzluk verici bir durum olarak değerlendirmediklerini göstermektedir. Benzer biçimde, aileyle değer yargılarının büyük ölçüde örtüşmesi maddesi de görece düşük kalmıştır. Bu durum, aileyle kurulan bağın güçlü olmasına rağmen bireysel değer farklılaşmasının mümkün olduğunu ortaya koymaktadır.

Cinsiyete göre analizde kadın ve erkek ortalamaları birbirine yakındır; ancak kadınlar aileyle geçirilen zaman, aile bağlarının yaşam kalitesini artırması, aile hayatının vazgeçilmezliği ve aile bağlılığının güç vermesi maddelerinde biraz daha yüksek destek vermektedir. Erkekler ise aileyle değer yargılarının örtüşmesi ve ailenin yaşam boyu etkisi maddelerinde çok küçük farklarla daha yüksek ortalamalara sahiptir. Genel olarak bu tema, cinsiyetler arasında keskin bir ayrışma üretmemekte; ancak kadınlarda aile ilişkilerinin duygusal ve yaşam kalitesi boyutunun biraz daha güçlü vurgulandığını göstermektedir.

Sonuç olarak, bu tema katılımcıların aileyle kişisel bağlarını güçlü biçimde koruduğunu, aileyi yaşam kalitesi, kimlik, güç ve öncelik açısından olumlu değerlendirdiğini göstermektedir. Ancak bu bağlılık, aileye bağımlılık veya aileden bağımsız yaşama karşı güçlü bir huzursuzluk biçiminde değildir. Aileye yönelik kişisel değerlendirme, **aileyle bağlılık ile bireysel özerkliğin birlikte var olduğu** bir tutum yapısına işaret etmektedir.

11. Tema Sonuç Paragrafı

Aileye Yönelik Kişisel Değerlendirme teması, katılımcıların ailelerini kişisel yaşamlarında önemli, güç verici, kimlik oluşturan ve yaşam kalitesini artıran bir yapı olarak gördüğünü göstermektedir. Tema ortalamasının **5.33 / 7** olması, aileye yönelik kişisel bağlılığın orta-yüksek düzeyde olumlu olduğunu ortaya koymaktadır. En yüksek destek, aile içindeki bağların yaşam kalitesini artırması, ailenin hayatta öncelik verilen bir kurum olması, aileyle kurulan ilişkinin kimliğin önemli bir parçası olması ve aileye bağlılığın bireyi güçlü kılmaya maddelerinde görülmüştür. Buna karşılık, aileden

bağımsız yaşam fikrinin huzursuzluk vermesi ve aileyle değer yargılarının büyük ölçüde örtüşmesi maddeleri daha düşük ortalamalara sahiptir. Bu bulgu, katılımcıların aileye güçlü kişisel değer verdiğini; ancak aileden bağımsız yaşam fikrini otomatik olarak olumsuz görmediğini ve aileyle tam değer benzeşmesi yaşamadığını göstermektedir. Cinsiyet kırılımında kadınlar aileyle geçirilen zamanı ve aile bağlarının yaşam kalitesine katkısını erkeklerden biraz daha güçlü vurgulamaktadır. Genel olarak tema, aileye yönelik güçlü kişisel bağlılığın bireysel özerklik ve değer farklılaşmasıyla birlikte var olduğunu ortaya koymaktadır.

Kısa Sonuç

Bu tema için ana bulgu şudur: **Katılımcılar ailelerini yaşam kalitesi, kimlik, güç ve öncelik açısından değerli görüyor; fakat bu bağlılık aileye bağımlılık anlamına gelmiyor.**

Başka bir ifadeyle, aile güçlü bir kişisel anlam ve destek kaynağıdır; ancak birey aileden bağımsız yaşamı da düşünebilir, aileyle değerleri tamamen örtüşmeyebilir ve yine de aileyle güçlü bir bağ sürdürebilir. Bu nedenle tema, **bağlı ama özerk birey** modelini açık biçimde göstermektedir.

4. Kısım

Genel Değerlendirme ve Bütüncül Yorum

Bu araştırmada incelenen **11 tema**, katılımcıların aileye ilişkin tutumlarının tek boyutlu olmadığını; aksine **eşitlik, gelenek, iletişim, kuşaklararası bağ, bireysel özerklik, kültür-din, alternatif aile yapıları, eğitim, ekonomi, aile kavramı** ve **kişisel aile deneyimi** arasında çok katmanlı bir yapı gösterdiğini ortaya koymaktadır. Genel tablo, katılımcıların aileyi hâlâ çok güçlü, değerli ve merkezi bir kurum olarak gördüğünü; ancak bu kurumun artık **mutlak otorite, tek tip rol düzeni, bireysel özgürlüğün önüne geçen bağlılık** veya **yalnızca geleneksel çekirdek aile modeli** üzerinden tanımlanmadığını göstermektedir.

1. Genel Eğilim: Aile Güçlü Bir Kurum Olarak Korunuyor, Fakat Yeniden Yorumlanıyor

Araştırmanın tamamı birlikte değerlendirildiğinde en temel bulgu şudur:

Katılımcılar aileyi reddetmemekte; aksine aileye güçlü bir değer atfetmektedir. Ancak bu değer, geleneksel ve hiyerarşik aile modelinin koşulsuz kabulü biçiminde değil, daha eşitlikçi, daha özerklik duyarlı, daha kapsayıcı ve daha destekleyici bir aile anlayışı biçiminde ortaya çıkmaktadır.

Bu genel sonuç, farklı temalarda tekrar eden örüntülerle desteklenmektedir. Örneğin **Ailede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği** temasında katılımcılar aile içi karar alma, çocuk bakımı, ev işleri ve kadınların ailede söz sahibi olması konularında yüksek düzeyde eşitlikçi tutum göstermiştir. Buna karşılık **Geleneksel ve Modern Aile Roller** temasında erkek merkezli karar alma, ev işlerinin kadın sorumluluğu sayılması ve kadın liderliğinin aile düzenini bozacağı gibi katı geleneksel önermeler güçlü biçimde reddedilmiştir.

Bu durum, aile kurumunun değer kaybettiği anlamına gelmemektedir. Tam tersine, aile hâlâ güçlü bir güven, dayanışma, kimlik, eğitim, ekonomik destek ve değer aktarımı alanı olarak görülmektedir. Ancak aileden beklenen rol değişmektedir. Aile artık daha çok **destekleyen, rehberlik eden, güven veren, bireyi tanıyan, sınırlarına saygı gösteren** ve **farklı aile biçimlerini kapsayabilen** bir kurum olarak idealize edilmektedir.

2. Ailede Eşitlik: En Güçlü Modernleşme Alanlarından Biri

Araştırmanın en güçlü bulgularından biri, aile içinde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik yüksek desteklerdir. **Ailede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği** temasında genel ortalamanın oldukça yüksek olması, katılımcıların aile içinde kadın ve erkeğin eşit söz hakkına sahip olması, çocuk bakımının paylaşılması, ev işlerinin ortak sorumluluk olarak görülmesi ve aile huzurunun eşitlikle ilişkilendirilmesi konusunda güçlü bir kabul geliştirdiğini göstermektedir.

Bu bulgu, özellikle şu açıdan önemlidir: Katılımcılar eşitliği yalnızca soyut bir değer olarak değil, aile içi pratik görev ve sorumluluklar düzeyinde de desteklemektedir. Kadınların ailede söz sahibi olması, erkeklerin çocuk bakımında sorumluluk alması ve ev işlerinin eşler arasında paylaşılması gibi maddeler yüksek destek almıştır. Bu sonuç, aile içindeki toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşmekte olduğunu göstermektedir.

Ancak eşitlik desteği tüm alanlarda aynı güçte değildir. Kadınların ev dışında çalışması, kariyer-aile dengesini sürdürebilmesi ve ailede görev dağılımının cinsiyete göre yapılmaması maddelerinde destek görece daha düşük kalmıştır. Bu durum, katılımcıların eşitlik fikrini genel olarak benimsediğini; fakat eşitliğin geleneksel rol düzenini doğrudan dönüştürdüğü noktalarda daha fazla tereddüt yaşadığını göstermektedir.

3. Geleneksel Roller Tamamen Kaybolmuyor; Seçici Biçimde Sürdürülüyor

Geleneksel ve Modern Aile Roller temasında katılımcılar birçok ataerkil aile rolünü reddetmektedir. Ev işlerinin kadınların sorumluluğu olduğu, evde kararları erkeğin vermesi gerektiği, erkek çocukların ev işlerine katılmaması gerektiği ve kadın liderliğinin aile düzenini bozacağı gibi önermeler düşük destek almıştır. Bu, katı ataerkil aile modeline yönelik belirgin bir mesafe olduğunu göstermektedir.

Ancak geleneksel roller tamamen ortadan kalkmış değildir. Özellikle **babanın çocuklara disiplin vermesi** ve **erkeğin ailenin geçimini sağlamakla yükümlü olması** gibi maddelerde destek daha yüksektir. Bu bulgu, modernleşmenin seçici biçimde işlediğini göstermektedir. Katılımcılar erkek otoritesini ve kadınların ev içi role indirgenmesini reddederken, babalık otoritesi ve erkek geçindiriciliği gibi kültürel olarak yerleşik bazı rolleri daha fazla korumaktadır.

Bu nedenle araştırmanın genel sonucu, "geleneksel aile tamamen çözülmüştür" şeklinde yorumlanmamalıdır. Daha doğru yorum şudur:

Katılımcılar katı ataerkil aile düzeninden uzaklaşmakta; ancak bazı geleneksel sorumluluk ve otorite kalıpları hâlâ kısmen varlığını sürdürmektedir.

4. Aile İşlevselliği: Bağ Güçlü, Açık Duygusal İletişim Daha Zayıf

Aile İşlevselliği ve İletişimi teması, katılımcıların ailelerini genel olarak destekleyici ve bağlı gördüğünü göstermektedir. Özellikle aile üyeleri arasında güçlü bağ bulunması ve ailenin kriz anında destek sağlaması maddeleri yüksek destek almıştır. Bu, ailelerin katılımcılar açısından hâlâ önemli bir dayanışma ve güvenlik alanı olduğunu göstermektedir.

Ancak tema içindeki daha zayıf alanlar dikkat çekicidir. Duyguların açıkça konuşulması, empati, herkesin fikrinin dikkate alınması ve sorunların açık iletişikle çözülmesi maddeleri görece daha düşük destek almıştır. Bu sonuç, ailelerde bağ ve destek mekanizmalarının güçlü olduğunu; fakat iletişimin her zaman açık, duygusal olarak şeffaf ve katılımcı olmadığını göstermektedir.

Bu bulgu genel tablo açısından çok önemlidir. Aileyi güçlü kılan şey yalnızca birlikte olmak veya kriz anında destek sağlamak değildir. Modern aile beklentisi, aynı zamanda **açık iletişim, duygusal paylaşım, empati** ve **bireysel fikirlerin dikkate alınması** gibi daha nitelikli ilişki biçimlerini de içermektedir. Araştırma, bu alanlarda gelişme ihtiyacının sürdüğünü göstermektedir.

5. Kuşaklararası Bağ: Saygı Güçlü, İtaat Sınırlı

Kuşaklararası Aile Tutumları teması, katılımcıların aile büyüklerinin deneyimlerine, aile değerlerinin aktarımına, dede-ninelerle bağ kurmaya ve kuşaklararası ilişkinin aileyi güçlendirdiği fikrine yüksek destek verdiğini göstermektedir. Bu, aileyi yalnızca bugünkü hane ilişkileriyle değil, geçmiş kuşaklardan gelen değer ve deneyim sürekliliğiyle birlikte düşündüklerini göstermektedir.

Ancak bu temanın en kritik bulgusu, **aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır** maddesinin görece düşük kalmasıdır. Katılımcılar aile büyüklerinin deneyimlerini değerli görmekte ve fikirlerine saygı duymaktadır; ancak bu saygıyı otomatik olarak kararlarına uyma zorunluluğu biçiminde yorumlamamaktadır.

Bu sonuç, modern aile ilişkilerinde kuşaklararası bağın tamamen kopmadığını; fakat bağın artık daha az hiyerarşik ve daha çok müzakereci bir zeminde kurulduğunu göstermektedir. En uygun yorum şudur:

Kuşaklararası saygı güçlüdür; kuşaklararası itaat ise sınırlıdır.

6. Bireysel Sınırlar ve Özerklik: Aileden Kopuş Değil, Sınırları Tanınmış Bağlılık

Bireysel Sınırlar ve Özerklik teması, araştırmanın en kritik modernleşme göstergelerinden biridir. Katılımcılar aile içinde kişisel alan, özel hayat, karar özerkliği, bireysel farklılıkların özgürce yaşanması ve baskı yerine rehberlik sunulması konularına yüksek destek vermiştir. Özellikle ailenin baskı yerine rehberlik sunması ve bireyin kendine ait alanının olması gerektiği maddeleri çok güçlü destek almıştır.

Bu bulgu, aile ilişkilerinde otoriter denetimden destekleyici rehberliğe doğru bir beklenti olduğunu göstermektedir. Katılımcılar aileyi hayatlarından çıkarmak istememekte; fakat ailenin seçimlere baskı yoluyla müdahale etmesini, özel hayatı ihlal etmesini veya bireysel farklılıkları sınırlamasını istememektedir.

Aynı tema içinde **ailem seçimlerime karışmamalıdır** ve **aile desteği önemlidir ama özgürlük daha değerlidir** maddelerinde daha fazla kararsızlık görülmesi de önemlidir. Bu, katılımcıların mutlak bireycilik pozisyonunda olmadığını gösterir. Aile desteği hâlâ değerlidir; fakat bu destek bireyin sınırlarını ve özgürlüğünü ortadan kaldırmamalıdır.

Bu nedenle genel yorum şu şekilde yapılabilir:

Katılımcılar aileden kopuk bireycilik değil, aile içinde sınırları tanınmış özerklik istemektedir.

7. Kültürel ve Dini Etkiler: Bağ Kurucu İşlev Güçlü, Rol Belirleyici Otorite Daha Tartışmalı

Kültürel ve Dini Etkiler temasında katılımcılar dinî bayramların aile bağlarını pekiştirdiğini, törenlerin aile birliğini güçlendirdiğini, aile büyüklerine saygının kültürel bir görev olduğunu ve dinî-kültürel değerlerin ailede korunması gerektiğini güçlü biçimde desteklemiştir. Bu, kültür ve dinin aile bağlarını güçlendiren, aidiyet üreten ve kuşaklararası süreklilik sağlayan yönlerinin hâlâ güçlü olduğunu göstermektedir.

Ancak kültürün aile rollerini belirlemesi ve modern hayatın aile değerlerini zayıflattığı fikri daha düşük destek almıştır. Bu ayrım çok önemlidir. Katılımcılar kültür ve dini aileyi bir arada tutan kaynaklar olarak görmekte; fakat bu değerlerin aile içindeki rolleri kesin biçimde belirleyen, bireysel özerkliği sınırlandıran veya modern hayatı otomatik olarak tehdit sayan bir otoriteye dönüşmesine daha mesafeli yaklaşmaktadır.

Bu nedenle tema, kültürel-dini değerlerin reddi olarak değil, **seçici biçimde yeniden yorumlanması** olarak değerlendirilmelidir. Kültür ve din önemlidir; ancak modern aile içinde bu önem daha çok bağ, ritüel, saygı ve değer aktarımı düzeyinde güçlüdür. Rol belirleme ve modernleşme karşılığı düzeyinde ise daha tartışmalıdır.

8. Alternatif Aile Yapıları: Aile Tanımı Biyolojiden İlişkiselliğe Genişliyor

Alternatif Aile Yapılarına Yönelik Tutum teması, aile kavramının klasik çekirdek aile modeliyle sınırlı görülmediğini göstermektedir. Çocuk sahibi olmayan çiftlerin de aile sayılması, evlat edinmiş bireylerin aile oluşturması, kan bağı olmadan da aile olunabilmesi ve duygusal bağın aile olmanın temeli sayılması maddeleri çok yüksek destek almıştır.

Bu bulgu, aile tanımının biyolojik bağ, çocuk sahibi olma ve klasik anne-baba-çocuk yapısından daha geniş bir ilişkisellik anlayışına doğru evrildiğini göstermektedir. Katılımcılar aileyi yalnızca soy bağı veya biyolojik ebeveynlik üzerinden değil, **duygusal bağ, bakım, aidiyet, birlikte yaşam ve karşılıklı sahiplenme** üzerinden tanımlamaktadır.

Ancak tek ebeveynli aileler ve geniş aile yapılarının bütünlüğü artırdığı fikri daha kararsızdır. Bu, alternatif aile yapılarına yönelik kapsayıcı tutumun her aile biçimi için aynı güçte olmadığını göstermektedir. Özellikle tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişkiler kurulabileceği maddesindeki daha düşük destek, bu aile biçimine yönelik toplumsal çekincelerin sürdüğünü düşündürmektedir.

Genel olarak bu tema, aile tanımında güçlü bir genişlemeye işaret etmektedir:

Aile, yalnızca kan bağıyla verilen bir yapı değil; duygusal bağ ve bakım ilişkisiyle kurulan bir ilişki alanı olarak görülmektedir.

9. Ailenin Eğitsel Rolü: Eğitim Sadece Okulun Görevi Değil

Ailenin Eğitsel Rolü teması, araştırmamızın en yüksek destek alan alanlarından biridir. Katılımcılar ev içi eğitimin okul kadar önemli olduğunu, ailenin öğrenmeyi teşvik etmesi gerektiğini, çocukların okul hayatına ilgi göstermesi ve okul dışı öğrenme fırsatları sunması gerektiğini çok güçlü biçimde desteklemiştir.

Bu bulgu, eğitimin yalnızca okul kurumuna bırakılmadığını göstermektedir. Aile, öğrenme kültürünü oluşturan, motivasyon sağlayan, okul dışı gelişim fırsatları sunan ve çocuğun eğitim sürecini destekleyen temel bir aktör olarak görülmektedir.

Ancak **ailenin eğitim sürecine doğrudan katılması** maddesi daha düşük destek almıştır. Bu, aile katılımının sınırları konusunda bir hassasiyet olduğunu göstermektedir. Katılımcılar ailenin eğitimde aktif olmasını istemektedir; ancak bu aktifliğin müdahaleci, baskıcı veya çocuğun akademik özerkliğini ortadan kaldıran bir biçime dönüşmesini daha temkinli karşılamaktadır.

Bu nedenle tema şu şekilde özetlenebilir:

Aile eğitimde aktif, destekleyici ve rehberlik edici bir aktör olmalıdır; fakat eğitim sürecine sınırsız ve kontrolcü biçimde müdahil olmamalıdır.

10. Ailenin Ekonomik Rolü: Aile Ekonomik Güvenlik ve Dayanışma Alanı

Ailenin Ekonomik Rolü teması, katılımcıların aileyi ekonomik güven, maddi destek ve yaşam olanaklarının şekillenmesi açısından çok güçlü bir kurum olarak gördüğünü göstermektedir. Ailenin maddi olanaklarının çocukların yaşamını etkilediği, aile bireylerinin birbirine maddi destek sağlaması gerektiği ve ailenin ekonomik olarak güven vermesi gerektiği maddeleri yüksek destek almıştır.

Bu sonuç, ailenin yalnızca duygusal veya kültürel bir kurum olmadığını; aynı zamanda bireylerin yaşam şanslarını, eğitim olanaklarını, ekonomik güvenliğini ve krizlere karşı dayanıklılığını etkileyen temel bir ekonomik yapı olarak görüldüğünü göstermektedir.

Ayrıca maddi desteğin aile içi dayanışmanın göstergesi olarak görülmesi, ekonomik yardımın yalnızca parasal bir işlem olarak değil, aile bağlılığının somutlaşmış biçimi olarak algılandığını göstermektedir. Ancak üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanması ve öğrenci çalışsa bile destek sunulması maddelerinde görece daha fazla kararsızlık vardır. Bu, genç yetişkinlik döneminde aile desteğinin kapsamı ve süresi konusunda daha fazla tartışma bulunduğunu düşündürmektedir.

Genel yorum şudur:

Aile, ekonomik risklere karşı koruyucu bir güvenlik ağı olarak görülmektedir; ancak ekonomik destek, sınırsız bağımlılık değil, destek ve sorumluluk dengesi içinde değerlendirilmektedir.

11. Aile Kavramı ve Kişisel Aile Deneyimi: Güçlü Bağlılık, Fakat Mutlak Bağımlılık Değil

Son iki tema, yani **Aile Kavramına Yönelik Tutumsal Değerlendirme** ve **Aileye Yönelik Kişisel Değerlendirme**, genel aile algısının hem toplumsal hem kişisel düzeyde nasıl kurulduğunu göstermektedir.

Aile Kavramına Yönelik Tutumsal Değerlendirme temasında aile, güven kaynağı, kimlik ve karakter gelişiminin temeli, toplumsal değerlerin aktarım kurumu ve toplum kalitesiyle ilişkili bir yapı olarak güçlü biçimde desteklenmiştir. Ancak aileye bağlılığın kişisel özgürlükten daha önemli olduğu ve aile kurmanın hayatın en önemli hedeflerinden biri olduğu maddeleri daha düşük destek almıştır.

Bu durum, aileye güçlü bir değer atfedildiğini; fakat aile bağlılığının kişisel özgürlüğün mutlak önüne konulmadığını göstermektedir. Aile değerlidir, güven verir, bireyi şekillendirir; ancak bireysel yaşam tercihlerini, özgürlüğü ve özerkliği tamamen aşan bir kurum olarak görülmemektedir.

Aileye Yönelik Kişisel Değerlendirme temasında ise katılımcılar aile bağlarının yaşam kalitesini artırdığını, aileyle kurulan ilişkinin kimliğin önemli bir parçası olduğunu, aile bağlılığının güç verdiğini ve ailenin yaşamda öncelikli bir kurum olduğunu belirtmiştir. Buna karşılık aileden bağımsız yaşam fikrinin huzursuzluk vermesi maddesi temanın en düşük maddesidir.

Bu bulgu, kişisel düzeyde de aynı genel dengeyi doğrulamaktadır:

Katılımcılar aileye bağlıdır; fakat aileye bağımlı olmak zorunda olduklarını düşünmemektedir.

12. Cinsiyet Kırılımına İlişkin Genel Yorum

Araştırma genelinde cinsiyet farkları temadan temaya değişmektedir. Bazı temalarda cinsiyet farkları çok belirginken, bazı temalarda oldukça sınırlıdır.

En belirgin cinsiyet farkları özellikle şu alanlarda görülmektedir:

Alan	Genel Eğilim
Toplumsal cinsiyet eşitliği	Kadınlar daha güçlü eşitlikçi tutum göstermektedir.
Geleneksel aile rolleri	Erkekler geleneksel rollere daha fazla destek vermektedir.
Bireysel sınırlar ve özerklik	Kadınlar kişisel alan, mahremiyet ve rehberlik beklentisini daha güçlü vurgulamaktadır.
Alternatif aile yapıları	Kadınlar biyolojik bağ dışı aile tanımlarına daha yüksek destek vermektedir.
Eğitsel ve ekonomik aile rolü	Kadınlar aile desteği, koruma ve sorumluluk paylaşımını daha güçlü desteklemektedir.
Kuşaklararası tutumlar ve aile işlevselliği	Cinsiyet farkları görece düşüktür.

Bu tablo, kadınların aileyi hem daha eşitlikçi hem de daha destekleyici, koruyucu ve özerklik duyarlı bir kurum olarak görmek istediğini göstermektedir. Erkekler ise bazı temalarda geleneksel rol, aile kurma, aile yapısının korunması ve kültürel belirleyicilik gibi alanlara biraz daha fazla yakın durmaktadır.

Ancak bu farklar her temada aynı şiddette değildir. Özellikle aile işlevselliği, kuşaklararası bağlar, aile kavramına genel değer atfetme ve kişisel aile değerlendirmesi temalarında kadın ve erkek ortalamaları birbirine daha yakındır. Bu da aileye verilen genel değerler arasında büyük ölçüde ortak olduğunu; fakat aile içindeki rol, otorite, sınır ve özgürlük konularında ayrışmaların belirginleştiğini göstermektedir.

13. Temalar Arası En Önemli Ortak Desenler

13.1. Aile değerli ama mutlak değil

Katılımcılar aileyi güçlü biçimde değerli görmektedir. Aile; güven, kimlik, karakter, eğitim, ekonomi, kültür, dayanışma ve yaşam kalitesi açısından merkezi bir kurumdur. Ancak aile bağlılığı kişisel özgürlükten her zaman üstün görülmemekte, aileden bağımsız yaşam fikri otomatik olarak huzursuzluk yaratmamakta ve aile kurmak herkes için en önemli yaşam hedefi olarak mutlaklaştırılmamaktadır.

13.2. Aileden kopuş yok, fakat aile içinde özerklik talebi güçlü

Bireysel sınırlar, özel hayat, karar özerkliği, kişisel alan ve baskı yerine rehberlik talebi çok güçlüdür. Bu, aile kurumunun reddi değil, aile ilişkilerinin daha demokratik ve sınır duyarlı hale gelmesi beklentisidir.

13.3. Geleneksel aile modeli seçici biçimde dönüşüyor

Katılımcılar aile büyüklerine saygı, kültürel değerler, dinî bayramlar, törenler ve kuşaklararası bağlar gibi geleneksel unsurları desteklemektedir. Ancak erkek otoritesi, kadınların ev içi role indirgenmesi, kültürün aile rollerini belirlemesi ve aile büyüklerinin kararlarına koşulsuz uyulması gibi hiyerarşik unsurlara daha mesafeli yaklaşmaktadır.

13.4. Aile tanımı genişliyor

Aile artık yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşan biyolojik çekirdek yapı olarak görülmemektedir. Çocuksuz çiftler, evlat edinme, kan bağı olmadan aile olma, kardeşlerin birlikte yaşaması ve duygusal bağ temelli aile tanımı güçlü destek almaktadır.

13.5. Aile destekleyici kurum olarak çok güçlü

Eğitim ve ekonomi temalarında aileye çok güçlü işlevler yüklenmektedir. Aile çocukların eğitiminde teşvik edici, fırsat sağlayıcı ve destekleyici bir kurumdur. Ekonomik olarak ise güven veren, maddi destek sağlayan ve yaşam fırsatlarını etkileyen bir yapıdır.

14. Araştırmanın Genel Sosyolojik Yorumu

Bu araştırmanın bulguları, aile kurumunun katılımcılar açısından hâlâ çok güçlü bir toplumsal ve kişisel anlam taşıdığını göstermektedir. Aile, güven veren, bireyi güçlendiren, kimlik ve karakter gelişimini etkileyen, toplumsal değerleri aktaran, eğitim ve ekonomi alanlarında destek sağlayan temel bir kurum olarak görülmektedir. Bu yönüyle aile, katılımcıların yaşam dünyasında merkezi konumunu korumaktadır.

Ancak bu merkezilik, klasik anlamda mutlak ailecilik veya koşulsuz geleneksel bağlılık biçiminde değildir. Katılımcılar aileyi önemsemekte, fakat aileden bireyin özgürlüğünü, sınırlarını ve özerkliğini ortadan kaldırmasını beklememektedir. Aile büyüklerine saygı duyulmakta, fakat kararlarına koşulsuz uyulması beklenmemektedir. Kültürel ve dinî değerler önemsenmekte, fakat bu değerlerin aile rollerini katı biçimde belirlemesine daha sınırlı destek verilmektedir. Aile bağlılığı güç verici görülmekte, fakat aileden bağımsız yaşam fikri tamamen olumsuzlanmamaktadır.

Bu nedenle genel aile modeli şu şekilde tanımlanabilir:

Katılımcıların aile anlayışı, geleneksel aile değerlerini tamamen reddetmeyen; ancak bu değerleri eşitlik, özerklik, bireysel sınırlar, kapsayıcılık ve destekleyici ilişki biçimleriyle yeniden yorumlayan seçici-modern bir aile anlayışıdır.

15. Genel Sonuç Paragrafı

Araştırmanın bütün temaları birlikte değerlendirildiğinde, katılımcıların aileye yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olumlu olduğu görülmektedir. Aile; güven, dayanışma, kimlik, karakter gelişimi, değer aktarımı, eğitim desteği, ekonomik güven ve kişisel yaşam kalitesi açısından güçlü bir kurum olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, aileye verilen bu önem geleneksel aile modelinin tüm unsurlarının koşulsuz kabul edildiği anlamına gelmemektedir. Katılımcılar aile içinde toplumsal cinsiyet eşitliğini, bireysel sınırları, özel hayatı, karar özerkliğini, alternatif aile yapılarını ve aile içinde rehberlik temelli destek ilişkisini güçlü biçimde önemsemektedir. Aile büyüklerine saygı, kültürel-dinî değerler ve kuşaklararası bağlar desteklenmekte; ancak itaat, baskı, rol dayatması ve bireysel özgürlüğün bastırılması daha sınırlı kabul görmektedir. Bu nedenle genel tablo, aile kurumunun zayıflamasından çok, aile kurumunun daha eşitlikçi, daha kapsayıcı, daha sınır duyarlı ve daha destekleyici biçimde yeniden tanımlandığını göstermektedir.

Kısa Genel Sonuç

Bu araştırmanın ana sonucu şudur: Katılımcılar aileyi güçlü biçimde değerli görmektedir; fakat aileyi artık yalnızca geleneksel, hiyerarşik ve biyolojik bağlara dayalı bir kurum olarak tanımlamamaktadır.

Aile hâlâ güven, destek, kimlik, eğitim, ekonomi ve değer aktarımı açısından merkezîdir. Ancak bu aile anlayışı; **eşitlik, özerklik, kişisel sınırlar, duygusal bağ, alternatif aile biçimleri, rehberlik, dayanışma ve bireysel özgürlükle dengelenmiş bağlılık** ekseninde yeniden şekillenmektedir.

5. Kısım

EK A: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE YAPISINA BAKIŞ ÖLÇEĞİ

A.1. Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyet

Cinsiyetiniz nedir?

- Kadın
- Erkek

2. Yaş

Yaşınız kaçtır?

3. Sınıf Düzeyi

Hangi sınıfta öğrenim görüyorsunuz?

- Hazırlık
- Ön Lisans - 1. Sınıf
- Ön Lisans - 2. Sınıf
- Lisans - 1. Sınıf
- Lisans - 2. Sınıf
- Lisans - 3. Sınıf
- Lisans - 4. Sınıf
- Lisansüstü (Master)
- Lisansüstü (Doktora)

4. Bölüm / Fakülte

Öğrenim gördüğünüz bölüm/fakülte hangisidir?

5. Aile Tipi

Aileniz hangi yapıya sahiptir?

- Çekirdek aile
- Geniş aile
- Tek ebeveynli aile
- Diğer: _____

6. Ailede Birlikte Yaşayan Kişiler

Hâlen birlikte yaşadığınız aile üyeleri kimlerdir?

Birden fazla seçenek işaretlenebilir.

- Anne
- Baba
- Kardeş(ler)
- Büyükanne / Büyükbaba
- Diğer: _____

7. Anne Eğitim Durumu

Annenizin en yüksek eğitim düzeyi nedir?

- Okuryazar değil
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Ön lisans
- Lisans
- Yüksek lisans / Doktora

8. Baba Eğitim Durumu

Babanızın en yüksek eğitim düzeyi nedir?

- Okuryazar değil
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Ön lisans
- Lisans
- Yüksek lisans / Doktora

9. Ailenizin Aylık Gelir Düzeyi

Ailenizin aylık toplam geliri nedir? Yaklaşık olarak belirtiniz.

- 0–10.000 TL
- 10.001–20.000 TL
- 20.001–30.000 TL
- 30.001–40.000 TL
- 40.001–50.000 TL
- 50.001–60.000 TL
- 60.001 TL ve üstü
- Bilmiyorum / Belirtmek istemiyorum

10. İkamet Yeri (Lise Dönemi)

Lise eğitiminizi tamamladığınız yerleşim yeri nedir?

- Köy / Kasaba
- İlçe
- İl
- Büyükşehir

11. Ailede Kardeş Sayısı

Kaç kardeşiniz var?

A.2. Ölçek Maddeleri

Aşağıdaki maddeler 7 düzeyli Likert tipi derecelendirme ile yanıtlanmaktadır.

Puan	Yanıt
1	Kesinlikle Katılmıyorum
2	Katılmıyorum
3	Kısmen Katılmıyorum
4	Kararsızım
5	Kısmen Katılıyorum
6	Katılıyorum
7	Kesinlikle Katılıyorum

A.2.1. Ailede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Madde No	Madde
1	Ailede kararlar eşit alınmalıdır.
2	Kadınlar da ev dışında çalışmalıdır.

3	Erkekler çocuk bakımında sorumluluk almalıdır.
4	Ev işleri eşler arasında paylaşılmalıdır.
5	Kadınlar ailede söz sahibi olmalıdır.
6	Ailede görev dağılımı cinsiyete göre olmamalıdır.
7	Kadınlar kariyerlerini aileyle birlikte sürdürebilir.
8	Erkekler duygularını açıkça ifade edebilmelidir.
9	Ailede eşitlik huzuru artırır.
10	Eşit roller güçlü aileler oluşturur.

A.2.2. Geleneksel ve Modern Aile Roller

Madde No	Madde
11	Ev işleri kadınların sorumluluğudur.
12	Baba çocuklara disiplin vermelidir.
13	Kadın çalışsa bile önceliği evi olmalıdır.
14	Erkek ailenin geçimini sağlamakla yükümlüdür.
15	Çocukları anneler yetiştirmelidir.
16	Kadın kariyer yerine ailesine odaklanmalıdır.
17	Evde kararları erkek vermelidir.
18	Erkek çocukları ev işlerine katılmamalıdır.
19	Ailenin reisi erkek olmalıdır.
20	Kadının liderlik yapması aile düzenini bozar.

A.2.3. Aile İşlevselliği ve İletişimi

Madde No	Madde
21	Ailem düşüncelerimi özgürce dile getirmeme olanak tanır.
22	Aile üyeleri arasında güçlü bir bağ vardır.
23	Ailem sorunları açık iletişimle çözer.
24	Ailem yaşadığım sorunlara anlayış gösterir.
25	Ailem duygularımı önemser.
26	Aile içinde sağlıklı iletişim vardır.
27	Ailemde herkesin fikri dikkate alınır.
28	Ailem kriz anında destek sağlar.
29	Ailemde empati duygusu güçlüdür.
30	Ailemde duygular açıkça konuşulur.

A.2.4. Kuşaklararası Aile Tutumları

Madde No	Madde

31	Ebeveynlerimle ilişkilerim ebeveynliğimi etkiler.
32	Aile büyüklerinin tecrübeleri değerlidir.
33	Nesiller arası çatışmalar doğaldır.
34	Aile büyüklerinin fikirlerine gönülden saygı duyarım.
35	Kendi çocuklarıma aile değerlerini aktarmak isterim.
36	Dede ve ninelerle bağ kurmak aileyi güçlendirir.
37	Aile büyüklerinin kararlarına uyulmalıdır.
38	Anne babamla ilişkilerim aile hayatımı etkiler.
39	Ebeveynlerin mirası kültürel ve manevidir.
40	Kuşaklar arasında bağ kurmak aile ilişkilerini güçlendirir.

A.2.5. Bireysel Sınırlar ve Özerklik

Madde No	Madde
41	Ailem seçimlerime karışmamalıdır.
42	Ailem özel hayatıma saygı göstermelidir.
43	Kendi alanım olmalıdır.
44	Kararlarımı kendim vermeliyim.
45	Aile baskısı yerine rehberlik sunmalıdır.
46	Ailem beni birey olarak tanır.
47	Sınırlarımı aileme ifade ederim.
48	Ailemle yaşasam da bağımsız olmalıyım.
49	Aile içinde bireysel farklılıklar özgürce yaşanmalıdır.
50	Aile desteği önemlidir ama özgürlük daha değerlidir.

A.2.6. Kültürel ve Dini Etkiler

Madde No	Madde
51	Ailede dini değerler belirleyicidir.
52	Gelenekler aile ilişkilerini şekillendirir.
53	Ailede roller kültüre göre belirlenmelidir.
54	Aile büyüklerine saygı kültürel bir görevdir.
55	Dini bayramlar aile bağlarını pekiştirir.
56	Törenler (düğün, sünnet vb.) aile birliğini güçlendirir.
57	Aile görüşlerim kültürel geçmişimden etkilenir.
58	Dini-kültürel değerler ailede korunmalıdır.
59	Ailedeki roller toplumun beklentilerine göre oluşur.
60	Modern hayat aile değerlerini zayıflatır.

A.2.7. Alternatif Aile Yapılarına Yönelik Tutum

Madde No	Madde
61	Tek ebeveynli ailelerde sağlıklı ilişkiler kurulur.
62	Aile yalnızca anne, baba ve çocuklardan oluşmaz.
63	Çocuk sahibi olmayan çiftler de ailedir.
64	Evlat edinmiş bireyler aile oluşturur.
65	Kan bağı olmadan da aile olunur.
66	Duygusal bağ aile olmanın temelidir.
67	Büyükanne ve büyükbabayla yaşamak aileye dahildir.
68	Kardeşlerin birlikte yaşadığı ev bir ailedir.
69	Aile tanımı zamanla değişir.
70	Geniş aile yapıları aile bütünlüğünü artırır.

A.2.8. Ailenin Eğitsel Rolü

Madde No	Madde
71	Aile akademik başarıda belirleyici bir etkidir.
72	Aile çocuklarının eğitimine yön vermelidir.
73	Ev içi eğitim okul kadar önemlidir.
74	Aile öğrenmeyi teşvik etmelidir.
75	Aile çocuklarının okul hayatına ilgi göstermelidir.
76	Aile okul dışı öğrenme fırsatları sunmalıdır.
77	Aile eğitimde disiplin ve motivasyon sağlar.
78	Aile akademik hedeflerin belirlenmesinde aktiftir.
79	Aile eğitim sürecine doğrudan katılmalıdır.
80	Aile desteği olmadan eğitimde başarı zorlaşır.

A.2.9. Ailenin Ekonomik Rolü

Madde No	Madde
81	Aile bireyleri maddi sorumlulukları paylaşmalıdır.
82	Üniversite öğrencisinin temel ihtiyaçlarını ailesi karşılamalıdır.
83	Aile bireyleri birbirine maddi destek sağlamalıdır.
84	Aile ekonomik olarak güven vermelidir.
85	Ailenin maddi olanakları çocukların yaşamını etkiler.
86	Aile geçimi ortak sorumluluktur.
87	Öğrenci çalışsa bile ailesi destek sunmalıdır.
88	Aile çocuklarına ekonomik yük yüklememelidir.

89	Ailenin tasarruf alışkanlıkları bireyleri etkiler.
90	Maddi destek aile içi dayanışmanın göstergesidir.

A.2.10. Aile Kavramına Yönelik Tutumsal Değerlendirme

Madde No	Madde
91	Aile hayatı insanın en önemli güven kaynağıdır.
92	Aileye olan bağlılık kişisel özgürlükten daha önemlidir.
93	Aile, bireyin kimliğini şekillendiren temel kurumdur.
94	Aile bağı olmadan sağlıklı bir yaşam sürdürülemez.
95	Aile, toplumsal değerlerin aktarılmasında belirleyicidir.
96	Aile kurmak hayatın en önemli hedeflerinden biridir.
97	Aileye duyulan bağlılık toplumsal sorumluluğun bir parçasıdır.
98	Aile kurumuna duyulan saygı toplumun kalitesini belirler.
99	Aile yapısı ne olursa olsun korunmalıdır.
100	Aile ilişkileri insanın karakter gelişimini doğrudan etkiler.

A.2.11. Aileye Yönelik Kişisel Değerlendirme

Madde No	Madde
101	Aile hayatı benim için vazgeçilmezdir.
102	Ailemle değer yargılarım büyük ölçüde örtüşmektedir.
103	Aileme olan bağlılığım beni güçlü kılar.
104	Ailemle kurduğum ilişki kimliğimin önemli bir parçasıdır.
105	Aile içindeki bağlar yaşam kalitemi artırır.
106	Ailemin benim üzerimdeki etkisi hayatım boyunca sürecektir.
107	Aileme karşı hissettiğim sorumluluk bana yön verir.
108	Aile, hayatımda öncelik verdiğim bir kurumdur.
109	Aileden bağımsız yaşam fikri bana huzursuzluk verir.
110	Ailemle geçirdiğim zaman benim için her şeyden değerlidir.